

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΠΙΓΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Νο **18** ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2021

**Ο δρόμος
προς
τη βιώσιμη
ανάπτυξη
του
αγροτικού
τομέα**

ΑΓΡΟΤΙΚΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Πρόγραμμα
Χρηματοδότησης
Σχεδίων Βελτίωσης

Στην Τράπεζα Πειραιώς συμβάλλουμε στην επανεκκίνηση του αύριο, στηρίζοντας και τον αγροτικό τομέα.

Για την υλοποίηση κάθε σχεδίου βελτίωσης έχουμε τις κατάλληλες χρηματοδοτικές λύσεις, παρέχοντας:

- Δάνειο προεξόφλησης επιχορήγησης
- Επενδυτικό δάνειο
- Δάνειο για φωτοβολταϊκά συστήματα
- Εγγυητική επιστολή για προκαταβολή επιχορήγησης

Αν έχει εγκριθεί το σχέδιό σας, ελάτε σε ένα κατάστημα της Τράπεζας Πειραιώς για να βρούμε μαζί τη λύση που σας ταιριάζει.

T. 210 32 88 000, www.piraeusbank.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΑΘΕ ΑΥΡΙΟ

Χειμώνας 2021

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΠΙ ΓΗΣ
18

ΤΕΥΧΟΣ Νο

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ
GRAVITY
THE NEWTONS
Εθνικής Αντιστάσεως 57,
κτήριο Β',
15231 Χαλάνδρι,
Τηλ: 211-1060127,
email: info@
gravitythenewtons.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
Στέλιος Ζωντός
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
Shutterstock
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΠΟΥ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

«Το παρόν έντυπο και οι πληροφορίες που περιέχονται σ' αυτό έχουν πληροφοριακό και μόνο χαρακτήρα. Όλες οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν δεν συνιστούν οποιαδήποτε μορφή συμβουλής ή σύστασης, και οι αναγνώστες θα πρέπει να λαμβάνουν επαγγελματική συμβουλή για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων και να μην βασίζονται στις πληροφορίες αυτού του εντύπου. Οι απόψεις που παρατίθενται στα άρθρα/κείμενα απηχούν τις απόψεις των υπογραφόντων και δεν εκφράζουν την Τράπεζα Πειραιώς. Η Τράπεζα Πειραιώς, οι διευθυντές της, οι υπάλληλοι και οι συνεργάτες της δεν εγγυώνται και δεν φέρουν καμία ευθύνη για την ακρίβεια, την πληρότητα ή την καταλληλότητα των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν. Η Τράπεζα Πειραιώς αποποιείται ρητά κάθε ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση, έμμεση, ή παρεπόμενη σκόδα ή βλάβη προκύψει από οποιαδήποτε ενέργεια, βασισμένη στο παρόν ή τις πληροφορίες και τα στοιχεία που περιέχονται σ' αυτό. Απαγορεύεται η ολική ή μερική ανατύπωση, δημοσίευση ή αναπαραγωγή χωρίς ειδική άδεια της εκδότριας εταιρείας.»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

03

EDITORIAL

Βιώσιμη ανάπτυξη – η πρόκληση για το αύριο του αγροτικού τομέα

Η 18η έκδοση του Επί Γης είναι αφιερωμένη στη διασύνδεση της βιώσιμης ανάπτυξης με την ελληνική πρωτογενή παραγωγή. Στις επόμενες σελίδες αυτού του τεύχους φιλοξενούνται άρθρα από ακαδημαϊκούς και ερευνητές που αναλύουν σε βάθος τη σημασία της αειφορικής ανάπτυξης στον αγροδιατροφικό τομέα και περιγράφουν τρόπους αποτελεσματικής διαχείρισης των φυσικών πόρων για τη βελτίωση της βιωσιμότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Ως βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες. Με γνώμονα αυτό, η Τράπεζα Πειραιώς συμμετείχε στη διαμόρφωση των «6» Παγκόσμιων Αρχών Υπεύθυνης Τραπεζικής, μαζί με άλλες 29 τράπεζες - η μόνη ελληνική τράπεζα - από όλο τον κόσμο, μέλη της Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον.

Ο Κωνσταντίνος Καραντινλής, Καθηγητής στο Σουηδικό Πανεπιστήμιο Γεωπονικών Επιστημών, περιγράφει πώς το ελληνικό σύστημα αγροδιατροφής καλείται να μπει μπροστά στην αειφόρο ανάπτυξη της επόμενης 30ετίας. Ο Παύλος Καρανικόλας, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Γ.Π.Α., αναπτύσσει έναν από τους σημαντικότερους στόχους της νέας Κ.Α.Π. την προσπάθεια για επίτευξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων.

Ο Άλκης Αλεξάνδρου, Γενικός Διευθυντής Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, επιβεβαιώνει τη στήριξη του αγροδιατροφικού τομέα, που καλείται να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης. Την ανάγκη για προστασία της βιοποικιλότητας στον αγροτικό τομέα υπογραμμίζει ο Δημήτρης Δημόπουλος, Διευθυντής ESG Corporate Development & ESG Πειραιώς Financial Holdings. Η Μαρία Παρταλίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο τμήμα Γεωπονίας του Α.Π.Θ., μας θέτει το ερώτημα ποια αγροδιατροφική αλυσίδα, ποιες οικονομίες και ποιες κοινωνίες θέλουμε να διαφυλάξουμε για το μέλλον.

Στη συνέχεια ο Διονύσης Λατινόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του Α.Π.Θ., παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ερευνητικής ομάδας του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE-CLIMATREE γύρω από τη συμβολή των δένδρων καλλιέργειών στην απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα. Η Ειρήνη Τζουραμάνη, ερευνήτρια στο ΙΝΑΓΡΟΚ-ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, απαντά στο ερώτημα αν οι ελαιοκομικές εκμεταλλεύσεις και τα εκτατικά συστήματα προβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων είναι πιο βιώσιμα σε σχέση με τα εντατικά αροτράια συστήματα.

Ο Γιώργος Κουμπούρης, ερευνητής στο Ινστιτούτο Ελιάς, Υποτροπικών Φυτών και Αμπέλου, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, αναλύει τη βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος μέσα από τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διαχείρισης του ελαιώνα.

Ο Φώτης Χατζηπαπαδόπουλος, Πρόεδρος της Neuropublic και Επικεφαλής του Gaiasense, τονίζει ότι η ευφυής γεωργία είναι ο δρόμος για την κατάκτηση της αειφορίας. Η Έφη Λαζαρίδου, Διευθύνουσα Σύμβουλος του «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά», προσθέτει ότι η μελλοντική επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα των Ελλήνων παραγωγών συνδέεται άρρηκτα με πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Ενισχυτικά προς αυτή την κατεύθυνση δρα η Συμβολαϊκή Τραπεζική της Τράπεζας Πειραιώς, τα προγράμματα της οποίας -όπως τονίζει ο Βασίλης Γαϊτανάρος, Director Συμβολαϊκής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς- προσεγγίζουν «ολιστικά» την αλυσίδα αξίας του ελληνικού αγροδιατροφικού τομέα. Ο Δημήτρης Αντωνόπουλος, παραγωγός κελυφωτού φιστικιού, επισημαίνει ότι ο σύγχρονος γεωργός και κτηνοτρόφος πρέπει να εφαρμόζει πρακτικές αειφορίας.

Το θέμα της ορθολογικής διαχείρισης των αποβλήτων θέτουν ο Γενικός Διευθυντής ΣΕΒΕ Σπύρος Ιγνατιάδης και ο Θωμάς Μπαρτζάνας, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Γ.Π.Α. Το ελληνικό Κέντρο Υδάτων, ένα από τα 36 κέντρα της UNESCO, παρουσιάζει η Ελπίδα Κολοκυθά, Καθηγήτρια Τμ. Πολιτικών Μηχανικών, Πρόεδρος του ΚΕΟΔΔΥΠ, για την αειφορική αξιοποίηση του χλωριδικού πλούτου μιλάει η Ελένη Μαλούπα, Διευθύντρια του Ινστιτούτου Γενετικής Βελτίωσης & Φυτογενετικών Πόρων ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, και ο Επαμεινώνδας Ευεργέτης, ερευνητικός συνεργάτης του Γ.Π.Α., θέτει το ερώτημα «αειφορία ή ευφορία».

Καλή ανάγνωση!

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:

Στην Ελλάδα η γεωργία καταναλώνει το

70%

του νερού, το υπόλοιπο

30%

απορροφάται για βιομηχανική και οικιακή χρήση.

Το όφελος που προκύπτει για ελαιοκαλλιεργητή που εφαρμόζει πρακτικές δέσμευσης άνθρακα μπορεί να φτάσει τα

127€

ανά στρέμμα.

Σήμερα ανακυκλώνεται κατά μέσο όρο το

40%

των αποβλήτων που παράγουν τα νοικοκυριά στην Ε.Ε.

Οι φυτογενετικοί πόροι της Ελλάδας περιλαμβάνουν

6.600

αυτοφυή φυτά - σχεδόν 50% σε ευρωπαϊκό επίπεδο και 80% στις βαλκανικές χώρες.

Ο οδικός χάρτης της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Εναν παγκόσμιο οδικό χάρτη, που περιλαμβάνει πολύ-πλευρες πρωτοβουλίες και δράσεις που επηρεάζουν όλα τα πεδία της κοινωνικής και οικονομικής ζωής έχει διαμορφώσει η διεθνής κοινότητα αναθεωρώντας προτεραιότητες, στόχους και στρατηγικές και επαναπροσδιορίζοντας την έννοια της Ανάπτυξης, που πλέον πρέπει να είναι Βιώσιμη. Στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών έχουν συμφωνηθεί οι «17» Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals), οι οποίοι σε συνδυασμό με τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα και πολλές άλλες διεθνείς συμφωνίες, όπως οι Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής (η πρόσφατη για τη Βιοποικιλότητα), έχουν διαμορφώσει έναν παγκόσμιο οδικό χάρτη, με ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους που θα οδηγήσουν σε ένα μέλλον όπου, όπως δηλώνεται από την Ε.Ε., «...με ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες».

Η Ε.Ε. έχει διαμορφώσει τη δική της στρατηγική και έχει θέσει φιλόδοξους, αλλά επιτεύξιμους στόχους, που προϋποθέτουν τον ριζικό διαρθρωτικό μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ενδεικτικό είναι ότι από τα €750 δισ. του Ταμείου Ανάπτυξης το μεγαλύτερο μέρος τους προορίζεται για επενδύσεις στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Σε αυτό το πλαίσιο, στην Ελλάδα αναλογούν κεφάλαια που ξεπερνούν τα €32 δισ. ώστε να υποστηριχθεί ο αναγκαίος μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας.

Σε αυτή την προσπάθεια, η Τράπεζα Πειραιώς είναι στρατηγικά δεσμευμένη και απόλυτα προετοιμασμένη να παίξει ηγετικό ρόλο. Υπενθυμίζεται ότι η Πειραιώς ήταν η μόνη ελληνική τράπεζα που συμμετείχε στη διαμόρφωση των «6» Παγκόσμιων Αρχών Υπεύθυνης Τραπεζικής, μαζί με άλλες 29 τράπεζες από όλο τον κόσμο, μέλη της Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP FI).

Οι Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής καθορίζουν και οριοθετούν το πλαίσιο, στο

οποίο επιδιώκεται να αναπτυχθεί η Αειφόρος Τραπεζική (Sustainable Banking) τα επόμενα χρόνια. Η υιοθέτησή τους αποτελεί μία αποφασιστική κίνηση, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή εναρμόνιση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) και τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα.

Σήμερα στο πλαίσιο του UNEP FI διατυπώνονται σημαντικές επισημάνσεις και διαμορφώνονται κατευθύνσεις, ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος των τραπεζών στην ανάκαμψη των οικονομιών μετά την πανδημία. Μεταξύ των κατευθύνσεων, που θα πρέπει να υιοθετήσουν οι τράπεζες, ώστε όπως τονίζεται να είναι μέρος της λύσης, είναι η διευρυμένη υποστήριξη των πράσινων χρηματοδοτήσεων ως κλειδί για την ανάπτυξη με στόχο την αύξηση των πράσινων επενδύσεων, της πράσινης επιχειρηματικότητας, και τον μετασχηματισμό των οικονομιών σε χαμηλού άνθρακα (low carbon economies). Οι Αρχές καλούν τις τράπεζες να πρωταγωνιστήσουν σε αυτή τη διαδικασία, ενισχύοντας με χρηματοδοτήσεις την αειφόρο ανάπτυξη και με αυτό τον ουσιαστικό τρόπο να συνεισφέρουν στην εφαρμογή της Συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα και στους παγκόσμιους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals). Ουσιαστικά παρέχουν το πρώτο παγκόσμιο πλαίσιο, για την ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς μίας τράπεζας, από τη στρατηγική μέχρι τη διαχείριση χαρτοφυλακίου προϊόντων και τις συναλλαγές.

Η Τράπεζα Πειραιώς στο πλαίσιο αυτό έχει δεσμευτεί σε μια συνεκτική στρατηγική, για την αποτελεσματική υποστήριξη της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας, που περιλαμβάνει τους εξής άξονες:

- τη σταδιακή μείωση του αποτυπώματος άνθρακα του Ομίλου Πειραιώς,
- τη στήριξη επενδύσεων σε έργα ΑΠΕ, καθώς και σε έργα εξοικονόμησης ενέργειας,
- την αξιολόγηση του κινδύνου, που προκύπτει από την κλιματική αλλαγή για τις ελληνικές επιχειρήσεις,
- την εύρεση λύσεων για την προσαρμογή των επιχειρήσεων στο νέο κλιματικό περιβάλλον.

Ένα μέλλον «με ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»

Λειτουργώντας με βάση τις Αρχές, η Τράπεζα, με εξειδικευμένα χρηματοδοτικά εργαλεία και συμβουλευτικές υπηρεσίες, ενισχύει δραστηριότητες και επενδύσεις, που είναι προσανατολισμένες στην αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης, σε τομείς που προάγονται πανευρωπαϊκά ως κρίσιμοι για ένα βιώσιμο αύριο, όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, οι καινοτόμες αλλαγές στην παραγωγική διαδικασία του αγροδιατροφικού τομέα, τα έργα υποδομής, οι εναλλακτικές μορφές ενέργειας, η αποθήκευση ενέργειας, η καινοτομία, η προστασία της βιοποικιλότητας.

Ειδικά για τον αγροτικό τομέα η Τράπεζα, μεταξύ άλλων, προσφέρει ειδικές χρηματοδοτικές λύσεις προς τους αγρό-

τες για την επένδυση σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς μικρής κλίμακας, με στόχο κυρίως την αυτοκατανάλωση (netmetering).

Επίσης, ως η Τράπεζα του αγροδιατροφικού τομέα, προάγει δράσεις που ενισχύουν την ευφυή γεωργία για καλύτερη διαχείριση των πόρων και ευνοούν τις βιολογικές καλλιέργειες, συμβάλλοντας στην εξέλιξη της γεωργίας ως βασικού πυλώνα της οικονομίας, αλλά με περιβαλλοντική συνείδηση και θετικό αποτύπωμα στην κοινωνία.

Για την Τράπεζα, η Βιώσιμη Τραπεζική άπτεται όλων των δραστηριοτήτων και λειτουργιών της και αυτό κυρίως επιτυγχάνεται εντάσσοντας κριτήρια περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εταιρικής διακυ-

βέρνησης, γνωστά ως κριτήρια ESG (Environmental, Social and Governance), σε όλο και περισσότερες υπηρεσίες και προϊόντα που προσφέρει στους πελάτες της.

Ένας σημαντικός μοχλός για τη σύνδεση της υποστήριξης της επιχειρηματικότητας με τα πρότυπα της βιώσιμης ανάπτυξης που, εξάλλου, θα αποτελεί και προϋπόθεση για την απορρόφηση των διαθέσιμων κοινωνικών πόρων είναι η ένταξη των κριτηρίων ESG, που αφορούν θέματα Περιβάλλοντος, Κοινωνίας και Εταιρικής Διακυβέρνησης, στις χρηματοδοτήσεις. Αυτό σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις θα έχουν το κίνητρο να πληρούν τα κριτήρια αυτά προκειμένου να επωφεληθούν από ανταγωνιστικούς

όρους, όπως χαμηλότερη τιμολόγηση, κατά τη χορήγηση του δανείου αναλαμβάνοντας την υποχρέωση να τηρούν τα κριτήρια για να απολαμβάνουν τα προνόμια σε όλη τη διάρκεια του δανείου.

Η Τράπεζα στο πλαίσιο αυτό υιοθετεί ένα νέο πλαίσιο χρηματοδότησης, το οποίο συνδέει τον επιχειρηματικό δανεισμό με την εκπλήρωση από την πλευρά της επιχείρησης περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Πρόκειται για τα Sustainability Linked Loans. Με τον τρόπο αυτό η Τράπεζα προωθεί έμπρακτα την περιβαλλοντική και κοινωνική ευαισθητοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων, έναν παράγοντα που θα είναι κρίσιμος στο προσεχές μέλλον για τη διαφοροποίηση των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών στην ελληνική αγορά και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Η Τράπεζα Πειραιώς είναι η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα που προχώρησε σε εταιρικές χρηματοδοτήσεις εντάσσοντας στη διαδικασία κριτήρια ESG. Τα κριτήρια αυτά προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Μείωση των ετήσιων εκπομπών ισοδύναμου διοξειδίου του άνθρακα (CO2eq), εντός της ερχόμενης πενταετίας συνολικά, κατά τουλάχιστον 20%.
- Εφαρμογή συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης Eco-Management and Audit Scheme (EMAS).

Η πρώτη τέτοια χρηματοδότηση ήταν προς τον όμιλο ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ και αφορά επενδύσεις της εταιρείας στην Ελλάδα, ύψους 150 εκατ. ευρώ, σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας συνολικής ισχύος που υπερβαίνει τα 120 MW.

Η Τράπεζα Πειραιώς είναι η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα που προχώρησε σε εταιρικές χρηματοδοτήσεις εντάσσοντας στη διαδικασία κριτήρια περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εταιρικής διακυβέρνησης, γνωστά ως κριτήρια ESG (Environmental, Social and Governance)

Αντίστοιχα, στο πλαίσιο προώθησης της κυκλικής οικονομίας και της μείωσης του αποτυπώματος πλαστικών προϊόντων στο περιβάλλον, η Τράπεζα ενέταξε στα κριτήρια χρηματοδότησης της εταιρείας MATRIX PACK ΑΕ, κριτήρια ESG. Η χρηματοδότηση αρχικού ποσού €6 εκατ. αφορά σε επενδύσεις για τη μετατροπή της παραγωγής, από πλαστικά καλαμάκια, σε βιοδιασπώμενα και χάρτινα.

Πρόσφατα επίσης η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε σε χρηματοδότηση ύψους €22 εκατ. της National Energy Holdings, διεθνούς επενδυτή στον κλάδο των ΑΠΕ, για την κατασκευή πέντε φωτοβολταϊκών πάρκων, συνολικής δυναμικότητας 24 MW, που είναι και η πρώτη επένδυσή της στην Ελλάδα.

Το μέλλον της οικονομίας βρίσκεται στη Βιώσιμη Τραπεζική

Το όραμα της βιώσιμης ανάπτυξης και οι προκλήσεις που αυτό θέτει αποτελούν σήμερα τη μεγάλη στρατηγική προτεραιότητα για την παγκόσμια κοινότητα. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το πλαίσιο της στρατηγικής της για τα επόμενα χρόνια και αντίστοιχα το πλαίσιο της στρατηγικής για τον μετασχηματισμό των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Η διαδικασία αυτή, που για την Ε.Ε. έχει πολύ συγκεκριμένο και δεσμευτικό περιεχόμενο, θα χρηματοδοτηθεί με τεράστιους πόρους. Για την Τράπεζα Πειραιώς η ενεργός συμβολή της στον μετασχηματισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αποτελεί απόλυτη στρατηγική προτεραιότητα και υλοποιείται μέσα από πολύπλευρες πρωτοβουλίες.

Με θέμα «Βιώσιμη Τραπεζική: Χρηματοδοτώντας το αύριο», η Τράπεζα διοργάνωσε πρόσφατα διαδικτυακή ημερίδα, με στόχο να συζητηθούν θέματα σχετικά με τις προϋποθέσεις, τις πολιτικές, τη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις που απαιτούνται, ώστε να προχωρήσει ταχύτατα ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός των οικονομιών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Στην ημερίδα συμμετείχαν διακεκριμένες προσωπικότητες από την Ελλάδα και το Εξωτερικό καλύπτοντας ευρύ πεδίο θεμάτων.

Ανοίγοντας τις εργασίες της Ημερίδας ο Πρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς, **Γιώργος Χαντζηνικολάου**, τόνισε πως η χώρα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν με τους ευρωπαϊκούς πόρους που προορίζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη και να πετύχει τον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Τράπεζας, «οι τράπεζες πρέπει να χρησιμοποιήσουν την επιρροή που έχουν και να κατευθύνουν πόρους προς τη χρηματοδότηση επενδύσεων που στηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και αυτός είναι ο ρόλος που καλείται να παίξει σήμερα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα».

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας Πειραιώς, **Χρήστος Μεγάλου**, αναφέρθη-

κε στη στρατηγική που υλοποιεί η Τράπεζα προκειμένου να ενσωματώσει τις Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής αναφέροντας: «Αναλαμβάνουμε δράσεις σε δύο επίπεδα: Πρώτον, εντάσσοντας κριτήρια Περιβαλλοντικά, Κοινωνικά και Εταιρικής Διακυβέρνησης, γνωστά ως κριτήρια ESG (Environmental, Social and Governance), με στόχο την καλύτερη συνεργασία με τους πελάτες και τους επενδυτές ώστε να τους κατευθύνουμε σε μακροχρόνιες και βιώσιμες επενδύσεις και να μειώσουμε το ανθρακικό αποτύπωμα του χαρτοφυλακίου μας. Δεύτερον, σχεδιάζουμε προϊόντα και υπηρεσίες με κριτήρια ESG για την υποστήριξη επενδύσεων σε έργα που οδηγούν στη μείωση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή και έχουν θετικό πρόσημο για την κοινωνία». Σύμφωνα με τον κ. Μεγάλου, «πρωταρχικός στόχος της Τράπεζας Πειραιώς είναι να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τα ήδη υπάρχοντα ευρωπαϊκά προγράμματα και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που σχετίζονται με την “πράσινη οικονομία”, καθώς και το Ταμείο Ανάκαμψης για την άμεση αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19 στην οικονομία, με στόχο τη μετάβαση στη βιώσιμη ανάπτυξη».

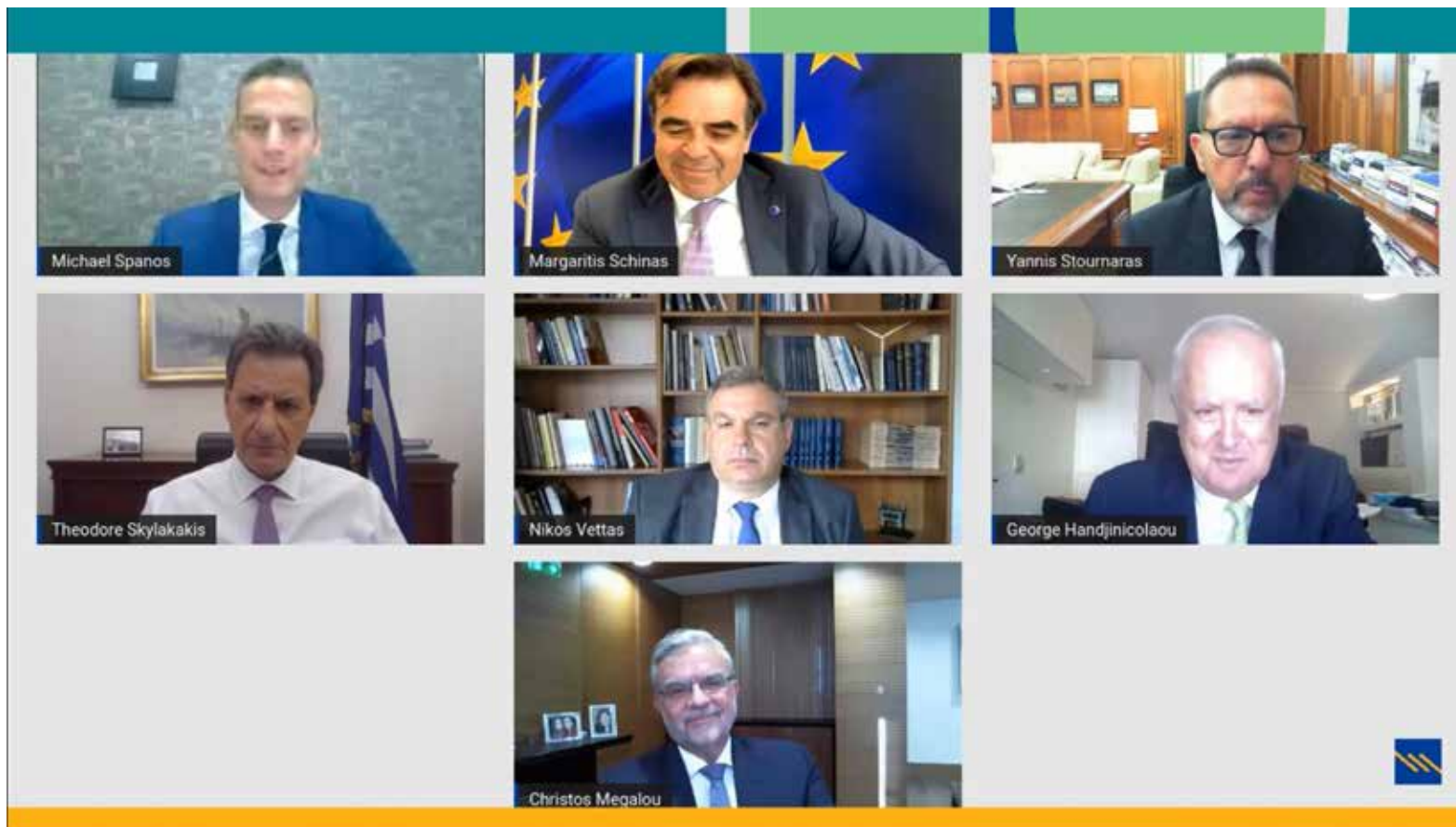
Σκοπός της Τράπεζας Πειραιώς, σύμφωνα με την Αν. Γενική Διευθύντρια **Ελένη Βρεττού**, είναι η βιώσιμη τραπεζική να μετουσιωθεί σε ενέργειες ή προϊόντα και χρηματοοικονομικές λύσεις, όπως για παράδειγμα χρηματοοικονομικά κίνητρα για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ακόμη και σε επίπεδο απλού ιδιώτη πέρα από τα μεγάλα έργα, για μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση και την ενεργειακή αυτονομία σε κάθε είδους κτίριο, αλλά και σε λιγότερο προφανείς τομείς όπως η αποπλαστικοποίηση, η καλύτερη διαχείριση υδάτινων πόρων, η διαχείριση εκπομπών ρύπων στη βιομηχανία ή αλλού. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η ενίσχυση των πελατών για βιολογικές καλλιέργειες ή η υιοθέτηση πρακτικών ευφούς Γεωργίας, καθώς η Τράπεζα Πειραιώς είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τον αγροδιατροφικό τομέα.

Στην ομιλία του ο Αντιπρόεδρος της Ε.Ε.,

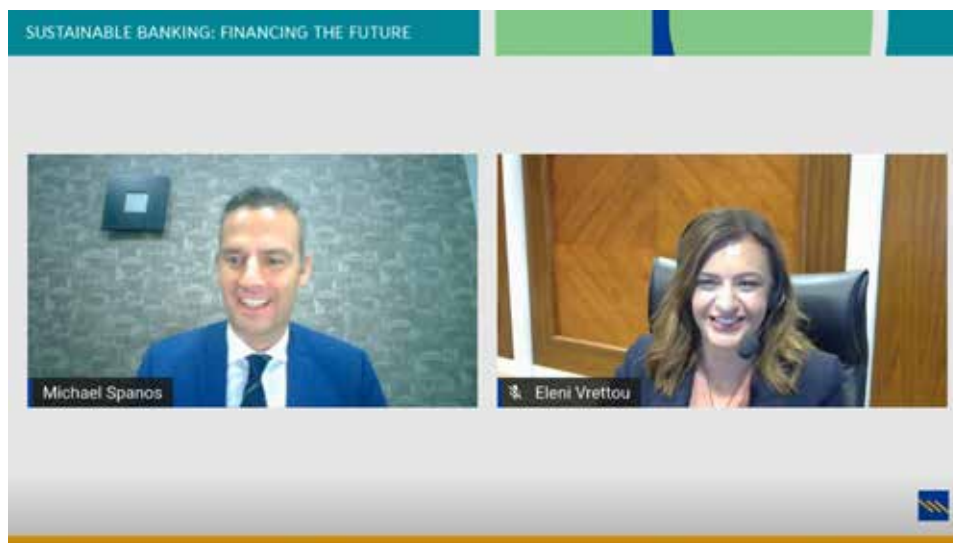

Στην ημερίδα συμμετείχαν διακεκριμένες προσωπικότητες από την Ελλάδα και το εξωτερικό καλύπτοντας ευρύ πεδίο θεμάτων σχετικά με τις προϋποθέσεις, τις πολιτικές, τη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις που απαιτούνται, ώστε να προχωρήσει ταχύτατα ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός των οικονομιών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

«Βιώσιμη Τραπεζική: Χρηματοδοτώντας το αύριο» ήταν το θέμα της διαδικτυακής ημερίδας που διοργάνωσε η Τράπεζα Πειραιώς τον Οκτώβριο 2020

Στην ημερίδα συμμετείχαν διακεκριμένες προσωπικότητες από την Ελλάδα και το εξωτερικό καλύπτοντας ευρύ πεδίο θεμάτων σχετικά με τις προϋποθέσεις, τις πολιτικές, τη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις που απαιτούνται, ώστε να προχωρήσει ταχύτατα ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός των οικονομιών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

Μαργαρίτης Σχοινάς, τόνισε ότι «βασική ευρωπαϊκή δέσμευση είναι οι εκπομπές ρύπων να μειωθούν το 2030 κατά τουλάχιστον 55% με απώτερη φιλοδοξία να γίνει η Ευρώπη η πρώτη ήπειρος χωρίς εκπομπές μέχρι το 2050». Όπως εξήγησε, το Ταμείο Ανάκαμψης και ο προϋπολογισμός προβλέπουν για πράσινες επενδύσεις κονδύλια €550 δισ. ως το 2027, ποσό που χαρακτήρισε ως πολύ φιλόδοξο.

Από την πλευρά του ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, **Γιάννης Στουρνάρας**, τόνισε ότι «οι νέες επενδύσεις μπορούν να προσανατολιστούν σε τομείς και τεχνολογίες που επιταχύνουν την ενεργειακή μετάβαση και βελτιώνουν την ανθεκτικότητα σε μελλοντικά σοκ από την κλιματική αλλαγή. Επομένως, η Ευρώπη και

κατ'επέκταση και η Ελλάδα μπορούν να αναδειχθούν ισχυρότερες από την πανδημία μέσα από την πράσινη ανάκαμψη, επενδύοντας στην κυκλική οικονομία, την εξοικονόμηση ενέργειας, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τις βιώσιμες μεταφορές και την καθαρή τεχνολογία, δημιουργώντας πράσινες θέσεις εργασίας».

Στην ομιλία του ο αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών, **Θεόδωρος Σκυλακάκης**, επεσήμανε πως «το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης μπορεί να αποτελέσει το μοχλό μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο του, θα πρέπει να ολοκληρώσουμε τους στόχους που θα έχουμε θέσει και να προχωρήσουμε στις απορροφήσεις μέσα σε πέντε χρόνια από τη στιγμή που θα εγκριθεί το πρόγραμμα».

Ο **Νίκος Βέττας**, Γενικός Διευθυντής του IOBE και Καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τόνισε πως «οι ευρωπαϊκοί πόροι μπορούν να μειώσουν το κόστος μετάβασης για τις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους, κυρίως όμως πρέπει να αλλάξουν τα σχετικά κίνητρα, απελευθερώνοντας όσους θα επιλέγουν να εργάζονται και να επιχειρούν στην κατεύθυνση μιας νέας παραγωγικής βάσης».

Στις αλλαγές που επέρχονται στις επιχειρηματικές πρακτικές σε όλα τα επίπεδα αναφέρθηκε ο Καθηγητής του Harvard Business School **Γεώργιος Σεραφείμ**, επισημαίνοντας ότι μέχρι τώρα οι επιχειρήσεις δεν μετρούσαν συστηματικά το κόστος από τις επιπτώσεις της λειτουργίας τους στο περιβάλλον. Πλέον, η αποτίμηση

του περιβαλλοντικού κόστους ενσωματώνεται σε όλα τα εταιρικά μεγέθη και τις λειτουργίες, κάτι που θα αποτελεί κριτήριο και για την ανταγωνιστικότητά τους και για την αξιολόγησή τους από τις αγορές, καθώς τελικά η προσαρμογή οδηγεί σε χαμηλότερα κόσθη για την εταιρεία.

Ο **Alexis Gazzo**, εκπροσωπώντας την Sustainability & Cleantech, EY France, παρουσίασε πανευρωπαϊκή μελέτη της EY με αντικείμενο τα «πράσινα» σχέδια ανάκαμψης που βρίσκονται σε στάδιο υλοποίησης. Στο πλαίσιο της μελέτης, εξετάστηκαν 2.000 επενδυτικά σχέδια εκ των οποίων τα 1.000 με άμεσο όφελος, περιβαλλοντικό και κοινωνικό. Όπως σημείωσε, τα σχέδια που περιλαμβάνει η μελέτη είναι μόνο το 10% αυτών που πραγματοποιούνται στην Ευρώπη, συγκεντρώνουν επενδύσεις της τάξης των €200 δισ. και μπορούν να δημιουργήσουν περίπου 2,8 εκατ. θέσεις εργασίας. Ειδικά στην Ελλάδα, οι επενδύσεις αυτής της κατηγορίας εκτιμάται ότι μπορούν να δημιουργήσουν 200.000 θέσεις εργασίας.

Ο διευθύνων σύμβουλος για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα της EBRD, **Alistair Clark**, τόνισε ότι η βιωσιμότητα είναι το βασικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των επενδυτικών προγραμμάτων και πρόσθεσε πως το επικείμενο νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Τράπεζας θα δίνει προτεραιότητα στη μετάβαση στην πράσινη οικονομία κατευθύνοντας εκεί το 50% των ετήσιων επενδύσεών της μέχρι το 2025.

Ως μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα χαρακτήρισε τους σημαντικούς ευρωπαϊκούς πόρους που θα χρηματοδοτήσουν την ανάκαμψη και το μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας ο ιδρυτής και Διευθύνων Σύμβουλος της Climate Bonds Initiative, **Sean Kidney**. Πρόσθεσε δε ότι οι ευρωπαϊκοί στόχοι για την απανθρακοποίηση της Ευρώπης οδηγούν σε τεράστιες αλλαγές και θα επηρεάσουν όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Ο Πρόεδρος της TEMES, **Αχιλλέας Κωνσταντακόπουλος**, αναφέρθηκε στο Costa Navarino, μια επένδυση ύψους €650 εκατ., εκ των οποίων τα €450 εκατ. ήταν ίδια κεφάλαια, με προοπτική να υπερβεί τα €2,5 δισ. όταν ολοκληρωθεί, έχοντας δημιουργήσει περισσότερες από 11.000 θέσεις εργασίας. Ο κ. Κωνσταντακόπουλος έδωσε έμφαση στο μοντέλο αειφόρου επιχειρηματικότητας που εφαρμόζει η TEMES, με το Costa Navarino να έχει, στη δεκαετία λειτουργίας του, οικονομικό αποτύπωμα άνω των €2 δισ. και να καταγράφει άνω του 10% της επένδυσης ως θετικό αποτύπωμα στο περιβάλλον και την κοινωνία.

Για την Τράπεζα Πειραιώς η ενεργός συμβολή της στον μετασχηματισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αποτελεί προτεραιότητα και υλοποιείται μέσα από πολύπλευρες πρωτοβουλίες

Βιώσιμο Γεωργικό Εισόδημα

Ένας διαχρονικός και πάντα επίκαιρος στόχος

Η προσπάθεια για επίτευξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων αποτελούσε ανέκαθεν έναν από τους πιο βασικούς στόχους της αγροτικής πολιτικής, ως αποτέλεσμα της χρόνιας υστέρησης των γεωργικών εισοδημάτων σε σχέση με τα εισοδήματα που αποκτώνται στους μη γεωργικούς τομείς της οικονομίας. Η σπουδαιότητα του στόχου αυτού αναγνωρίζεται και στην προγραμματική περίοδο 2021-2027, στην οποία ο 1ος Ειδικός Στόχος της νέας ΚΑΠ αναφέρεται στην «υποστήριξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων και ανθεκτικότητας σε ολόκληρη την Ένωση για τη στήριξη της επισιτιστικής ασφάλειας». Ας δούμε, εντελώς συνοπτικά, ορισμένους από τους παράγοντες που θα επηρεάσουν την επίτευξη αυτού του στόχου στα επόμενα χρόνια.

Στο επίπεδο της γεωργικής εκμετάλλευσης, το βιώσιμο γεωργικό εισόδημα επηρεάζεται κατά κύριο λόγο από τα στοιχεία που καθορίζουν τα έσοδα (εισπράξεις από την αγορά και άμεσες ενισχύσεις) και τις εμφανείς δαπάνες (καταβαλλόμενες χρηματικές δαπάνες και αποσβέσεις) των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Τα έσοδα των εκμεταλλεύσεων επηρεάζονται με τρεις τρόπους από «εξωτερικούς» παράγοντες. Πρώτον, μέσω των στρεμματικών αποδόσεων των διαφόρων καλλιεργειών, οι οποίες ενδέχεται να επηρεαστούν μεταξύ άλλων από την κλιματική αλλαγή, π.χ. με απότομες μεταβολές στο ύψος και τη χρονική κατανομή των βροχοπτώσεων, την ξηραση ασθενειών φυτών και ζώων, την παρατεταμένη ξηρασία κ.λπ. Δεύτερον, μέσω των τιμών παραγωγού, οι οποίες επηρεάζονται τόσο από τις εξελίξεις στις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές των γεωργικών προϊόντων (υπερ/υπο-παραγωγή, τάσεις στη ζήτηση) όσο και από τη δομή και λειτουργία των αγορών αυτών σε όλα τα επίπεδα (ολιγοπωλία/ολιγοψώνια, βαθμοί συγκέντρωσης). Τρίτον, μέσω της εφαρμοζόμενης αγροτικής πολιτικής, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον τρόπο εφαρμογής των άμεσων ενισχύσεων.

Από την άλλη πλευρά, το εξωτερικό περιβάλλον επηρεάζει τις καταβαλλόμενες χρηματικές δαπάνες των εκμεταλλεύσεων με τέσσερις τρόπους. Πρώτον, μέσω των εξελίξεων στις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς αγορές των γεωργικών εισροών (ενέργειας, λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, πολλαπλασιαστικού υλικού), π.χ. με τις μεταβολές στις τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Δεύτερον, μέσω της δομής και λειτουργίας των αγορών αυτών (ολιγοπωλία/ολιγοψώνια, βαθμοί συγκέντρωσης, παροχή πιστωτικών διευκολύνσεων σε αγρότες για την προμήθεια εισροών). Τρίτον, μέσω της δομής και λειτουργίας των αγορών γεωργικής εργασίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (διαθεσιμότητα εποχικού εργατικού δυναμικού, ύψος αμοιβών ξένης εργασίας, νομοθεσία για την ασφάλιση της γεωργικής εργασίας, συνθήκες ζωής των ξένων εργατών στις αγροτικές περιοχές κ.λπ.). Τέταρτον, μέσω της διαμόρφωσης των ενοικίων για τη γεωργική γη, καθώς τα 2/3 της χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης στη χώρα μας είναι ενοικιαζόμενα.

Ως προς τις αποσβέσεις, αυτές επηρεάζονται από το εξωτερικό περιβάλλον, κυρίως μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής του μέτρου των επενδυτικών ενισχύσεων στη γεωργία, καθώς και την ύπαρξη κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Όμως, στα ίδια μεγέθη του γεωργικού εισοδήματος επιδρούν με ποικίλους τρόπους και διάφοροι «εσωτερικοί» παράγοντες. Ειδικότερα, στις στρεμματικές αποδόσεις καθοριστικό ρόλο παίζει η εφαρμογή κατάλληλων καλλιεργητικών τεχνικών και η υιοθέτηση τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών από πλευράς παραγωγού, καθώς και η παροχή προς αυτόν στοχευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης για διάφορα τεχνικά, οικονομικά και οργανωτικά ζητήματα. Επιπλέον, μια σειρά ενεργειών του παραγωγού μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την τιμή στην οποία πουλάει το προϊόν του: η πώληση των προϊόντων απευθείας, μέσω εμπόρου, μέσω συνεταιρισμού

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Παύλος
Καρανικόλας**

Αναπληρωτής Καθηγητής,
Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης,
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο
Αθηνών

Τα έσοδα των εκμεταλλεύσεων επηρεάζονται με τρεις τρόπους από «εξωτερικούς» παράγοντες: τις στρεμματικές αποδόσεις των διαφόρων καλλιεργειών, τις τιμές παραγωγού και την εφαρμοζόμενη αγροτική πολιτική

κ.λπ., η συμμετοχή σε συλλογικές προσπάθειες, η ύπαρξη συμβολιακής σχέσης με τους αγοραστές, η διαφοροποίηση της παραγωγής σε ποιοτικά ή πιστοποιημένα προϊόντα, η ύπαρξη ατομικών ή συλλογικών υποδομών αποθήκευσης ευαίσθητων προϊόντων και πώλησής τους σε περιόδους ευνοϊκής διαμόρφωσης των τιμών κ.ά.

Αλλά και οι καταβαλλόμενες χρηματικές δαπάνες μπορούν να μειωθούν με ενέργειες όπως η αγορά γεωργικών εισροών μέσω συλλογικών πρωτοβουλιών (π.χ. μείωση της δαπάνης για συλλογική αγορά ζωοτροφών κατά 20%, συγκριτικά με την ατομική αγορά τους, σε συνεταιρισμό νέων κτηνοτρόφων στη Θεσσαλία), η μείωση των δαπανών άρδευσης (με εξοικονόμηση νερού μέσω ορθολογικής άρδευσης και αλλαγή αρδευτικού συστήματος) και η ορθολογική λίπανση (και άρα μείωση της υπερβολικής λίπανσης).

Οι αποσβέσεις επίσης επηρεάζονται από ενέργειες του παραγωγού, ιδιαίτερα από την ορθολογική χρήση των παραγωγικών συντελεστών, η οποία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στο μέγεθος της εκμετάλλευσης, με βασική κατεύθυνση την αποφυγή της αποεπένδυσης ή της υπερεπένδυσης.

Επίσης, η επίτευξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων θα επηρεαστεί και από τις νέες στρατηγικές κατευθύνσεις της Ε.Ε. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», προβλέπεται, μεταξύ άλλων, σημαντική μείωση των κινδύνων από τη χρήση χημικών φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων και αντιβιοτικών, αύξηση των εκτάσεων βιολογικών καλλιεργειών και προώθηση των υγιεινών τροφίμων. Η εφαρμογή της στρατηγικής αυτής προϋποθέτει την αναπροσαρμογή παραγωγικών συστημάτων, ενώ θα επηρεάσει και το κόστος παραγωγής των γεωργικών προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, ανοίγονται νέες ευκαιρίες, π.χ. για ανάδειξη των πλεονεκτημάτων των εκτατικών γεωργικών συστημάτων μέσω ειδικών σημάτων σχετικών με την προέλευση, τη θρεπτική αξία και το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των τροφίμων, καθώς και των επιδόσεων των προϊόντων ως προς όλες τις διαστάσεις της βιωσιμότητας (περιβαλλοντικής, οικονομικής, κοινωνικής).

Τέλος, και η στρατηγική για τη διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας θα μπορούσε να δημιουργήσει δυνατότητες παραγωγής προϊόντων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και συνακόλουθα τη δημιουργία βιώσιμου εισοδήματος.

Το ελληνικό σύστημα αγροδιατροφής έχει αποδείξει ότι μπορεί να αποτελέσει την ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας και τώρα καλείται -με γενναία χρηματοδότηση από την Ε.Ε.- να μπει μπροστά της στην αιχμή στην ανάπτυξη της επόμενης 30ετίας

Ένα αιχμή μεταλλακτικό σύστημα αγροδιατροφής

Καθώς εισέρχεται στη δεύτερη χρονιά πανδημίας, μετά από μια δεκαετία οικονομικής κρίσης, το ελληνικό σύστημα αγροδιατροφής βρίσκεται στο κατώφλι μιας 30ετίας όπου καλείται να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στην αιχμή ανάπτυξη. Σε αυτή την πορεία πρέπει να αντιμετωπίσει μεγάλες προκλήσεις, να διορθώσει παθογένειες, να εκμεταλλευτεί ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μεγάλες ευκαιρίες. Σε αυτό το κρίσιμο σταυροδρόμι, οι επιλογές για το ελληνικό σύστημα αγροδιατροφής είναι δύο: στάτους κβό ή μετάλλαξη.

Προκλήσεις: Η κλιματική αλλαγή θα επηρεάσει αρνητικά την εγχώρια παραγωγή. Νέες τεχνολογίες, πληροφορική και βιοτεχνολογία. Μη ανταγωνιστικές αγορές εισροών, μεταποίησης και διανομής. Παθογένειες: Οι προκλήσεις επικαθόνται στο, ήδη καταπονημένο από υποκεί-

μενες παθογένειες, νοσηρές ελλείψεις και αδυναμίες, σώμα της ελληνικής αγροδιατροφής: Μικρός, κατατεμαχισμένος κλήρος, γηρασμένος και ανεκπαιδευτος γεωργικός πληθυσμός. Θεσμικό περιβάλλον ανάπηρο από συσσωρευμένες ανεπάρκειες και οργανωτικές αρρυθμίες, με κουτσό κτηματολόγιο, διάτρητο καθεστώς ανταγωνισμού και ανεπαρκή κρατικό μηχανισμό. Διακυβέρνηση χωρίς συντονισμό και διάλογο μεταξύ των εταίρων και με θανάσιμα λαβωμένους συνεταιρισμούς.

Ανταγωνιστικότητα: Η ελληνική αγροδιατροφή έχει σημαντικά, εν πολλοίς ανεκμετάλλευτα, ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα: Πλούσιο πολιτιστικό και τουριστικό προϊόν, ποικίλη ανθρωπογεωγραφία, ευνοϊκό κλίμα, πλούσια χλωροπανίδα, πολυποικιλότητα προϊόντων.

Ευκαιρίες: Οι τρεις δεκαετίες μέχρι το 2050 σημαδεύονται από μια δέσμη πολιτικών βασισμένων στις τρεις αρχές της αι-

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Κώστας
Καραντινίδης**

Καθηγητής Αγροτικής Οικονομίας
Συνηγόχο Πανεπιστήμιο
Γεωπονικών Επιστημών
(SUL)

φόρου ανάπτυξης: περιβάλλον - οικονομία - κοινωνία. Η «Πράσινη Συμφωνία» της Ε.Ε., με χρηματοδότηση €1τρισ. μέχρι το 2030. Η «Στρατηγική Από το Χωράφι στο Πιρούνι» και το νέο πρόγραμμα 2021-2027 της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).

Τα διεθνή πάνελ ειδικών των FAO, OHE, E.E. κατατείνουν στο ότι η πορεία προς μια αιχμή ανάπτυξη επιτυγχάνεται με αιχμή γεωργία με ένα μεταλλακτικό σύστημα αγροδιατροφής (transformative agrifood system) που θα παράγει ιδιαιτερώς και δημόσια αγαθά: Επαρκείς ποσότητες υγιεινών, θρεπτικών τροφίμων που βελτιώνουν τη δημόσια υγεία, δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον και το κλίμα, εμπλουτίζουν τα θρεπτικά συστατικά του εδάφους και τη βιοποικιλότητα, συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη και στην ευημερία των αγροτών και όλων των εταίρων της αγροδιατροφής.

Ένα μεταλλακτικό σύστημα αγροδιατροφής στην Ελλάδα καλείται να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις, να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, διορθώνοντας τις εγγενείς παθογένειες μέσα από συστημικές διαρθρωτικές και θεσμικές μεταλλάξεις. Ενδεικτικά: Κτηματολόγιο για ένα διαφανές ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης. Μεταφορές κονδυλίων από άμεσες εισφορές ΚΑΠ προς επενδύσεις με συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτών για υποδομές στα σημεία της αλυσίδας που χρειάζονται μεγάλες οικονομίες κλίμακας, όπως: Σύστημα μεταφοράς γνώσης και καινοτομίας (AKIS). Εθνικό πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης αγροτών. Αγρο διαμετακομικό κέντρο (αγροτοζήσεις) που θα συνδέει στρατηγικά και σε πραγματικό χρόνο την παραγωγή με τη ζήτηση τροφίμων, την ποικίλη μικρή και μεγάλη κλίμακα, στην Ελλάδα, στο εξωτερικό και την εποχιακή τουριστική ζήτηση. Πρόγραμμα διαγενεακής μετάβασης. Θεσμικά: Εθνικό συμβούλιο αγροδιατροφής, ειδική επιτροπή αγροδιατροφής στη Βουλή, μόνιμος γενικός γραμματέας αγροδιατροφής στο ΥΠΑΑΤ.

Το ελληνικό σύστημα αγροδιατροφής έχει αποδείξει ότι μπορεί να αποτελέσει την ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας και τώρα καλείται -με γενναία χρηματοδότηση από την Ε.Ε.- να μπει μπροστά της στην αιχμή ανάπτυξη της επόμενης 30ετίας. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσα από μια μετάλλαξη με συμμετοχή όλων των εταίρων. Χωρίς μετάλλαξη, οι υπάρχουσες φυγόκεντρες δυνάμεις θα οδηγήσουν σε μια αγροδιατροφή που μπορεί να είναι κερδοφόρα για έναν μικρό αριθμό εταίρων, αλλά σίγουρα δεν θα είναι αιχμή.

ΑΓΡΟΤΙΚΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Δάνειο
Αγοράς
Εξοπλισμού

ΦΤΙΑΞΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΣΟΥ... ΜΕ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ.

Με το «Δάνειο Αγοράς Εξοπλισμού»
από την Τράπεζα Πειραιώς.

Το πρόγραμμα που σχεδιάστηκε για να προσφέρει λύσεις στις απαιτήσεις της σύγχρονης γεωργικής εκμετάλλευσης.

Ένα πρόγραμμα με ευέλικτους όρους που προσαρμόζονται στο είδος της επένδυσης και την παραγωγική δυναμικότητα της εκμετάλλευσής σου, για να φτιάξεις το μέλλον σου όπως εσύ το θέλεις.

T. 210 32 88 000, www.piraeusbank.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΑΘΕ ΑΥΡΙΟ

Χειμώνας 2021

ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

11

Η Αειφορική Τραπεζική ανοίγει το δρόμο σε μια Βιώσιμη Ανάπτυξη

Το μέλλον του αγροτικού τομέα περνάει μέσα από την ανάπτυξή του, η οποία πλέον επιβάλλεται να είναι βιώσιμη. Η διεθνής κοινότητα έχει θέσει ως πρώτιστο μέλημά της την ανάπτυξη που «καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες». Άλλωστε, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις προτάσεις της για την ΚΑΠ της περιόδου 2021-2027 ορίζει ότι τουλάχιστον το 40% του συνολικού προϋπολογισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής θα συμβάλει στη δράση για το κλίμα.

Ο αγροτικός κόσμος καλείται να αναλάβει πρωτοβουλίες, ώστε να καταστεί ανταγωνιστικός στο διεθνές περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η Αγροτική Τραπεζική της Τράπεζας Πειραιώς στηρίζει τον αγροδιατροφικό τομέα, ώστε να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης. Ενισχύει τη Βιώσιμη Τραπεζική προσφέροντας εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες, μακροπρόθεσμα δάνεια, τα οποία προσαρμόζονται στις επενδυτικές ανάγκες κάθε αγρότη, καθώς και ρευστότητα, για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ειδικότερα προσφέρονται:

• **Χρηματοδοτική υποστήριξη νέων και νεοεισερχόμενων αγροτών**, με το εξειδικευμένο «Δάνειο Υποστήριξης Νέων/Νεοεισερχόμενων Αγροτών», για παροχή ρευστότητας κατά την αρχική εγκατάσταση, αλλά και τον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης γεωργικής εκμετάλλευσης. Χρηματοδοτούνται παράλληλα η αγορά καλλιεργήσιμης γης με επιδοτούμενο επιτόκιο, η αγορά φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, η απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού και η εγκατάσταση γεωργο-κτηνοτροφικών κτισμάτων.

• **Χρηματοδότηση για εγκατάσταση και εκσυγχρονισμό αρδευτικών συστημάτων**, με στόχο την ορθολογική διαχείριση των αρδευτικών υδάτων, που θεωρείται κρίσιμη προϋπόθεση για έναν βιώσιμο και παραγωγικό πρωτογενή τομέα.

• **Χρηματοδοτική υποστήριξη νέων και νεοεισερχόμενων αγροτών**, με το εξειδικευμένο «Δάνειο Υποστήριξης Νέων/Νεοεισερχόμενων Αγροτών», για παροχή ρευστότητας κατά την αρχική εγκατάσταση, αλλά και τον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης γεωργικής εκμετάλλευσης. Χρηματοδοτούνται παράλληλα η αγορά καλλιεργήσιμης γης με επιδοτούμενο επιτόκιο, η αγορά φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, η απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού και η εγκατάσταση γεωργο-κτηνοτροφικών κτισμάτων.

• **Χρηματοδότηση για εγκατάσταση και εκσυγχρονισμό αρδευτικών συστημάτων**, με στόχο την ορθολογική διαχείριση των αρδευτικών υδάτων, που θεωρείται κρίσιμη προϋπόθεση για έναν βιώσιμο και παραγωγικό πρωτογενή τομέα.

• **Χρηματοδότηση για εγκατάσταση και εκσυγχρονισμό αρδευτικών συστημάτων**, με στόχο την ορθολογική διαχείριση των αρδευτικών υδάτων, που θεωρείται κρίσιμη προϋπόθεση για έναν βιώσιμο και παραγωγικό πρωτογενή τομέα.

Πρωτοβουλίες της Τράπεζας Πειραιώς για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης

1. Ορθολογική χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Χρηστικός οδηγός αειφόρου και ασφαλούς χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε μορφή DVD, με την επιστημονική επιμέλεια της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής. Προσβάσιμο στην ιστοσελίδα της Τράπεζας: <https://www.piraeusbank.gr/el/agrotes/agrotika-nea-enimerosi/nea/agro-news-list/orthologiki-chrisi-georgikon-farmakon>

2. Ορθή διαχείριση νερού στον αγροτικό τομέα. Έκδοση του βιβλίου «Χρήση του Αρδευτικού Νερού - Κλιματική Αλλαγή» του Ινστιτούτου Εδαφοδυναμικών Πόρων (ΙΕΥΠ) του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. Προσβάσιμο από ιστοτόπους ΕΛΓΟ, ΙΕΥΠ, Τράπεζας Πειραιώς και σε μορφή e-book στην ιστοσελίδα: <https://issuu.com/swri-hao>.

3. Ορθολογική διαχείριση νερού στη γεωργία. Αναδείχθηκε από το εξειδικευμένο τεύχος του περιοδικού ΕΠΙ ΓΗΣ. Προσβάσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.piraeusbank.gr/el/agrotes/agrotika-nea-enimerosi/epi-gis#1>

4. Σπατάλη τροφίμων. Η απώλεια τροφίμων είναι ένα παγκόσμιο θέμα με ανθρωπιστική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση. Αναδείχθηκε από το εξειδικευμένο τεύχος του περιοδικού ΕΠΙ ΓΗΣ. Προσβάσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.piraeusbank.gr/el/agrotes/agrotika-nea-enimerosi/epi-gis#1>

ΓΡΑΦΕΙ Ο
Αλκιβιάδης
Αλεξάνδρου

Γενικός Διευθυντής Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς

Η αγροτική τραπεζική της Τράπεζας Πειραιώς στηρίζει τον αγροδιατροφικό τομέα, ώστε να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της Αειφόρου Ανάπτυξης

σιμο και παραγωγικό πρωτογενή τομέα.

• **Χρηματοδότηση επενδυτικών έργων για διαχείριση κινδύνων από την κλιματική αλλαγή**, με στόχο την ενίσχυση της προστασίας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων από έκτακτα καιρικά φαινόμενα και τους κινδύνους που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή. Με το εξειδικευμένο δάνειο «Ενεργητικής Προστασίας Αγροτικής Καλλιέργειας» καλύπτονται η αγορά υλικών και τα έξοδα εγκατάστασης αντιχαλαζικών δικτύων και αντιβρόχινης μεμβράνης.

• **Πρόγραμμα Συμβολαιακής Γεωργίας**, που έχει αναδειχθεί σε δυναμικό μοχλό αγροτικής ανάπτυξης, καθώς μέσω στοχευμένης χρηματοδότησης καλύπτει έγκαιρα τις ανάγκες όλων των εμπλεκόμενων στον αγροδιατροφικό τομέα, συμβάλλοντας καταλυτικά στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του. Η Συμβολαιακή Τραπεζική τηρεί πάντα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, διασφαλίζει έγκαιρα την απαραίτητη ρευστότητα κάθε σταδίου παραγωγής-μεταποίησης-εμπορίας, ενισχύει τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο την αποτελεσματικότητα και την εξωστρέφεια του αγροτικού τομέα στη διεθνή αγορά.

• **Χρηματοδότηση για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας προς Αγρότες και Αγροτικούς Συνεταιρισμούς**, που προχωρούν σε σχετικές επενδύσεις. Οι εξειδικευμένες Διευθύνσεις της Αγροτικής Τραπεζικής και Sustainable Banking παρέχουν εξατομικευμένη εξυπηρέτηση, προσαρμόζοντας την πλέον κατάλληλη λύση στις ανάγκες κάθε ενδιαφερόμενου είτε σχετίζονται με αυτοκατανάλωση είτε με πώληση ενέργειας.

• **Μικροχρηματοδότηση Αγροτών**, η οποία προσφέρει πρόσβαση των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στη χρηματοδότηση για παραγωγικές ανάγκες ή ανάγκες που αποσκοπούν στον περιορισμό του κόστους αγροτικής παραγωγής και συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχόλησης και της παραγωγής.

Η Τράπεζα Πειραιώς, παρακολουθεί και συμμετέχει ενεργά στις εξελίξεις, διαθέτει την εμπειρία, την τεχνογνωσία και τη βούληση να στηρίξει τον αγροδιατροφικό τομέα της χώρας, με χρηματοδότηση και εξειδικευμένες πρωτοβουλίες, ώστε να αποκτήσει μια αειφόρο προοπτική. Είμαστε δίπλα στον Έλληνα αγρότη, θα είμαστε εδώ και την επόμενη μέρα του αγροδιατροφικού τομέα, στηρίζοντας χρηματοδοτικά κάθε υγιές επενδυτικό σχέδιο, που συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η νέα στρατηγική της Ε.Ε. για τη βιοποικιλότητα και πώς επηρεάζει τον αγρο-διατροφικό τομέα

Η λέξη «βιοποικιλότητα» προκύπτει από τη σύντηξη του όρου «Βιολογική Ποικιλότητα» και ορίζεται ως η ποικιλία των γονιδίων, των ειδών και των οικοσυστημάτων που υπάρχουν στον κόσμο.

Υπολογίζεται ότι περίπου το μισό του παγκόσμιου ΑΕΠ, €40 τρις., εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τη φύση. Ενδεικτικά στον τομέα της γεωργίας το 75% των τροφίμων που παράγονται παγκοσμίως προέρχονται από καλλιέργειες, που απαιτούν την παρουσία εντόμων και άλλων ζώων για να επικονιαστούν. Η εμπορική αξία της γεωργικής παραγωγής που εξαρτάται από αυτούς τους φυσικούς επικονιαστές κυμαίνεται ετησίως από \$0,2-\$0,6 τρις.

Ωστόσο, η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων έχει οδηγήσει τα τελευταία 40 χρόνια σε απώλεια 60% των άγριων ειδών

πανίδας και χλωρίδας. Ένα εκατομμύριο είδη βρίσκονται στα πρόθυρα της εξαφάνισης. Ο αγροτικός τομέας έχει μεγάλη επίπτωση στη βιοποικιλότητα όταν λαμβάνει κανείς υπόψη ότι οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις καταλαμβάνουν κοντά στο 50% της χερσαίας έκτασης του πλανήτη.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία που έχει η φύση για την οικονομία και τη ζωή μας, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοίνωσε πρόσφατα τη «Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα με Ορίζοντα 2030». Η στρατηγική αυτή είναι αναπόσπαστο μέρος της «Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας», σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε. επιδιώκει να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος του πλανήτη. Η κλιματική αλλαγή και η απώλεια της βιοποικιλότητας είναι προτεραιότητα για την Ε.Ε. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών γίνεται ακόμη πιο επιτακτική ειδικά τώρα που μελέτες αποδεικνύουν τη συ-

σχέτιση πανδημιών με την καταστροφή της άγριας ζωής και την αλλαγή του κλίματος.

Η νέα στρατηγική της Ευρώπης για τη βιοποικιλότητα αποσκοπεί στο να επαναφέρει την υγεία του φυσικού περιβάλλοντος, αφενός ως βασική προϋπόθεση για τη φυσική και πνευματική υγεία των πολιτών της Ευρώπης και αφετέρου ως ισχυρό όπλο στον αγώνα κατά της κλιματικής κρίσης και των πανδημιών. Η προσπάθεια για αναστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας συνδέεται πολύ στενά και με ένα υγιές και βιώσιμο διατροφικό σύστημα σύμφωνα με τη στρατηγική της Ε.Ε. «Από το Αγρόκτημα στο Πιρούνι» και αποτελεί κρίσιμη παράμετρο της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που συζητείται.

Η αύξηση των προστατευόμενων περιοχών στο 30% της χερσαίας και θαλάσσιας έκτασης είναι βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα. Η αποκατάσταση της βιοποικιλότητας θα επιδιωχθεί, μεταξύ άλλων, με την αύξηση των βιολογικών καλλιεργειών (στόχος είναι μέχρι το 2030 το 25% των καλλιεργειών να γίνεται με βιολογικές μεθόδους), την προστασία των επικονιαστών, τη μείωση κατά 50% (μέχρι το 2030) των φυτοφαρμάκων, την αύξηση της δασικής κάλυψης με φύτευση 3 δισεκατομμυρίων δέντρων. Για την επίτευξη των στόχων αυτών η Ε.Ε. θα ενεργοποιήσει κάθε χρόνο το ποσό των €20 δισ. Ταυτόχρονα η Ε.Ε. έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στην προετοιμασία που γίνεται για την παγκόσμια διάσκεψη των μερών, που θα γίνει το 2021 στην Κίνα στο πλαίσιο της «Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλομορφία». Αναμένεται να προκύψουν συγκεκριμένοι στόχοι και διεθνείς δεσμεύσεις, όπως ακριβώς έγινε για το κλίμα με τη Συμφωνία του Παρισιού.

Στην Ελλάδα, με το 30% περίπου της χερσαίας έκτασής της να ανήκει στο οικολογικό δίκτυο Natura 2000, η προστασία της βιοποικιλότητας και ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα αποτελεί σημαντική πρόκληση. Μπορεί, όμως, να αποτελέσει και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με πρόσβαση σε νέες επιδοτήσεις και χρηματοδοτήσεις στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών προγραμμάτων στήριξης. Οι ελληνικές τράπεζες μπορούν να συνδράμουν στην προσπάθεια αναβάθμισης του αγροτικού τομέα μέσω των προγραμμάτων αυτών.

Η Τράπεζα Πειραιώς, έχοντας πολυετή εμπειρία στη Βιώσιμη Τραπεζική, παρακολουθεί στενά τις νέες εξελίξεις και είναι σε θέση έγκαιρα και σε συνεργασία με τους αγρότες πελάτες της να προσφέρει καινοτόμες λύσεις, που θα δώσουν προστιθέμενη αξία στην παραγωγή τους.

ΓΡΑΦΕΙΟ
**Δημήτρης
Δημόπουλος**

Διευθυντής ESG
Corporate Development
& ESG Πειραιώς Financial
Holdings

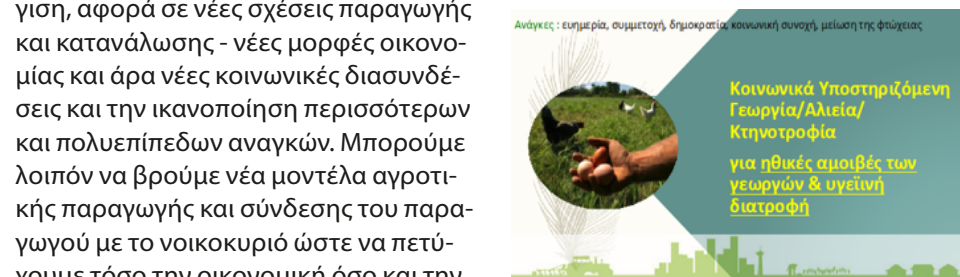

Η στρατηγική της Ε.Ε. για τη βιοποικιλότητα είναι αναπόσπαστο μέρος της «Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας», σύμφωνα με την οποία επιδιώκει να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος του πλανήτη

Κοινωνική αειφορία και Αγροδιατροφική αλυσίδα

Η έννοια της αειφορίας αποτελεί μια από τις πιο πολυσηζητημένες έννοιες των τελευταίων ετών τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Ειδικά οι δύο πιο γνωστές διαστάσεις της αειφορίας, η περιβαλλοντική και η οικονομική, έχουν απασχολήσει περισσότερο. Προτάσσεται όμως τελευταία μια αναπλαισίωση των αξιών μας που προσδιορίζει την ικανότητα των σημερινών και των μελλοντικών γενεών να δημιουργούν υγιείς και βιώσιμες κοινωνίες. Κατ' αυτή την έννοια η αειφορία, ως έννοια, γίνεται λιγότερο τεχνοκρατική και περισσότερο ηθική - πολιτική γιατί τελικά η αειφορία δεν αφορά μονάχα μια οικολογική προσέγγιση, αφορά σε νέες σχέσεις παραγωγής και κατανάλωσης - νέες μορφές οικονομίας και άρα νέες κοινωνικές διασυνδέσεις και την ικανοποίηση περισσότερων και πολυεπίπεδων αναγκών. Μπορούμε λοιπόν να βρούμε νέα μοντέλα αγροτικής παραγωγής και σύνδεσης του παραγωγού με το νοικοκυριό ώστε να πετύχουμε τόσο την οικονομική όσο και την περιβαλλοντική αλλά και την **κοινωνική αειφορία**; Εδώ, αξίζει να αναφέρουμε ορισμένα παραδείγματα στην αγροδιατροφική αλυσίδα, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, και κάποιες δράσεις που προσπαθούν να προσεγγίσουν ορισμένες από τις παραμέτρους της κοινωνικής αειφορίας.

Οι Ενεργειακές Κοινότητες αποτελούν παράδειγμα αλλαγής του παραγωγικού-οικονομικού μοντέλου στις αγροτικές περιοχές. Οι ενεργειακοί συνεταιρισμοί έχουν σκοπό τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας σε αγροτικές περιοχές μέσα από την εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου που κρύβεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Οι ίδιοι οι αγρότες με συμμετοχικές διαδικασίες μπορούν και αξιοποιούν κοινούς πόρους για την επίτευξη όχι μόνο οικονομικής ευημερίας αλλά και κοινωνικής.

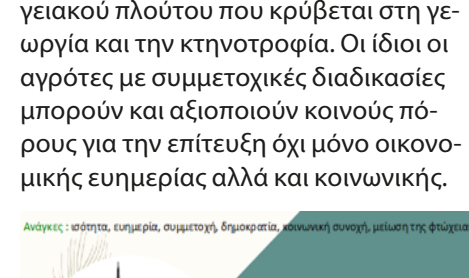

Η Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία είναι ένα παράδειγμα που κερδίζει έδαφος σε τοπικό-μικρό επίπεδο και αναφέρεται στη σύναψη «συμβολαίων» (άτυπων ή τυπικών) μεταξύ γεωργών και καταναλωτών/τριών για την παράδοση εβδομαδιαίας ποσότητας τροφίμων (κα-

λάθι). Μια συναλλαγή όμως η οποία δεν βασίζεται στη σχέση κιλού και τιμής, αλλά στην εμπιστοσύνη και στην από κοινού αποδοχή μιας ηθικής συνολικά αμοιβής του γεωργού και όσων εργάζονται στη γεωργική εκμετάλλευση. Από την άλλη, και οι καταναλωτές απολαμβάνουν υγιεινά αγροτικά προϊόντα «από το αγρόκτημα στο πιάτο» (from farm to fork) σε προσιτές τιμές. Σε αυτό το παράδειγμα βλέπουμε πως δεν ικανοποιείται μοναχά μία ανάγκη, η ανάγκη δηλαδή για τροφή, αλλά με την υιοθέτηση ενός διαφορετικού μοντέλου οικονομίας ικανοποιούνται και άλλες ανάγκες όπως η συμμετοχικότητα, η μείωση της φτώχειας, η αγροδιατροφική δικαιοσύνη, η εξασφάλιση δίκαιων αμοιβών κ.ά.

Οι Ενεργειακές Κοινότητες αποτελούν παράδειγμα αλλαγής του παραγωγικού-οικονομικού μοντέλου στις αγροτικές περιοχές. Οι ενεργειακοί συνεταιρισμοί έχουν σκοπό τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας σε αγροτικές περιοχές μέσα από την εκμετάλλευση του ενεργειακού πλούτου που κρύβεται στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Οι ίδιοι οι αγρότες με συμμετοχικές διαδικασίες μπορούν και αξιοποιούν κοινούς πόρους για την επίτευξη όχι μόνο οικονομικής ευημερίας αλλά και κοινωνικής.

Η Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία είναι ένα παράδειγμα που κερδίζει έδαφος σε τοπικό-μικρό επίπεδο και αναφέρεται στη σύναψη «συμβολαίων» (άτυπων ή τυπικών) μεταξύ γεωργών και καταναλωτών/τριών για την παράδοση εβδομαδιαίας ποσότητας τροφίμων (κα-

ΓΡΑΦΕΙΟ
**Μαρία
Παρταλίδου**

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Α.Π.Θ., Εργαστήριο Γεωργικών Εφαρμογών & Αγροτικής Κοινωνιολογίας, Τομέας Αγροτικής Οικονομίας, Τμήμα Γεωπονίας

μη ένα παράδειγμα κοινωνικής αειφορίας. Δεν ικανοποιούν μόνο την ανάγκη διατήρησης γηγενών σπόρων, αλλά προσπαθούν να καλύψουν και την ανάγκη για κοινωνική αναπαραγωγή των μικρών γεωργών και την ανάγκη για αγροδιατροφική δικαιοσύνη.

Οι Αστικοί-κοινωνικοί λαχανόκηποι αποτελούν μια ακόμη εμβληματική δράση επίτευξης κοινωνικής αειφορίας. Πέραν της εξασφάλισης τροφίμων, η οποία αποτελεί βασική ανάγκη, ικανοποιούν ταυτόχρονα και άλλες ανάγκες, όπως η ισορροπημένη διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος («πρασίνισμα» της πόλης και ποικιλότητα αστικού τοπίου κ.ά.). Επιπρόσθετα, προσφέρουν πλήθος άλλων λειτουργιών, όπως ψυχαγωγία, ψυχική υγεία, κοινωνικοποίηση και επανασύσταση της γειτονιάς, καλλιέργεια κοινοτικού δεσμού και της κοινωνικής ευθύνης.

Είναι γεγονός ότι τα προηγούμενα χρόνια οι παγκόσμιες προκλήσεις της οικονομίας υπονόμισαν την ολοκληρωμένη ανάπτυξη πολλών τοπικών κοινοτήτων. Ειδικότερα και με την πρόσφατη πανδημία του COVID-19 αλλά και την οικονομική κρίση έγιναν ακόμη πιο φανερές οι συστημικές ανισότητες και οι κοινωνικοί αποκλεισμοί. Η συμπερίληψη στον ακαδημαϊκό λόγο της έννοιας της Κοινωνικής Αειφορίας στον αγροτικό χώρο αντανάκλα τη σημασία που πρέπει να δώσουμε σε κοινωνικά καινοτόμες δράσεις, αλλά κυρίως μια «οντολογική» στροφή και επανατοποθέτησή μας σε βασικά ερωτήματα όπως: **Τι ανάπτυξη θέλουμε; Ανάπτυξη για ποιον; Ποια αγροδιατροφική αλυσίδα, ποιες οικονομίες και ποιες κοινωνίες θέλουμε να διαφυλάξουμε για το μέλλον;**

Οι **Τράπεζες σπόρων** αποτελούν ακό-

Δυνατότητες αξιοποίησης των δενδρωδών καλλιεργειών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της εποχής μας. Για τον μετριασμό της απαιτούνται μια σειρά από μέτρα που έχουν ως στόχο να μειώσουν σε παγκόσμια κλίμακα το ισοζύγιο εκπομπών-απορρόφησης διοξειδίου του άνθρακα, (CO₂). Τα περισσότερα μέτρα και πολιτικές που λαμβάνονται προς αυτή την κατεύθυνση εστιάζουν στη μείωση των εκπομπών CO₂, στις δραστηριότητες εκείνες που ευθύνονται για τον μεγαλύτερο όγκο εκπομπών (π.χ. βιομηχανία, παραγωγή ενέργειας, μεταφορές κ.τ.λ.). Ωστόσο, δεν είναι καθόλου αμελητέα η δυνητική συνεισφορά συγκεκριμένων τομέων/δραστηριοτήτων στην αύξηση της απορρόφησης CO₂, και της δέσμευσης άνθρακα. Ενώ λοιπόν ο ρόλος της δασοκομίας (των δασικών εκτάσεων) στη δέσμευση άνθρακα και άρα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής έχει επισημανθεί και ερευνηθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, ο ρόλος της γεωργίας και ειδικότερα των δενδρωδών καλλιεργειών είναι μέχρι σήμερα μάλλον υποτιμημένος.

Για το σκοπό αυτό, η ερευνητική ομάδα του Ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE-CLIMATREE¹ εστιάζει στη συμβολή των δενδρωδών καλλιεργειών στην απορρόφηση διοξειδίου του άνθρακα, από την ατμόσφαιρα μέσω της εφαρμογής κατάλληλων καλλιεργητικών πρακτικών. Τις εν λόγω πρακτικές μπορούν να τις εφαρμόσουν οι αγρότες-δενδροκαλλιεργητές ώστε να βελτιωθεί το ισοζύγιο εκπομπών-απορρόφησης στον κύκλο της καλλιέργειάς τους. Με ειδική αναφορά στις χώρες της Μεσογείου (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία), εφαρμόστηκε μια μεθοδολογία που λαμβάνει ταυτόχρονα υπόψη τη βιολογική λειτουργία των δενδρωδών καλλιεργειών και τις δυνατότητες των καλλιεργητικών μεθόδων με στόχο την απορρόφηση CO₂. Συγκεκριμένα, αναπτύχθηκε μια **επιχει-**

ρησιακή μεθοδολογία εκτίμησης του ισοζυγίου του CO₂, ώστε να αξιολογηθούν διαφορετικές καλλιεργητικές πρακτικές ως προς τις δυνατότητες απορρόφησης του διοξειδίου του άνθρακα. Με βάση τα αποτελέσματα του έργου, έχουν αναγνωριστεί και ιεραρχηθεί όλες οι καλλιεργητικές πρακτικές που μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες: πυκνότερη φύτευση, εφαρμογή φυτών εδαφοκάλυψης, εφαρμογή ελλειμματικής ύδρευσης, ελαχιστοποίηση της κατεργασίας του εδάφους. Παράλληλα έχει δημιουργηθεί ένα απλό και εύκολο στη χρήση του ηλεκτρονικό εργαλείο για την εκτίμηση του ισοζυγίου CO₂, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από αγρότες, γεωπόνους και αρμόδιους φορείς άσκησης αγρο-περιβαλλοντικής πολιτικής.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι ωστόσο η συνεισφορά του LIFE-CLIMATREE και στην **εκτίμηση του οικονομικού οφέλους** που μπορεί να προκύψει από την υιοθέτηση των προτεινόμενων καλλιεργητικών μεθόδων, με απώτερο στόχο τη σκιαγράφηση ενός πλαισίου (οικονομικών) κινήτρων για τους αγρότες. Κατόπιν εκτεταμένης έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο καταναλωτικό κοινό της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (με στόχευση στην καλλιέργεια ελιάς και στην παραγωγή «κλιματικά» πιστοποιημένου ελαιόλαδου), διαπιστώθηκε ότι οι πολίτες είναι διατεθειμένοι να «πληρώσουν» ένα αρκετά σημαντικό ποσό για την αγορά προϊόντων, που κατά την παραγωγική τους διαδικασία ακολουθήθηκαν βέλτιστες πρακτικές μετριασμού της κλιματικής αλλαγής. Με μια αναγωγή της κλιματικής αλλαγής. Με μια αναγωγή των οικονομικών αποτελεσμάτων σε στρεμματική βάση υπολογίζεται ότι το όφελος της οικοσυστημικής αυτής υπηρεσίας μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 127€/στρέμμα, μια τιμή που μπορεί να θεωρηθεί συγκρίσιμη με υφιστάμενες επιδοτή-

ΓΡΑΦΕΙΟ
**Διονύσης
Λατινόπουλος**

Αναπληρωτής Καθηγητής
στο Τμήμα Μηχανικών
Χωροταξίας και Ανάπτυ-
ξης, ΑΠΘ

«**Το όφελος που μπορεί να προκύψει από έναν ελαιοκαλλιεργητή που εφαρμόζει πρακτικές δέσμευσης άνθρακα μπορεί να φτάσει τα 127€ ανά στρέμμα**»

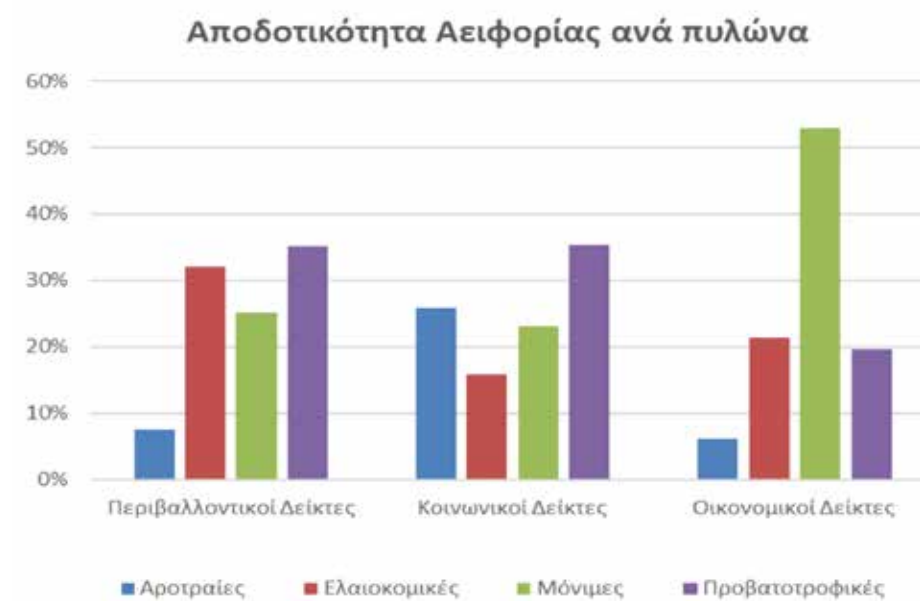
σεις βιολογικών καλλιεργειών. Με αναγωγή του οφέλους σε επίπεδο χώρας (στο σύνολο των καταναλωτών) εκτιμήθηκαν δυνατότητες χρηματοδότησης μέχρι και 2,5 εκατ. στρεμμάτων δενδροκαλλιεργειών, με στόχο την εφαρμογή των βέλτιστων καλλιεργητικών πρακτικών.

Η εκτίμηση της οικονομικής αξίας της συγκεκριμένης οικοσυστημικής υπηρεσίας αναδεικνύει, μεταξύ άλλων:

(α) την ανάγκη διαμόρφωσης κατάλληλων (οικονομικών) εργαλείων ενσωμάτωσης των κλιματικών στόχων στην αγροτική πολιτική και ενίσχυσης των καλλιεργητών, που θα συμβάλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής [π.χ. μέσω της εξειδίκευσης των προβλεπόμενων από τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική οικολογικών συστημάτων (eco-schemes)],

(β) τη δυνατότητα παράλληλης (με τις προαναφερθείσες πολιτικές) εφαρμογής πρωτοβουλιών που σχετίζονται με οικολογικά σήματα (eco-labeling) ή/και εθελούσιες αγορές CO₂, για την περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου της γεωργίας στη δέσμευση άνθρακα.

Το στοιχείμα άλλωστε για τα επόμενα χρόνια είναι ο γεωργικός τομέας στην Ελλάδα να πετύχει τον κανόνα της μη επιβάρυνσης (απορρόφηση τουλάχιστον όσων εκπομπών CO₂ εκλύει), αλλά και να συμβάλει γενικότερα στην επίτευξη των κλιματικών στόχων της χώρας. Η δενδροκαλλιεργητική δραστηριότητα μπορεί επομένως να παίξει έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην πράσινη μετάβαση της γεωργίας στη χώρα μας αποτελώντας ένα πρότυπο παραγωγικό μοντέλο και μια πραγματικά περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα.

Στόχος	Αειφορία		
Κριτήρια	Περιβάλλον	Κοινωνία	Οικονομία
Υποκριτήρια	Εκπομπές Αερίων Θερμοκηπίου	Συμβουλευτικές υπηρεσίες ανά έτος	Συνολικό προϊόν / Συνολικές εισροές
	% Έκτασης με κίνδυνο επιβάρυνσης με νιτρικά	Εκπαίδευση αρχηγού εκμετάλλευσης	Σύνολο επιδοτήσεων/ Γεωργικό Οικογ. Εισόδημα
	Κατανάλωση νερού ανά κιλό προϊόντος	Ετήσια Εργασία	(Οικογενειακό Εισόδημα/ Οικογενειακή Εργασία) / Εισόδημα αναφοράς
	Ισοζύγιο Αζώτου	Ποιότητα Ζωής	Καθαρή προστιθέμενη αξία εκμετάλλευσης
	Χρήση Φυτο-προστατευτικών	Κοινωνική Διαφοροποίηση	

Είναι Αειφόρα τα Μεσογειακά Συστήματα Παραγωγής;

Τα τελευταία χρόνια ο αγροτικός τομέας αντιμετωπίζει πληθώρα προκλήσεων. Η αειφόρος ανάπτυξη, που συνδυάζει τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές με έναν ολιστικό και ολοκληρωμένο τρόπο, δεν είναι πλέον απλά επιθυμητή, αλλά επιτακτική ανάγκη. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση την ενσωματώνει στη νέα φιλοσοφία αλλά και τη λειτουργία της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2021-2027. Μάλιστα, πέραν των εξειδικευμένων δράσεων, η νέα ΚΑΠ προτίθεται να υιοθετήσει μετρήσιμους δείκτες μέσω των οποίων οι χώρες-μέλη της Ε.Ε. και οι παραγωγοί θα αξιολογούνται για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων αειφορίας που συνδέονται με τις παρεχόμενες αγροτικές ενισχύσεις.

Στην πράξη, όμως, ποιο είναι το πρότυπο της αειφόρου γεωργικής εκμετάλλευσης;

Πρόκειται για αυτή που είναι οικονομικά βιώσιμη, διατηρεί σε καλή κατάσταση ή και βελτιώνει το περιβάλλον (έδαφος, νερό, αέρα) και προσφέρει καλή ποιότητα ζωής στην αγροτική οικογένεια. Οι γεωργικές πρακτικές που ακολουθεί ο γεωργός είναι επωφελείς για το περιβάλλον, συμβάλλοντας στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων, και υποστηρίζουν την οικονομική βιωσιμότητα της οικογενειακής εκμετάλλευσης.

Το Ινστιτούτο Αγροτικής Οικονομίας και Κοινωνιολογίας του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Προγράμματος FLINT - Farm Level Indicators for New Topics in Policy evaluation (<https://www.flint-fp7.eu>), στο οποίο συμμετείχαν ερευνητικές ομάδες από 10 ευρωπαϊκές χώρες, ανέλαβε να αξιολογήσει την αειφορία βασικών συστημάτων παραγωγής της χώ-

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης της αειφορίας έδειξαν ότι τα Μεσογειακά Συστήματα Παραγωγής, όπως οι μόνιμες καλλιέργειες, οι ελαιοκομικές και τα εκτατικά συστήματα προβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, είναι πιο βιώσιμα σε σχέση με τα εντατικά αροτραία συστήματα

ρας μας. Με βάση μια σειρά δεικτών που αναλύθηκαν και προσδιορίστηκαν ως οι κατάλληλοι για να καλύψουν και τους τρεις πυλώνες αειφορίας, όπως αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 1, μελετήθηκαν οι κλάδοι που αφορούν σε εκμεταλλεύσεις (α) ελαιοκομικής κατεύθυνσης, (β) μόνιμων φυτειών, (γ) αροτραίων καλλιεργειών και (δ) με κατεύθυνση την εκτατική προβατοτροφία. Από την ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων που συλλέχθηκαν από τις αντίστοιχες εκμεταλλεύσεις, σε περιοχές που εστιάζουν τα υπό μελέτη συστήματα, επιδιώχθηκε η κατάταξή τους με όρους αειφορίας.

Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων έχει δημοσιευθεί πρόσφατα στην εργασία των Ειρ. Τζουραμάνη, Στ. ΜάντζιARR και Π. Καρανικόλα στο ακαδημαϊκό άρθρο με τίτλο «Assessing sustainability performance at the farm level: Examples from Greek agricultural systems» στο περιοδικό Sustainability (2020). Με βάση τα συμπεράσματα, οι προβατοτροφικές εκμεταλλεύσεις υπερτερούν σε δύο κριτήρια, τα περιβαλλοντικά και τα κοινωνικά. Οι αροτραίες καταλαμβάνουν την τελευταία θέση στα περιβαλλοντικά και στα οικονομικά κριτήρια, ενώ οι εκμεταλλεύσεις με μόνιμες καλλιέργειες υπερέρχουν στα οικονομικά κριτήρια. Λαμβάνοντας υπόψη όμως τη συνολική αειφορία, οι εκμεταλλεύσεις με μόνιμες καλλιέργειες είναι στην πρώτη θέση, ακολουθούν με μικρή διαφορά οι προβατοτροφικές, στη συνέχεια κατατάσσονται οι ελαιοκομικές και τέλος οι εκμεταλλεύσεις με αροτραίες καλλιέργειες.

Συνεπώς, τα αποτελέσματα της ανάλυσης της αειφορίας έδειξαν τελικά ότι τα τυπικά Μεσογειακά Συστήματα Παραγωγής, όπως οι μόνιμες καλλιέργειες, οι ελαιοκομικές και τα εκτατικά συστήματα προβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, είναι πιο βιώσιμα σε σχέση με τα εντατικά αροτραία συστήματα. Η υψηλότερη απόδοση της αειφορίας στα συστήματα των μόνιμων καλλιεργειών, της ελαιοκομίας και των προβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε όρους οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς έχει πολλές προεκτάσεις για τον αποτελεσματικότερο μακροχρόνιο σχεδιασμό των αντίστοιχων πολιτικών. Επίσης, η εκτίμηση της αειφορίας σε επίπεδο εκμετάλλευσης μπορεί να αποτελέσει ένα δυναμικό εργαλείο που μπορεί να υποδείξει τρόπους βελτίωσης και αποτελεσματικής διαχείρισης των πόρων. Τέλος, μπορεί επίσης να βοηθήσει και σε επίπεδο εκμετάλλευσης να διαγνωστούν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία στα οποία θα πρέπει να εστιάσει ο παραγωγός και να χαράξει την κατάλληλη αναπτυξιακή του στρατηγική για τη βελτίωση της αειφορίας της εκμετάλλευσής του.

ΓΡΑΦΕΙΟ
**Ειρήνη
Τζουραμάνη**

Ερευνητρια ΙΝΑΓΡΟΚ
-ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ

¹ Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ανατρέξετε στον σύνδεσμο <https://www.lifeclimatree.eu> [Συντονιστής προγράμματος: Κώστας Μπίθας (Καθηγητής Οικονομικής του Περιβάλλοντος - Ινστιτούτο Αστικής Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού)]

Σπορά ψυχανθών για βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους σε ελαιώνα με φτωχή ζιζανιοχλωρίδα

Ανακύκλωση κλαδιών μετά το κλάδεμα

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Δρ Γιώργος
Κουμπούρης**

Κύριος Ερευνητής, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Ελαιοκομίας Ινστιτούτο Ελιάς, Υποτροπικών Φυτών και Αμπέλου, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ»
koubouris@nagref-cha.gr
www.nagref-cha.gr

Αειφορική καλλιέργεια ελιάς στην εποχή της κλιματικής αλλαγής - πιστοποίηση από το φυτώριο έως το μπουκάλι

Τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ελαιοκαλλιεργητής στην Ελλάδα είναι το υψηλό κόστος παραγωγής, η ποιοτική και ποσοτική αστάθεια της σοδειάς από χρονιά σε χρονιά, η καταπολέμηση του δάκου και των ασθενειών, οι ζημιές από κλιματικούς παράγοντες και η χαμηλή τιμή πώλησης των προϊόντων. Η κατάσταση αυτή μπορεί να βελτιωθεί με τις κατάλληλες φροντίδες που ξεκινούν από την εγκατάσταση των φυτών στο χωράφι και φτάνουν έως τη συγκομιδή του καρπού και την επεξεργασία του προϊόντος.

Η **ποιότητα των δενδρυλλίων** που θα χρησιμοποιηθούν για τη φύτευση ενός νέου ελαιώνα μπορεί να παίξει καθοριστικό

ρόλο στην επιτυχία της φυτείας. Πρέπει να προμηθευόμαστε πιστοποιημένα δενδρύλλια από αξιόπιστες φυτωριακές επιχειρήσεις για να εξασφαλίσουμε την ποικιλιακή γνησιότητα αλλά και την καθαρότητα από ασθένειες. Ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, αναγνωρίζοντας τη σοβαρότητα του θέματος και με υπευθυνότητα απέναντι στους παραγωγούς και τους φυτωριούχους, ολοκλήρωσε με επιτυχία τον χαρακτηρισμό της «προβασικής μητρικής» φυτείας ελιάς στα Χανιά, υλοποιώντας το πρώτο και σημαντικότερο στάδιο προς την κατεύθυνση παραγωγής πιστοποιημένων δενδρυλλίων ελιάς από φυτώρια της Ελλάδος.

Το **πότισμα** των νεαρών δενδρυλλίων θα τα βοηθήσει να μεγαλώσουν πιο γρήγορα και να δώσουν νωρίτερα ικανοποιητι-

κές σοδειές. Αν υπάρχει δυνατότητα να συνεχίσουμε να ποτίζουμε τον ελαιώνα μας και μετά τα πρώτα χρόνια, μπορούμε να περιμένουμε μεγαλύτερη και πιο σταθερή παραγωγή καρπού. Η ποσότητα νερού που θα δώσουμε και η συχνότητα άρδευσης εξαρτώνται από τον τύπο του εδάφους, έτσι σε ένα αμμώδες έδαφος ποτίζουμε πιο συχνά με μικρότερη δόση νερού σε σύγκριση με ένα βαρύ έδαφος. Σε έναν αρδευόμενο ελαιώνα, είναι πολύ σημαντικό να ποτίζουμε τα δέντρα ακόμα και τη χρονιά που δεν έχουν παραγωγή για να δημιουργηθεί η βλάστηση που θα δώσει καρπό στη συνέχεια.

Με τη **λίπανση** φροντίζουμε να έχουν τα δέντρα όλα τα απαραίτητα θρεπτικά στοιχεία για να πετύχουμε καλή παραγωγή. Για να έχουμε το καλύτερο αποτέλεσμα με το μικρότερο κόστος διαλέγουμε λίπασμα σύμφωνα με την ανάλυση εδάφους και φύλλων του συγκεκριμένου χωραφιού και ακολουθούμε τις οδηγίες λίπανσης που δίνει το εργαστήριο μαζί με τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Μεγάλες σπατάλες παρατηρούνται όταν λιπαίνουμε εμπειρικά χωρίς να ξέρουμε ακριβώς τι λείπει από το έδαφος και όταν χρησιμοποιούμε σύνθετα λιπάσματα γιατί η αναλογία των θρεπτικών στοιχείων στο λίπασμα δεν ταιριάζει απόλυτα με το δικό μας χωράφι.

Το **κλάδεμα** δίνει το επιθυμητό σχήμα στο δέντρο και ρυθμίζει την ανάπτυξη και την καρποφορία της βλάστησης. Με το κλάδεμα προσαρμόζουμε την ανάπτυξη του δέντρου στον διαθέσιμο χώρο ανάλογα με τις αποστάσεις φύτευσης. Σε περιοχές με πολύ χαμηλές βροχοπτώσεις αναγκαζόμαστε να περιορίσουμε την ανάπτυξη των δέντρων ενώ σε περιοχές με αρκετές βροχοπτώσεις ή όπου ποτίζουμε

Παραγωγή οργανικού λιπάσματος από παραπροϊόντα ελαιотριβείου

μπορούμε να αφήσουμε περισσότερα κλαδιά να μεγαλώσουν. Γενικά, προτείνουμε ετήσιο ελαφρύ κλάδεμα.

Ανακύκλωση κλαδεμάτων. Η συνηθισμένη πρακτική διαχείρισης των κλαδιών μετά το κλάδεμα των ελαιόδεντρων είναι η άμεση καύση τους στο χωράφι. Αυτή η πρακτική έχει πολλά μειονεκτήματα. Η πρακτική που προτείνεται είναι ο τεμαχισμός των κλαδιών και η απόθεσή τους στο έδαφος ώστε μακροπρόθεσμα να αυξηθεί η οργανική ουσία του εδάφους. Με την ανακύκλωση επιστρέφουμε στο έδαφος θρεπτικά στοιχεία και σταδιακά μειώνεται η ανάγκη προσθήκης χημικών λιπασμάτων. Επίσης, επειδή καλύπτεται το έδαφος με τα θρυμματισμένα υλικά περιορίζεται η ανάπτυξη ζιζανίων και αποθηκεύεται καλύτερα το νερό της βροχής στο έδαφος.

Τροποποίηση της ζιζανιοχλωρίδας για αύξηση της δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα. Σε πολλούς ελαιώνες η φυσική βλάστηση είτε είναι πολύ φτωχή λόγω εντατικής ζιζανιοκτονίας είτε έχει περιορισμένη ποικιλότητα λόγω υψηλής ανταγωνιστικής ικανότητας ζιζανίων όπως η κόνη και η μολόχα. Επιπλέον η δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα είναι περιορισμένη. Προτείνεται ενίσχυση της βιοποικιλότητας με σπορά μιγμάτων φυτικών ειδών που έχουν δοκιμαστεί και έχουν δείξει θετικά στοιχεία.

Ελάχιστη ή καθόλου καλλιέργεια του εδάφους. Η καλλιέργεια (όργωμα) του εδάφους σε αρκετές περιπτώσεις οδηγεί σε επιδείνωση της διάβρωσης και σε μείωση της περιεκτικότητας του εδάφους σε οργανική ουσία. Προτείνεται η ελάχιστη δυνατή διατάραξη του εδάφους ώστε να προστατευθεί αυτός ο πολύτιμος φυσικός πόρος από τη διάβρωση και την

υποβάθμιση.

Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα της ελιάς είναι ο **δάκος**. Η καλύτερη μέθοδος καταπολέμησης αυτού του εντόμου είναι με δολωματικούς ψεκασμούς με κατάλληλο εντομοκτόνο, δηλαδή εφαρμογή μιας μικρής ποσότητας σε ένα κλαδί του δέντρου. Οι ψεκασμοί κάλυψης όλου του δέντρου με εντομοκτόνο καλύτερα να αποφεύγονται.

Πολύ σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την ποιότητα του προϊόντος είναι η **κατάλληλη εποχή συγκομιδής**. Όταν ο καρπός συγκομίζεται αφού μαυρίσει, αυξάνεται η ποσότητα ελαιόλαδου που θα πάρουμε αλλά υποβαθμίζεται η ποιότητα γιατί στους υπερώριμους καρπούς χάνονται κάποια πολύτιμα συστατικά. Είναι προτιμότερο να μαζεύουμε τους καρπούς όταν είναι κίτρινοι ή ιδώδες οπότε και αυτά τα συστατικά βρίσκονται σε μεγαλύτερες συγκεντρώσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις όπου επιδιώκεται η παραγωγή αγουρελαίου, μπορούμε να συγκομίσουμε τους καρπούς όταν είναι ακόμα πράσινοι. Ο ιδανικός τρόπος συγκομιδής για την ποιότητα είναι με τα χέρια αλλά λόγω του υψηλού κόστους πρακτικά μπορούμε να επιλέξουμε το ραβδισμό των δέντρων. Για να μην υποβαθμιστεί η ποιότητα του καρπού προτείνεται η μεταφορά του μέσας σε τελάρα και η επεξεργασία του στο ελαιουργείο την ίδια μέρα της συγκομιδής.

Τι σημαίνει όμως ποιότητα; Παλιότερα ποιότητα ελαιόλαδου σήμαινε μόνο χαμηλή οξύτητα. Στις μέρες μας όμως η ποιότητα είναι κάτι πολύ πιο σύνθετο. Τα ελαιόλαδα αξιολογούνται από εξειδικευμένους επιστήμονες με συγκεκριμένα κριτήρια για τη γεύση και το άρωμά τους σε μια διαδικασία που λέγεται οργανοληπτική αξιολό-

Ο ελαιώνας είναι για τον αγρότη μια επιχείρηση. Για να λειτουργήσει σωστά αυτή η επιχείρηση πρέπει ο αγρότης να εφαρμόζει ένα σύστημα διαχείρισης, δηλαδή ένα πλάνο με βάση το οποίο θα αποφασίζει τις καλλιεργητικές φροντίδες συνολικά

Ο Έλληνας αγρότης μπορεί να βελτιώσει σημαντικά το εισόδημά του εκσυγχρονίζοντας το σύστημα διαχείρισης του ελαιώνα με έμφαση σε πιστοποιημένες φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές και στην παραγωγή ποιοτικού ελαιόλαδου

γηση. Μια τέτοια ομάδα με διαπίστευση ISO 17025 έχει οργανώσει και το Ινστιτούτο Ελιάς, Υποτροπικών Φυτών και Αμπέλου στα Χανιά. Με αυτή τη δοκιμή, ένα λάδι χαμηλής οξύτητας που θεωρείται έξτρα παρθένο μπορεί να βρεθεί ελαττωματικό λόγω κάποιας δυσάρεστης οσμής π.χ. σάπιου καρπού, χώματος κ.λπ. Επίσης, επειδή οι καταναλωτές προτιμούν το ελαιόλαδο για τις θετικές επιδράσεις στην υγεία, δηλαδή τη βιολογική αξία του, για να χαρακτηριστεί ένα ελαιόλαδο ποιοτικό, πρέπει να πιστοποιείται η περιεκτικότητά του σε ωφέλιμα συστατικά, κάτι που γίνεται με μια σειρά χημικών αναλύσεων. Ένας άλλος παράγοντας ποιότητας που συζητιέται ολοένα και περισσότερο είναι η ασφάλεια του τρόφιμου. Για να είναι ένα ελαιόλαδο ποιοτικό πρέπει να είναι ασφαλές και αυτό κυρίως σημαίνει να μην έχει υπολείμματα φυτοφαρμάκων από τους ψεκασμούς φυτοπροστασίας. Σημαίνει όμως και να μην έχει μολυνθεί από επικίνδυνες ουσίες, π.χ. από την επαφή του καρπού με πλαστικά δίχτυα συγκομιδής, και του ελαιόλαδου με πλαστικά δοχεία αποθήκευσης κ.λπ. Τέλος, σημαντικός παράγοντας ποιότητας είναι και η διατηρησιμότητα του ελαιόλαδου. Έχει παρατηρηθεί με χημική ανάλυση ότι οι ιδιότητες ενός ελαιόλαδου μπορεί να υποβαθμίζονται σημαντικά μετά από λίγους μήνες αποθήκευσης και αυτό εξαρτάται από την αρχική κατάσταση του λαδιού αλλά και από τις συνθήκες αποθήκευσης (π.χ. προτιμάμε ανοξείδωτα ή γυάλινα σκεύη σκούρου χρώματος και αποφεύγουμε το πλαστικό και την έκθεση σε αέρα και φω).

Ο **ελαιώνας είναι για τον αγρότη μια επιχείρηση** στην οποία επενδύει εφόδια και εργασία και από την οποία περιμένει έσοδα για να επιβιώσει. Για να λειτουργήσει σωστά αυτή η επιχείρηση πρέπει ο αγρότης να εφαρμόζει ένα σύστημα διαχείρισης, δηλαδή ένα πλάνο με βάση το οποίο θα αποφασίζει τις καλλιεργητικές φροντίδες συνολικά. Τα πιο γνωστά **πιστοποιημένα συστήματα** διαχείρισης είναι η ολοκληρωμένη παραγωγή και η βιολογική γεωργία. Ο ελαιοπαραγωγός μπορεί να επιλέξει ποιο είναι αυτό που του ταιριάζει και να ωφεληθεί από τα σημαντικά πλεονεκτήματα που έχουν. Επομένως ο Έλληνας αγρότης μπορεί να βελτιώσει σημαντικά το εισόδημά του εκσυγχρονίζοντας το σύστημα διαχείρισης του ελαιώνα με έμφαση σε πιστοποιημένες φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές και στην παραγωγή ποιοτικού ελαιόλαδου και αναδεικνύοντας τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου του. Σε αυτή την κατεύθυνση θα βοηθήσει πολύ η συνεργασία σε ομάδες παραγωγών και η τυποποίηση του ελαιόλαδου.

Ο ρόλος της ευφυούς γεωργίας στην εφαρμογή αειφόρων μεθόδων παραγωγής

Η έννοια της αειφορίας σήμερα είναι περισσότερο επίκαιρη από ποτέ. Και αυτό γιατί οι συνδυασμένες παγκόσμιες κρίσεις, οικονομία-κλιματική αλλαγή-πανδημία, καταδεικνύουν με τον πλέον εκκωφαντικό τρόπο την αναγκαιότητα του «φρόντισε σήμερα για να έχεις αύριο». Και το αύριο που ατενίζουμε σήμερα απειλείται από πολλούς ακόμη κινδύνους παγκόσμιας εμβέλειας όπως την έλλειψη του νερού, τη διατροφική ασφάλεια, την ερημοποίηση εδαφών, φυσικές καταστροφές από την επιδείνωση της κλιματικής αλλαγής κ.ά. Η λίστα μπορεί να γίνει πολύ μεγάλη. Ο παγκόσμιος χαρακτήρας αυτών των κινδύνων δεν σημαίνει ότι δεν έχουν τοπικό αντίκρισμα. Το αντίθετο. Ήδη κατά τόπους και σε ατομικό ακόμη επίπεδο, η υποβάθμιση της ποιότητας του εδάφους, η μείωση της επάρκειας ή της ποιότητας του αρδευτικού νερού, η εμφάνιση απροσδόκητων καιρικών φαινομένων, η συνεχής αύξηση της έντασης των παρασιτικών προσβολών στις καλλιέργειες σίγουρα έχουν χτυπήσει την πόρτα πολλών Ελλήνων αγροτών. Η εμφάνιση αυτών των προβλημάτων πέραν της άμεσης επίπτωσής τους στο κόστος παραγωγής της γεωργίας προμηνύει επιδείνωση. Ο μεγάλος κίνδυνος είναι η επιδείνωση να μην είναι σταδιακή αλλά απότομη και, ακόμα χειρότερο, μη αναστρέψιμη. Σήμερα, πολλοί από αυτούς τους κινδύνους είναι ακόμη αναστρέψιμοι.

Είναι ξεκάθαρο ότι πολλά από αυτά τα προβλήματα-κίνδυνοι που επηρεάζουν και απειλούν την ελληνική γεωργία σε ένα σημαντικό βαθμό προκαλούνται ή επιδεινώνονται από την ίδια τη γεωργία. Στην Ελλάδα η γεωργία καταναλώνει το 70% του νερού, το υπόλοιπο 30% καταναλώνεται για βιομηχανική και οικιακή χρήση. Μελέτες έχουν δείξει ότι το περιθώριο μείωσης της κατανάλωσης νερού από τη γεωργία μπορεί να φθάσει και το 50% αν αναβαθμιστούν τα συστήματα άρδευσης και διανομής του νερού, και ακόμα περισσότερο αν γίνεται ορθολογική χρήση του από τους γεωργούς. Η μη ορθολογική

χρήση όμως του νερού δεν έχει ως επίπτωση μόνο τη σπατάλη του. Το περίσσειμα του αρδευόμενου νερού που δεν μπορεί να απορροφήσει η καλλιέργεια απορρέει στο εσωτερικό του εδάφους σε βάθη μεγαλύτερα από εκεί που φθάνει το ενεργό ριζικό σύστημα του φυτού και στη διαδρομή συμπαρασύρει τα ευκίνητα θρεπτικά συστατικά. Ως αποτέλεσμα, μολύνεται ο υδροφόρος ορίζοντας από επικίνδυνα χημικά (π.χ. Νιτρορύπανση), και τα θρεπτικά που παρাসύρονται από την υπεράρδευση δεν γίνονται διαθέσιμα στο φυτό με αποτέλεσμα μειωμένη παραγωγή αλλά και σπατάλη λιπασμάτων. Επιπλέον, όταν η υπεράρδευση γίνεται κανόνας και συμβαίνει σε μεγάλη κλίμακα, κατεβαίνει η στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα και αυτό προκαλεί τη μείωση της ποιότητας του νερού. Αρδευτικό νερό μειωμένης ποιότητας έχει ως αποτέλεσμα μειωμένη παραγωγή αλλά, το κυριότερο, υποβαθμίζει την ποιότητα του εδάφους μέχρι το σημείο που μπορεί να το καταστήσει μη γόνιμο και μάλιστα με τρόπο μη αναστρέψιμο.

Αντίστοιχα προβλήματα-κίνδυνοι δημιουργούνται και από τη μη ορθολογική χρήση χημικών εισροών στο χωράφι όπως τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα. Λανθασμένη λίπανση μπορεί να μειώσει την παραγωγή, να αυξήσει το κόστος, να βλάψει την ποιότητα του εδάφους και να προκαλέσει ρύπανση του υπεδάφους αλλά και μη αναστρέψιμη μείωση της γονιμότητάς του. Υπερβολική και μη ορθολογική χρήση φυτοφαρμάκων ανεβάζει το κόστος παραγωγής, υποβαθμίζει την ποιότητα αλλά και την ασφάλεια του προϊόντος, αυξάνει τους κινδύνους προσβολής από εχθρούς και ασθένειες, διαταράσσει το οικοσύστημα της καλλιέργειας με αποτέλεσμα την αύξηση της έντασης των προσβολών και των κινδύνων. Με άλλα λόγια, η μη ορθολογική χρήση των διαθέσιμων φυσικών πόρων και χημικών εισροών (νερό, έδαφος, χημικά, ενέργεια) στην καλλιέργεια επιδεινώνει τους κινδύνους τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα συντελώντας στη δραστική μείωση της αειφορίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι η

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Φώτης
Χατζηπαπαδό-
πουλος**

Δρ Μηχ., Πρόεδρος
Neuropublic, Επικεφαλής
gaisense

Η μη ορθολογική χρήση των διαθέσιμων φυσικών πόρων και χημικών εισροών στην καλλιέργεια επιδεινώνει τους κινδύνους τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, συντελώντας στη δραστική μείωση της αειφορίας

μείωση της αειφορίας δεν συντελείται μόνο σε μεγάλη κλίμακα, δηλαδή στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, αλλά και στην κλίμακα του κάθε αγροτεμαχίου. Χαμένος δηλαδή δεν είναι μόνο το κοινωνικό σύνολο αλλά πρωτίστως ο κάθε παραγωγός ξεχωριστά. Ισχύει όμως και το αντίστροφο, ο εφαρμόζων αειφόρες μεθόδους παραγωγής δεν ωφελεί μόνο το κοινωνικό σύνολο αλλά πρωτίστως τη δικιά του αγροτική εκμετάλλευση. **Τι σημαίνει όμως αειφόρες μέθοδοι παραγωγής;**

Πολύ απλά οι μέθοδοι που δεν εξαντλούν ή υποβαθμίζουν ποσοτικά και ποιοτικά τους φυσικούς πόρους της γεωργίας με μεγαλύτερο ρυθμό από αυτόν που μπορούν αυτοί να ανανεώνονται ή να αναπληρώνονται. Αειφόρες είναι μόνο οι μέθοδοι περιορισμένων ή μηδενικών χημικών εισροών (π.χ. Βιολογικές) ή μπορεί να είναι και οι μέθοδοι εντατικής καλλιέρ-

γειας; Αειφόρες μπορούν κάλλιστα να είναι οι μέθοδοι εντατικής καλλιέργειας όπως και μη αειφόρες μπορούν κάλλιστα να είναι μέθοδοι μηδενικών χημικών εισροών. Η υπεράρδευση μπορεί να συμβεί και στη βιολογική καλλιέργεια όπως και η υπερλίπανση, με τα ίδια αρνητικά αποτελέσματα στην αειφορία όπως και στις εντατικές καλλιέργειες. Ο γεωργός μπορεί να επιδιώξει και να κατακτήσει την αειφορία όχι απαρνούμενος τις εντατικές μεθόδους ή ασπαζόμενος τις βιολογικές αλλά με το να πετύχει την ορθολογική χρήση των όποιων εισροών του επιτρέπει η μέθοδος που ακολουθεί. Πώς όμως μπορεί να το καταφέρει αυτό;

Μετρώντας και γνωρίζοντας. Όταν ποτίζουμε γνωρίζοντας τη σωστή αρδευτική δόση και την κατάλληλη χρονική στιγμή, μηδενίζεται η απορροή, αποφεύγουμε το υδατικό στρες αλλά και το στρες έλλειψης

οξυγόνου και διατηρούμε χαμηλά επίπεδα υγρασίας στο έδαφος. Έτσι μεγιστοποιούμε την πρόσληψη θρεπτικών από το φυτό, βελτιώνουμε την παραγωγή, μειώνουμε την κατανάλωση νερού και λιπασμάτων, αποφεύγουμε τη ρύπανση και υποβάθμιση του εδάφους και διατηρούμε τις συνθήκες υγρασίας στο έδαφος σε τέτοια επίπεδα ώστε να μην ευνοείται η ανάπτυξη παθογόνων. Για να το πετύχουμε όμως αυτό χρειάζεται να μετρήσουμε το έδαφος, να μετράμε το ρυθμό απώλειας νερού από την καλλιέργεια, να γνωρίζουμε τις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης καλλιέργειας και μια σειρά από άλλα βήματα τα οποία ακολουθούμε σε αυτό που ονομάζουμε **ευφυή γεωργία**. Αντίστοιχα και στη θρέψη και τη φυτοπροστασία, μετράμε και υπολογίζουμε την κατάλληλη χρονική στιγμή εφαρμογής των χημικών αλλά και τη σωστή ποιοτική σύνθεσή τους. Έτσι,

Εισάγοντας την ευφυή γεωργία στην καλλιέργεια, είτε αυτή γίνεται με εντατική μορφή είτε με βιολογική μορφή, μπορούμε να πετύχουμε την αειφορία. Ταυτόχρονα, βελτιώνεται και το οικονομικό κέρδος του παραγωγού

αντί να υποβαθμίζονται, βελτιώνονται τα χαρακτηριστικά του εδάφους, διατηρείται η οικολογική ισορροπία, μειώνονται οι εισροές, αυξάνεται η παραγωγή και πετυχαίνουμε την αειφορία.

Εισάγοντας την ευφυή γεωργία στην καλλιέργεια, είτε αυτή γίνεται με εντατική μορφή είτε με ήπια (βιολογική) μορφή, μπορούμε να πετύχουμε την αειφορία. Ταυτόχρονα, βελτιώνεται και το οικονομικό κέρδος του παραγωγού. Είναι δηλαδή διπλή η νίκη, κερδίζει και ο παραγωγός και το περιβάλλον. Μάλιστα, για τον Έλληνα γεωργό δεν υπάρχουν πια δικαιολογίες, η ευφυής γεωργία είναι και προσιτή και διαθέσιμη με έναν τρόπο που είναι πρωτοποριακός για τα ευρωπαϊκά δεδομένα. **Η αειφορία μπορεί να γίνει πλέον ο νέος στόχος του Έλληνα γεωργού και η ευφυής γεωργία ο δρόμος για να τον κατακτήσει.**

Αειφορική Γεωργία ως μέσο οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας

Η αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, η εξάντληση των φυσικών πόρων και η κλιματική αλλαγή περιορίζουν ήδη τη δυνατότητα παραγωγής τροφής παγκοσμίως. Αυτό, σε συνδυασμό με τον διαρκώς αυξανόμενο πληθυσμό της γης, φέρνει το ενδεχόμενο επισιτιστικών κρίσεων κλίμακας όλο και κοντύτερα. Η κλεψύδρα αδειάζει. Η πρώτη μετά από έναν αιώνα πανδημία που περνάμε φέρνει στο προσκήνιο την ξεχασμένη σημασία της υγείας ως δημόσιο αγαθό προτεραιότητας, αλλά και το πόσο εύθραυστη μπορεί να αποβεί η επισιτιστική ασφάλεια και επάρκεια και η αντοχή των εφοδιαστικών μας αλυσίδων.

Είναι ανάγκη και χρέος προς τις επόμενες γενιές να εδραιώσουμε συστήματα που σέβονται τους διαθέσιμους φυσικούς πόρους, τις αντοχές και τα όρια του πλανήτη και υποστηρίζουν έμπρακτα το δικαίωμα των τοπικών κοινωνιών στην ευημερία και την ανάπτυξη. Αυτό είναι το στοίχημα με το οποίο καλούμαστε να ανα-

μετρηθούμε: να παραδίνουμε στους επόμενους, αν όχι περισσότερους, τουλάχιστον τους ίδιους και καλύτερους πόρους από αυτούς που μας παρέδωσαν οι προηγούμενοι.

Σε αυτό το πλαίσιο, η αποστολή της αειφορικής γεωργίας ενσωματώνει στόχους για υγιές περιβάλλον, οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική και οικονομική ισότητα. Αποτελεί μία δυναμική διαδικασία εξέλιξης, εκπαίδευσης και συνεχούς προσαρμογής. Σε αυτή την προσπάθεια επιχειρεί να συνδράμει με τη δράση του και ο οργανισμός «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά», δίνοντας έμφαση στους ακόλουθους τρεις άξονες προτεραιότητας.

1. Κατάρτιση και διά βίου μάθηση για τους παραγωγούς

Οι αγρότες-παραγωγοί καλούνται να παίξουν τόσο το ρόλο του επιχειρηματία όσο και του διαχειριστή του φυσικού περιβάλλοντος. Ο ρόλος του αγρότη σήμερα δεν περιορίζεται στη συναλλακτική οικονομική δραστηριότητα και στην ικανοποίηση

ΓΡΑΦΕΙΟ Η
**Έφη
Λαζαριδού**

Διευθύνουσα Σύμβουλος
«Νέα Γεωργία Νέα Γενιά»
Ο οργανισμός «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά» ιδρύθηκε με πρωτοβουλία και δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος στο πλαίσιο του προγράμματος Επανεκκίνηση και Ενίσχυση των Νέων.
www.generationag.org

των ελάχιστων προδιαγραφών προστασίας του περιβάλλοντος. Ο αγρότης μπορεί και πρέπει να αναδειχθεί σε καταλύτη της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και βασικό θεματοφύλακα για τη διατήρηση και αποκατάσταση ενός υγιούς οικοσυστήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι αναγκαία η υποστήριξη των αγροτών με μεταφορά τεχνογνωσίας και πολυεπίπεδα προγράμματα κατάρτισης και διά βίου μάθησης που να εξασφαλίζουν, αφενός, επάρκεια επιχειρηματικής διαχείρισης και, αφετέρου, κατανόηση της αξίας της προστασίας και αναγέννησης του περιβάλλοντος και της εφαρμογής των κατάλληλων πρακτικών.

Η εξοικείωση με τις εφαρμογές ευφυούς γεωργίας, η προώθηση των βιολογικών καλλιεργειών και της βιοποικιλότητας, ο περιορισμός της χρήσης φυτοφαρμάκων, η αναγέννηση των φυσικών πόρων, οι βασικές αρχές οικονομικής διαχείρισης και επιχειρηματικών μοντέλων είναι στοιχεία που οφείλουν να είναι κεντρικά στην εκ-

παίδευση των παραγωγών, από όπου και αν αυτή προέρχεται.

2. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσα από υιοθέτηση αειφόρων πρακτικών

Η μελλοντική επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα των Ελλήνων παραγωγών συνδέεται άρρηκτα με πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Όσοι Έλληνες παραγωγοί εξάγουν προϊόντα στο εξωτερικό διαπιστώνουν σταδιακά ότι η πιστοποίηση βιώσιμων πρακτικών ανάγεται σε προϋπόθεση για εμπορική συμφωνία. Αφενός, οι ευρωπαϊκές οδηγίες επιβάλλουν αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανόνες και κυρώσεις. Αφετέρου, η εντεινόμενη πίεση από τους ευαισθητοποιημένους καταναλωτές για βιώσιμες πρακτικές εξαναγκάζει τις διεθνείς εταιρίες μεταποίησης και τις αλυσίδες λιανικής να εξετάζουν προσεκτικά τις πρακτικές των προμηθευτών τους.

Οι νεότερες γενιές παραγωγών φαίνεται να αντιλαμβάνονται πλήρως το διακύβευμα, αναζητούν ήδη μεμονωμένες λύσεις

Η μελλοντική επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα των Ελλήνων παραγωγών συνδέεται άρρηκτα με πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Όσοι Έλληνες παραγωγοί εξάγουν προϊόντα στο εξωτερικό διαπιστώνουν σταδιακά ότι η πιστοποίηση βιώσιμων πρακτικών ανάγεται σε προϋπόθεση για εμπορική συμφωνία

ανάγκης και έχουν τη βούληση να υιοθετήσουν πρακτικές που θα εξασφαλίσουν βιωσιμότητα στις επιχειρήσεις τους.

Μεταξύ αυτών εντάσσεται η ορθή και ολοκληρωμένη διαχείριση των πλαστικών γεωργίας, η οποία αποτελεί κρίσιμο κρίκο για τη μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Να σημειωθεί ότι τα γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα της χώρας (μέρος των οποίων είναι και τα πλαστικά) αποτελούν τη μεγαλύτερη κατηγορία των αποβλήτων (περίπου 40%) και η διαχείρισή τους έως σήμερα, πλην μεμονωμένων εξαιρέσεων, γίνεται με αδόκιμο τρόπο, όπως με καύση στον τόπο εφαρμογής, κατά την οποία εκπέμπονται σημαντικές ποσότητες αέριων ρύπων.

Το επικαιροποιημένο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020-2030 αναφέρεται σε μέτρα προώθησης της χωριστής συλλογής και ανάκτησης των πλαστικών γεωργοκτηνοτροφικών προέλευσης με έμφαση στα πλαστικά θερμοκηπίων και στις συσκευασίες φυτοπροστατευτικών και ειδικά των πλαστικών συσκευασίας που έρχονται σε επαφή με αυτά.

Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία θα παίξουν και οι δράσεις εκπαίδευσης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης προς τους παραγωγούς.

3. Στήριξη της περιφερειακής ανάπτυξης μέσα από τη γυναικεία επιχειρηματικότητα και τη διασύνδεση με τον τουρισμό

«Το από αποτέλεσμα της ισότητας των φύλων στον αγροτικό πληθυσμό θα ήταν η μείωση κατά 150 εκατομμύρια των πεινασμένων στον πλανήτη», (FAO, Ηνωμένα Έθνη).

Ο ρόλος των γυναικών στον αγροδιατροφικό τομέα και κυρίως στην πρωτογενή παραγωγή είναι κρίσιμος τόσο για τη χειραφέτηση και την ισότιμη ένταξή τους στον παραγωγικό ιστό των οικονομιών στην κατεύθυνση της αγροτικής και περιφερειακής ανάπτυξης όσο και για την επισιτιστική ασφάλεια. Σημαντική είναι επίσης και η δραστηριότητα των γυναικών στις μεταποιητικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και στον αγροτουρισμό. Η διασύνδεση του πρωτογενούς τομέα και της αγροδιατροφής με την τουριστική δραστηριότητα μπορεί να προσφέρει εναλλακτικές πηγές εισοδήματος και ευκαιρίες απασχόλησης για τους αγροτικούς πληθυσμούς και ειδικά για τις γυναίκες. Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει σημαντικά βήματα στην κατεύθυνση αυτή. Σήμερα περισσότερο από ποτέ χρειάζεται η αποτελεσματική ενίσχυσή τους μέσα από καινοτομικές δράσεις κινήτρων και εκπαίδευσης του γυναικείου επιχειρηματικού δυναμικού.

Σχετικά με το «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά»

www.generationag.org

Ο οργανισμός «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά» στοχεύει στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και επιχειρηματικότητας για τους νέους στον κλάδο της αγροδιατροφής στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία και δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) στο πλαίσιο του προγράμματος Επανεκκίνηση και Ενίσχυση των Νέων. Η πρωτοβουλία ξεκίνησε το 2018, με επικεφαλής το Πανεπιστήμιο Rutgers (το κρατικό πανεπιστήμιο του Νιου Τζέρσεϊ), σε συνεργασία με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και την Αμερικανική Γεωργική Σχολή. Τον Οκτώβριο του 2020, η πρωτοβουλία εξελίχθηκε σε αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με έδρα την Ελλάδα, επεκτείνοντας τις δραστηριότητες και το δίκτυο συνεργατών της, διατηρώντας παράλληλα τη στενή συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Rutgers ως στρατηγικό και τεχνικό σύμβουλο.

- Ο οργανισμός «Νέα Γεωργία Νέα Γενιά» τα τελευταία 2 χρόνια έχει υλοποιήσει δεκάδες προγράμματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και στήριξης της επιχειρηματικότητας για νέους στον κλάδο της αγροδιατροφής, τα οποία αφορούν παραγωγούς, επαγγελματίες, πτυχιούχους και επιχειρηματίες.
- Το 2019 ανέλαβε το συντονισμό της εθνικής πρωτοβουλίας για την ορθή χρήση των πλαστικών στη γεωργία.

- Από το 2020 προσφέρει προγράμματα επιχειρηματικής επιτάχυνσης, εστιάζοντας -μεταξύ άλλων- στην οικοτεχνία και στους γυναικείους συνεταιρισμούς
- Συντονίζει σε συνεργασία με την ομάδα VamvakouRevival, το πρώτο πιλοτικό πρόγραμμα ολοκληρωμένης υποστήριξης της αγροτικής ανάπτυξης στην περιοχή του Πάρωνων με επίκεντρο το χωριό της Βαμβακούς.

Χειμώνας 2021

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΑΚΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ

23

ΑΓΡΟΤΙΚΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Πρόγραμμα
Συμβολαιακής
Τραπεζικής

Από την πιο μακρινή φάρμα
μέχρι και το τελευταίο προϊόν στο ράφι.

**Δίπλα στην ελληνική παραγωγή,
όπου κι αν χτυπάει η καρδιά της.**

Πίσω από κάθε ποιοτικό προϊόν υπάρχει μια «αλυσίδα» που το στηρίζει. Εμείς είμαστε δίπλα σε κάθε κρίκο της. Με το καινοτομικό πρόγραμμα Συμβολαιακής Τραπεζικής.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΔΙΑΛΟΓΗ ΕΜΠΟΡΙΑ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΩΛΗΣΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΑΘΕ ΑΥΡΙΟ

Ο αγροδιατροφικός κλάδος αποτελεί μακροχρόνια στρατηγική επιλογή της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς αποτελεί βασικό πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Η Τράπεζα Πειραιώς, με το βλέμμα στραμμένο στο αύριο, αντιλαμβάνεται πως η χρηματοδότηση δεν πρέπει να είναι απλά μια ροή κεφαλαίων, αλλά μοχλός επίλυσης διαρθρωτικών προβλημάτων του αγροτικού τομέα. Εστιάζει στη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, αναζητά λύσεις και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες με καταλυτική επίδραση στον εκσυγχρονισμό και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του.

Σε μια περίοδο πρωτόγνωρων εξελίξεων και σημαντικών προκλήσεων, η Τράπεζα Πειραιώς διαθέτει την εμπειρία και την τεχνογνωσία και μπορεί να προσφέρει ολοκληρωμένες και καινοτόμες λύσεις. Βασικές προτεραιότητες της Τράπεζας είναι η άριστη εξυπηρέτηση των πελατών, η πλήρης κάλυψη των αναγκών τους με καινοτόμα και ευέλικτα χρηματοδοτικά εργαλεία και η προώθηση της βιώσιμης χρηματοδότησης με άρτια σχεδιασμένες πρωτοβουλίες και ενέργειες.

Μια από αυτές τις πρωτοβουλίες για τη στήριξη της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα αποτελεί η Συμβολαιακή Τραπεζική. Η Συμβολαιακή Τραπεζική αναδεικνύεται ως δυναμικός μοχλός αγροτικής ανάπτυξης της χώρας μας καθώς προσαρμόζεται στις ανάγκες και αξιοποιεί τις δυνατότητες όλων των εμπλεκόμενων που δραστηριοποιούνται στον αγροτικό τομέα, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο καταλυτικά στον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του. Στο πλαίσιο αυτό, διασφαλίζει την απαραίτητη ρευστότητα, στον κατάλληλο χρόνο, σε κάθε κρίκο της αλυσίδας, μέσα από ειδικά παραμετροποιημένα εργαλεία χρηματοδότησης, που δημιουργούν μία «νέα εποχή» για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα αυτού και συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της εξωστρέφειάς του.

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Βασίλης
Γαϊτανάρος**

Director Συμβολαιακής
Τραπεζικής, Τράπεζα
Πειραιώς

Τα προγράμματα Συμβολαιακής Τραπεζικής προσεγγίζουν «ολιστικά» την αλυσίδα αξίας του ελληνικού αγροδιατροφικού τομέα και συμβάλλουν στον εξορθολογισμό του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, ενώ ταυτόχρονα ενισχύουν τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, παραγωγών-αγροτικών συνεταιρισμών-μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Η Συμβολαιακή Τραπεζική υποστηρίζει τους νέους αγρότες που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στον κλάδο και να αξιοποιήσουν τις δεξιότητές τους στο αγροτικό επιχειρείν. Ο νέος αγρότης μπορεί πλέον να αποκτήσει ευκολότερη πρόσβαση στη ρευστότητα και να δημιουργήσει δομές συνεργασίας που θα του προσδώσουν συγκριτικό πλεονέκτημα και θα τον βοηθήσουν να θέσει σε βιώσιμη βάση την αγροτική του εκμετάλλευση.

Επιπρόσθετα συμβάλλει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων και την τόνωση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, παρέχοντας στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μία ολοκληρωμένη δέσμη υπηρεσιών χρηματοδότησης και κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (μέσω της Πειραιώς Factoring A.E.) με υπηρεσίες προσαρμοσμένες στο επίπεδο της εξαγωγικής τους ικανότητας και ετοιμότητας.

Η Συμβολαιακή Τραπεζική όλα αυτά τα

χρόνια έχει αφήσει ισχυρό διακριτό αποτύπωμα στον αγροτικό χώρο με αμοιβαία οφέλη τόσο για τους παραγωγούς όσο και για τις μεταποιητικές/εμπορικές επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τη δυναμική εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών της και τη διεύρυνσή της σε μια μεγάλη και συνεχώς διευρυνόμενη γκάμα προϊόντων, ολόκληρου του ελλαδικού χώρου, καλύπτοντας απομονωμένες και παραμεθόριες περιοχές και συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην τόνωση τοπικών κοινωνιών.

Δημιουργούνται με αυτό τον τρόπο αλληλένδετες και βιώσιμες αλυσίδες αξίας και ανοίγονται δρόμοι ανταγωνιστικότητας στη διεθνή αγορά, τηρώντας πάντα τις βασικές αρχές της «αειφόρου» ανάπτυξης.

Απώτερος στόχος μας στην Τράπεζα Πειραιώς είναι η εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών που να οδηγούν σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα προσέγγισης μιας αειφόρου παραγωγικής οικονομίας, που συνδέει αρμονικά τον άνθρωπο με την τεχνολογία και το περιβάλλον.

Η δημιουργία πρωτοβουλιών και ενεργειών μας αναμένεται να εμπλουτιστεί σύντομα με περαιτέρω νέες παρεμβάσεις κάνοντας χρήση της ευφυούς/ψηφιακής γεωργίας και του IoT που πολύ σύντομα θα αποτελούν κοινή γεωργική πρακτική στη χώρα μας.

Η Τράπεζα Πειραιώς συμμετέχει στο Ταμείο Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης

Το αύριο του αγροδιατροφικού τομέα περνάει από τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μια γεωργία που εκσυγχρονίζεται και συμβαδίζει με τη σύγχρονη τεχνολογία, προκειμένου να γίνει πιο ανταγωνιστική σε μια περιβαλλοντικά ασφαλή και βιώσιμη οικονομία.

Οι αγρότες, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι ομάδες και οι οργανώσεις παραγωγών, καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις, κατά την ανάπτυξη των επενδυτικών τους σχεδίων προϋπολογισμού από 10.000 ευρώ και μέχρι 5 εκατ. ευρώ, έχουν τη στήριξη της Τράπεζας Πειραιώς.

Η Τράπεζα Πειραιώς, με χαρτοφυλάκιο έως 200 εκατ. ευρώ μέσω του Ταμείου Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης, στηρίζει με προνομιακούς όρους και μειωμένες εξασφαλίσεις τους αγρότες, τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις ομάδες και τις οργανώσεις παραγωγών, καθώς και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε συγκεκριμένους κλάδους της μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων, που πραγματοποιούν επιλέξιμες επενδύσεις. Σημειώνεται ότι το Ταμείο Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης συγχρηματοδοτείται από την Ελληνική Δημοκρατία και την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕFSI).

Το πρόγραμμα διατίθεται με τη μορφή επενδυτικών δανείων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής των επενδυτικών

Αγρότες, αγροτικά συλλογικά σχήματα και ιδιωτικές επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα, που υλοποιούν επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό τους, μπορούν να χρηματοδοτηθούν με ποσά που ξεκινούν από 10.000 ευρώ και μπορεί να φθάσουν ακόμα και τα 5 εκατ. ευρώ

σχεδίων δικαιούχων, που έχουν ενταχθεί στα Σχέδια Βελτίωσης (Υπομέτρο 4.1) ή Επενδύσεις σε μεταποίηση (Υπομέτρο 4.2) είτε για τη χρηματοδότηση λοιπών σχετικών επενδύσεων. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα να χορηγηθεί και κεφάλαιο κίνησης για δαπάνες, που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την υλοποίηση των επενδύσεων. Στις περιπτώσεις ένταξης σε κάποιο πρόγραμμα επιχορήγησης, τα συγκεκριμένα δάνεια δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για την προχρηματοδότηση επιχορήγησης.

Κάθε δικαιούχος μπορεί να χρηματοδοτηθεί με ποσά που ξεκινούν από 10.000 ευρώ και μπορεί να φθάσουν ακόμα και τα 5 εκατ. ευρώ. Με τα δάνεια αυτά η Τράπεζα Πειραιώς στηρίζει τους αγρότες, τα αγροτικά συλλογικά σχήματα και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα, που προχωρούν στον εκσυγχρονισμό τους.

Ο αγροτικός τομέας, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της εποχής, καλείται να είναι έτοιμος, δηλαδή να εκσυγχρονιστεί και να γίνει πιο ανταγωνιστικός. Να υιοθετηθεί λύσεις, όπως την ευφυή γεωργία, την ορθολογική χρήση γεωργικών εισροών, την ορθολογική επιλογή μηχανημάτων, τη χρηστή χρήση κεφαλαίου, την

πλήρη αξιοποίηση της καλλιεργήσιμης γης. Παράλληλα, να διατηρήσει τους εδαφικούς πόρους και να αξιοποιήσει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η σύγχρονη γεωργία απαιτείται να είναι οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά ασφαλής, όπως απαιτεί η διεθνής κοινότητα των καταναλωτών και όπως αποτυπώνεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Παράλληλα, ο αγροτικός κόσμος πρέπει να ανοίξει τις πόρτες του και να δει το μέλλον μέσα από συνεργασίες, για να έχει ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα, να προχωρήσει σε στοχευμένο μάρκετινγκ και εν τέλει να κερδίσει σε οικονομία κλίμακας. Να προσαρμοστεί στη σύγχρονη τεχνολογία και παράλληλα να διατηρήσει τους εδαφικούς πόρους και να αξιοποιήσει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Είναι κοινή πεποίθηση πλέον σε ευρωπαϊκό επίπεδο πως η σύγχρονη οικονομία συνδέεται άμεσα με ένα ασφαλές περιβάλλον. Άλλωστε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις προτάσεις της για την ΚΑΠ της περιόδου 2021-2027, ορίζει ότι τουλάχιστον το 40% του συνολικού προϋπολογισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής θα συμβάλει στη δράση για το κλίμα.

Το νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα του

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ταμείου Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης, στο οποίο συμμετέχει η Τράπεζα Πειραιώς, παρέχει τη δυνατότητα στον αγροτικό κόσμο να εκσυγχρονιστεί και να καταστεί βιώσιμος στο σημερινό ιδιαίτερα ανταγωνιστικό διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Ποιοι και πώς μπορεί να ενταχθούν στο πρόγραμμα;

Δικαιούχοι είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα που πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και έχουν ενταχθεί:

- στη δράση 4.1.4 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων», που περιλαμβάνει επενδυτικά σχέδια αγροτών που είτε έχουν ενταχθεί σε δράσεις του ΠΑΑ 2014 - 2020 (π.χ. Σχέδια Βελτίωσης) ή υλοποιούν συναφείς επενδύσεις,
- στη δράση 4.2.4 «Μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εντός του Παραρτήματος Ι μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων», που περιλαμβάνει επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων που έχουν ενταχθεί σε δράσεις του ΠΑΑ 2014 - 2020 (π.χ. Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων) ή υλοποιούν συναφείς επενδύσεις.

Οι δύο συγκεκριμένες δράσεις εντάσσο-

νται αντίστοιχα στα υπομέτρα 4.1 «Στήριξη για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις» και 4.2 «Στήριξη για επενδύσεις στη μεταποίηση/εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων», του μέτρου 4 «Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού του ΠΑΑ 2014-2020» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020.

• Το ελάχιστο ποσό της χρηματοδότησης κάθε αγρότη/επιχείρησης επενδυτή μπορεί να είναι 10.000 ευρώ και το μέγιστο 5 εκατ. ευρώ. Η εγγύηση από το Ταμείο Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης φθάνει στο 80% της επενδυτικής δαπάνης. Στην Τράπεζα Πειραιώς, η εγγύηση παρέχεται με οφέλη για το δικαιούχο, όπως η καλύτερη τιμολόγηση ως προς το επιτόκιο και οι μειωμένες εξασφαλίσεις. Μέσω του προγράμματος χρηματοδοτείται η ιδιωτική συμμετοχή των επενδυτικών σχεδίων δικαιούχων των δράσεων 4.1.4 και 4.2.4.

• Τελικοί δικαιούχοι της δράσης 4.1.4 μπορεί να είναι: επαγγελματίες αγρότες (ο επικεφαλής της εκμετάλλευσης σε φυσικά πρόσωπα και στην περίπτωση νομικών προσώπων πρέπει η κύρια δραστηριότητα να είναι η εξάσκηση της γεωργίας), νέοι αγρότες, που έχουν εγκριθεί στο Υπομέτρο

6.1 «Εγκατάσταση Νέων Αγροτών» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.), συλλογικές αγροτικές ενώσεις (όπως αγροτικοί συνεταιρισμοί, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών και ενώσεις οργανώσεων παραγωγών). Οι τελικοί δικαιούχοι, εκτός από τις συλλογικές ενώσεις αγροτών, πρέπει να έχουν υποβάλει Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης.

• Το οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης του τελικού δικαιούχου (εκτός των συλλογικών ενώσεων αγροτών) πρέπει να είναι μεγαλύτερο από 8.000 ευρώ (σ.σ.: σε όρους τυπικής απόδοσης).

• Στη Δράση 4.2.4, η χρηματοδοτούμενη επένδυση στη μεταποίηση, εμπορία ή/και ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων πραγματοποιείται σε 13 τομείς, οι οποίοι αφορούν στο αντικείμενο της επένδυσης και όχι στον τελικό δικαιούχο. Οι τομείς είναι: κρέας, γάλα, αυγά, σπρωτοτροφία/μελισσοκομία/σαλικοαροτοφία, ζωοτροφές, δημητριακά, ελαιούχα προϊόντα, οίνος, φρούτα και λαχανικά, άνθη, φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά, σπόροι και πολλαπλασιαστικό υλικό, καθώς και ξύδι.

• Τα κριτήρια επιλεξιμότητας του τελικού δικαιούχου, μεταξύ άλλων, είναι: φυσικό πρόσωπο που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ή νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένη και εν λειτουργία στην Ελλάδα μικρομεσαία επιχείρηση, δυνητικά οικονομικά βιώσιμος όπως αξιολογείται από την Τράπεζα, να μην έχει υπαχθεί σε συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας, να μην επικεντρώνει τη δραστηριότητά του σε «Απαγορευμένους Τομείς», να μη βρίσκεται σε κατάσταση αποκλεισμού.

• Επιλέξιμες δαπάνες είναι, μεταξύ άλλων, απόκτηση μεταχειρισμένου εξοπλισμού και μηχανημάτων, ΦΠΑ επιλέξιμων δαπανών, ζώντα ζώα και ετήσια και πολυετή φυτά και η φύτευσή τους, αγορά γης έως ποσοστού 10% της συνολικής επιλέξιμης δαπάνης της επένδυσης, μεταβίβαση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας που σχετίζονται με επιχειρήσεις/εργασίες, υπό την προϋπόθεση ότι η μεταβίβαση αυτή πραγματοποιείται μεταξύ ανεξάρτητων επενδυτών, νέες εγκαταστάσεις κρέατος (εκτός πουλερικών), σφαγεία με την προϋπόθεση ότι βρίσκονται σε νησιωτικές περιοχές, νέες εγκαταστάσεις σφαγείων πουλερικών σε ορεινές περιοχές και νησιά υπό την προϋπόθεση ότι βρίσκονται σε ορεινές ή νησιωτικές περιοχές, επενδύσεις σε παραγωγή ενέργειας εφόσον η παραγωγική τους δυνατότητα δεν υπερβαίνει τις ανάγκες εκμετάλλευσης, όπως αυτή αποτυπώνεται στη μελέτη ενεργειακών αναγκών που περιλαμβάνεται στο επενδυτικό σχέδιο.

Το νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα του Ταμείου Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης, στο οποίο συμμετέχει η Τράπεζα Πειραιώς, παρέχει τη δυνατότητα στον αγροτικό κόσμο να εκσυγχρονιστεί και να καταστεί βιώσιμος στο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Η περιουσία μας δεν είναι τα όρια του κτήματός μας, αλλά η ποιότητα του εδάφους του

Οι μας έχουμε εμπλακεί σε μικρό ή σε μεγάλο βαθμό σε διένεξη για κάποιο σύνορο χωραφιού μας. Κάποιος όργωσε λίγο στο δικό μας, κάποιο μπεκ μας έβρεξε τον γείτονα κ.λπ. κ.λπ. Νοιαζόμαστε για την περιφρούρηση της περιουσίας μας και λογικό ακούγεται. Δεν έχουμε όμως απαιτήσει από κάποιον αγρότη που έχει ενοικιάσει δικό μας χωράφι να εφαρμόσει σύστημα αμειψισποράς ή άλλες ορθές πρακτικές; Είναι άραγε αυτή η περιουσία μας, τα όρια των χωραφιών μας, ή μήπως η πραγματική μας προίκα είναι το έδαφος, η ποιότητά του και οι καλλιεργητικές τεχνικές που χρησιμοποιούμε αλλά και η γνώση που έχουμε κατακτήσει στα σχετικά θέματα; Έχουμε την τύχη να ζούμε και να δουλεύουμε σε ένα από τα πιο ωραία οικοπέδα της γης! Καλλιεργούμε την ίδια γη εδώ και χιλιάδες χρόνια, με τρόπους που μέχρι πριν από λίγα χρόνια έμοιαζαν πολύ με εκείνους που χρησιμοποιούσαν επί Ησίοδου, όταν ανακαλύφθηκαν το υνί και το άροτρο. Είμαστε ακόμη στην παραγωγή, γεωργοί που θυμόμαστε άλογα να σέρνουν άροτρα και να ανακατεύουν το χώμα από πάνω.

Τελευταία όμως άλλαξαν πολλά. Μηχανήματα, λιπάσματα, απαιτητικοί σπόροι, προχωρημένα συστήματα άρδευσης μας δίνουν υψηλές στρεμματικές αποδόσεις στα χωράφια μας και ικανοποιητικό επίπεδο ζωής σε εμάς. Οι σύγχρονες καλλιεργητικές τεχνικές δεν θυμίζουν σε τίποτα το παρελθόν. Αυτό όμως που αλλάζει περισσότερο αλλά σιωπηρά είναι ο ρόλος του εδάφους και η άποψη των πολιτών για τον νέο του ρόλο.

Μέχρι τώρα ξέραμε ότι το έδαφος είναι η βάση στήριξης και διατροφής των φυτών. Σιγά σιγά προστίθενται ανταγωνιστές και σύμμαχοι σε αυτή την προσπάθεια.

ΓΡΑΦΕΙ Ο

**Δημήτρης
Αντωνόπουλος**
*Παραγωγός Κελυφωτού
Φιστικιού*

Μήπως η πραγματική μας προίκα είναι το έδαφος, η ποιότητά του και οι καλλιεργητικές τεχνικές που χρησιμοποιούμε αλλά και η γνώση που έχουμε κατακτήσει στα σχετικά θέματα;

Σαν ανταγωνιστές στον παραδοσιακό ρόλο του εδάφους θα θεωρούσε κανείς τον ρόλο του εδάφους στην αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα, ενός από τα σημαντικότερα αέρια του θερμοκηπίου, και την ανάπτυξη της λεγόμενης γεωργίας του άνθρακα. Ως συμμάχους τη νέα τάση για παραγωγή τροφής χωρίς έδαφος, όπως είναι η υδροπονία ή η παραγωγή χωρίς έδαφος, όπως για παράδειγμα σε κοντέινερ.

Γιατί να είναι η αποθήκευση άνθρακα ανταγωνιστική δραστηριότητα; Γιατί προϋποθέτει μεγάλη αλλαγή στον τρόπο που καλλιεργούμε σήμερα. Τέρμα οι βαθιές αρόσεις όποτε εμείς θέλουμε ή μπορούμε. Ξεχάστε την παραδοσιακή χημική ζιζανιοκτονία. Η πολλά υποσχόμενη μηχανική καταπολέμηση των ζιζανίων σημαίνει περισσότερο δουλειά, συχνά σε δυσμενείς περιβάλλον ζέστης ή κρύου. Δένδρα και

θάμνοι θα φυτευτούν στα όρια των χωραφιών, μετατρέποντάς τα σε κήπους και αναγκάζοντάς μας να манουβράρουμε μπρος-πίσω για να τα αποφύγουμε, όπως όταν παρκάρουμε τα αυτοκίνητά μας στις πόλεις.

Είναι βέβαιο ότι η γεωργία του άνθρακα θα μας ξεβολέψει για τα καλά. Και όχι μόνο από πλευράς ωρών εργασίας. Η επιλογή παρελκομένων κατεργασίας εδάφους άγνωστων μέχρι σήμερα, η υιοθέτηση καλλιεργητικών πρακτικών (σκέψου να περνάς το σιτάρι καλλιεργητή εξοπλισμένο με κάμερα, σκέτη τρέλα ακούγεται) εντελώς καινούργιων, για να μην πούμε ασύλληπτων, θα μεγαλώσει την ανασφάλεια των αγροτών μας σε μια ιδιαίτερα βεβαρημένη περίοδο... ανασφάλειας.

Θα αλλάξει μάλιστα σταδιακά και η ζιζανιοκτονία και από χημική θα γίνει εν μέρει

μηχανική. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν υιοθετήσει νέα μηχανήματα που περνούν διαρκώς τις φυτείες των χειμερινών κυρίως καλλιεργειών και με ένα «χάδι» ξεριζώνουν το ζιζάνιο και αφήνουν το φυτό μας. Αυτά τα εργαλεία, όσο απλά κι αν φαίνονται στο μάτι, τόσο δουλεύουν με ακρίβεια ρολογιού, πράγμα που τα καθιστά ακριβά. Προσωπικά, εάν είχα σχέδιο βελτίωσης σε εξέλιξη, θα το τροποποιούσα και θα έβαζα τέτοια μηχανήματα από το... μέλλον. Μην ξεχνάτε τη συζήτηση που γίνεται στα όρια της Ε.Ε. αλλά και παγκοσμίως για την κατάργηση της πιο βασικής δραστηριότητας στα ζιζανιοκτόνα. Εναλλακτική χημική πρόταση δεν φαίνεται να υπάρχει διαθέσιμη, οπότε η μηχανική καταπολέμηση θα είναι μονόδρομος.

Θα διαβάσατε ότι μεγάλες εταιρείες ενδιαφέρονται να αγοράσουν το διοξείδιο

του άνθρακα που είναι αποταμιευμένο στα χωράφια μας. Με τη βαθιά άρωση μεγάλο μέρος του δεσμευμένου αυτού αερίου ξαναβγαίνει στην ατμόσφαιρα. Με την ελαφρά όμως άρωση, εκλύεται μικρότερο μέρος. Γι' αυτό και οι πρωτοπόροι κατασκευαστές γεωργικών μηχανημάτων φτιάχνουν καλλιεργητές καλαμιάς, ένα εργαλείο για γρήγορο και ελαφρύ ανακάτεμα του εδάφους έτοιμο για σπορά, αυξάνοντας παράλληλα και την «ενεργειακή αξία της εκμετάλλευσής μας».

Το όλο θέμα δεν σταματά στα μηχανήματα και άλλες επενδύσεις. Η φροντίδα του εδάφους μπορεί να γίνει με τις συνήθεις καλλιεργητικές πρακτικές. Σε χωράφι που θα βάλεις εαρινή καλλιέργεια, πριν το καλλιεργήσεις ρίχνεις ένα φυτό κάλυψης, όπως βίκο. Μέχρι την άνοιξη το φυτό αυτό θα έχει βλαστήσει, θα έχει δεσμεύσει άζωτο

Το ότι σέβομαι το έδαφος και εφαρμόζω πρακτικές αειφορίας θα είναι ένα από τα κυρίαρχα κριτήρια για να καταταγεί ο γεωργός αλλά και ο κτηνοτρόφος του 2021 ως σύγχρονος.

για τη νέα καλλιέργεια και θα έχει προσφέρει το μέγιστο στην προστασία του εδάφους από τις καιρικές συνθήκες. Βέβαια δεν θα οργώσεις βαθιά, αλλά θα χρησιμοποιήσεις ρίπερ ή άλλο σχετικό εργαλείο.

Σε κάθε περίπτωση θα χρειαστούμε τρία νέα στοιχεία: σύγχρονα μηχανήματα άλλης αντίληψης, κατάλληλη γνώση διαχείρισης του εδάφους μας και, το πιο σημαντικό, αποφασιστικότητα να αλλάξουμε και να ακολουθήσουμε τις νέες τάσεις.

Να μου το θυμηθείτε, θα αγοράζουμε ένα νέο μηχανήμα και θα παρακολουθούμε ώρες σεμιναρίων για το πώς δουλεύει αλλά κυρίως τι σκοπεύουμε να πετύχουμε με αυτό! Μας βλέπω να ξεχειμωνιάζουμε κάθε χρόνο στη Θεο/νίκη και τη Λάρισα, στις έδρες των μεγάλων εταιρειών μηχανημάτων, και να δίνουμε συνεχώς εξετάσεις!!! Μεταξύ μας δεν είναι και άσχημα...

Και γιατί άραγε να είναι σύμμαχος η αστική γεωργία και η καλλιέργεια σε κοντέινερ ή τараτσες; Διότι θα αποσυμφορήσει την πίεση που ασκείται σε αυτό. Ήδη τα εδάφη μας πιέζονται και συμπιέζονται πολύ. Οι ανάγκες για διατροφή ολοένα και αυξανόμενου πληθυσμών μεγαλώνουν ραγδαία και είναι αμφίβολο εάν σε λίγα χρόνια θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στον παραδοσιακό μας ρόλο, να χορτάσουμε δηλαδή τον κόσμο φαί. Το βλέπετε και μόνοι σας, χρόνο με το χρόνο οι αποδόσεις να μην πούμε ότι φθίνουν, αλλά καταβάλλουμε πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια για να πετύχουμε τον στόχο μας. Όσο λοιπόν νέα συστήματα προσφοράς τροφής κοντά στις πόλεις ή στις τараτσες και στα μπαλκόνια ή με γεωργία χωρίς έδαφος θα επεκτείνονται τόσο θα μειώνεται και η πίεση στο έδαφος. Δεν θα αναγκάζεται κανείς να μπαίνει με τον βαρύ του εξοπλισμό σε λασπωμένο έδαφος για να μαζέψει τα λαχανικά που περιμένει η αγορά. Μια ημέρα αργότερα, όλοι μας ξέρουμε ότι κάνει μεγάλη διαφορά. Τα συμπεσιμένα εδάφη είναι ένα σημαντικότερο πρόβλημα που μαζί με τα άλατα που προσθέτουν τα βεβαρημένα νερά άρδευσης αλλά και τα λιπάσματα κάνουν το μείγμα εκρηκτικό.

Μία μία, οι μεγάλες εταιρείες τροφίμων ανακοινώνουν την πρόθεσή τους να συνεργαστούν με αγρότες που σέβονται το περιβάλλον. Μέχρι τώρα αυτό σήμαινε βασικά ότι τηρώ τους κανόνες φυτοπροστασίας και λίπανσης των καλλιεργειών μου. Από εδώ και πέρα θα σημαίνει πολλά περισσότερα. Το ότι σέβομαι το έδαφος και εφαρμόζω πρακτικές αειφορίας θα είναι ένα από τα κυρίαρχα κριτήρια για να καταταγεί ο γεωργός αλλά και ο κτηνοτρόφος του 2021 ως σύγχρονος.

Βασικός πυλώνας της κυκλικής οικονομίας η διαχείριση των αποβλήτων

Είναι σίγουρο ότι τη φετινή χρονιά θα τη θυμόμαστε όλοι για πολλά χρόνια και για πολλούς λόγους. Η εξάπλωση της πανδημίας είχε αντίκτυπο σε όλο το φάσμα της κοινωνικής και οικονομικής μας ζωής, με την παγκόσμια οικονομία να δέχεται ένα πρωτόγνωρο σοκ. Το ίδιο συνέβη και στη χώρα μας, η οποία συνεχίζει να παλεύει με τον κορωνοϊό προσπαθώντας να βρει λύσεις για την αναχαίτιση της εξάπλωσης της πανδημίας και την ελαχιστοποίηση του οικονομικού της αποτυπώματος. Στην προσπάθεια αυτή η χώρα χρειάζεται συμμάχους. Στο κοινωνικό κομμάτι χρειάζεται όλους εμάς ως πολίτες να ακολουθήσουμε τα μέτρα προστασίας, ενώ στο οικονομικό κομμάτι έχει ανάγκη από κλάδους που θα υποστηρίξουν την οικονομία και θα συνδράμουν ώστε αυτή να αναπτυχθεί.

Αυτό το ρόλο παίζουν οι εξαγωγές και συγκεκριμένα οι εξαγωγές αγροδιατροφικών προϊόντων. Τους τελευταίους μήνες έγινε περισσότερο από εμφανές ότι τα ελληνικά προϊόντα είναι περιζήτητα και η ποιότητά τους αποτελεί διαβατήριο για τις διεθνείς αγορές. Επομένως, πρέπει να επενδύσουμε πάνω σε αυτό και να θέσουμε τις βάσεις για να αντιμετωπίσουμε οποιαδήποτε μελλοντική κρίση.

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα έχουν καταφέρει σημαντικά επιτεύγματα τα τελευταία χρόνια. Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων την τελευταία δεκαετία έχουν αυξηθεί κατά 50% και διαρκώς ανεβαίνουν. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός αυξάνεται συνεχώς. Αν θέλουμε να συνεχίσουμε τη θετική αυτή πορεία, πρέπει να εκσυγχρονιστούμε και να προσαρμοστούμε στις απαιτήσεις των διεθνών αγορών. Για παράδειγμα, όλοι μας

ΓΡΑΦΕΙΟ
**Σπύρος
Ιλιτιάδης**

Γενικός Διευθυντής ΣΕΒΕ

Η διαχείριση των αποβλήτων και η υιοθέτηση των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας θα πρέπει να αποτελέσουν κομμάτια της στρατηγικής των αγροτικών επιχειρήσεων, γιατί με αυτόν τον τρόπο θα παραμείνουν ανταγωνιστικές

Για να δημιουργήσουμε ένα νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης, πάνω στο οποίο θα αναπτύσσεται η κοινωνία μας, πρέπει να ενστερνιστούμε το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας ως μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης

έχουμε δει τα οφέλη που προκύπτουν από τις νέες τεχνολογίες και την ενσωμάτωσή τους στον πρωτογενή τομέα. Η γεωργία ακριβείας με τη ρομποτική, τους έξυπνους σένσορες και τις άπειρες εφαρμογές για τη βελτιστοποίηση, είναι ένας από τους κλάδους με τη μεγαλύτερη προοπτική. Η αλλαγή αυτή -στο πλαίσιο της Τέταρτης Βιομηχανικής Επανάστασης- είναι αναπόφευκτη και όσο πιο γρήγορα την αντιληφθούμε τόσο πιο γρήγορα θα κατακτήσουμε τις διεθνείς αγορές.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται μεγάλη αναφορά σε παγκόσμιο επίπεδο στα θέματα της βιωσιμότητας των πόρων και της πράσινης επιχειρηματικότητας. Εν μέρει, αυτό συμβαίνει εξαιτίας της ψηφιοποίησης που ζούμε. Από την άλλη πλευρά είναι κυριολεκτικά ένα ζήτημα βιωσιμότητας για τους ανθρώπους, τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς, το περιβάλλον. Η πράσινη επιχειρηματικότητα έχει ανακηρυχθεί ως μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί βασικό πυλώνα του Σχεδίου Ανάκαμψης. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται λόγος για την **κυκλική οικονομία**, σύμφωνα με την οποία η αξία των προϊόντων, των υλικών και των πόρων παραμένει στην οικονομία όσο το δυνατόν περισσότερο. Μέχρι στιγμής το κάθε προϊόν έφτανε στο τέλος της «ωφέλιμης ζωής» του και αυτό το μοντέλο δεν είναι πλέον βιώσιμο. Οι πόροι εξαντλούνται και γι' αυτό θα πρέπει να μάθουμε να τους διαχειριζόμαστε, όπως και τα απόβλητά μας. Σύμφωνα με σχετική αναφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας σε όλους τους τομείς και τις βιομηχανίες έχει τη δυνατότητα να παράγει καθαρό οικονομικό όφελος 1,8 τρις. ευρώ έως το 2030 και να δημιουργήσει περισσότερες από ένα εκατομμύριο

νέες θέσεις εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άρα είναι προς όφελος των επιχειρήσεων να στραφούν σε δράσεις πράσινης επιχειρηματικότητας.

Ένας βασικός πυλώνας της κυκλικής οικονομίας είναι η **διαχείριση αποβλήτων**. Η ιεράρχηση των αποβλήτων προσδιορίζει μια σειρά από προτεραιότητες, που ξεκινά από την αποφυγή, προχωρά στην προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση και την ανάκτηση ενέργειας και καταλήγει στην απόρριψη. Ο τρόπος συλλογής και διαχείρισης των αποβλήτων μας μπορεί να οδηγήσει είτε σε ένα υψηλό ποσοστό ανακύκλωσης με επιστροφή πολυτιμών υλικών στην οικονομία είτε σε ένα σύστημα χαμηλής απόδοσης με το οποίο το μεγαλύτερο μέρος των ανακυκλώσιμων αποβλήτων καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής ή αποτεφρώνονται, ενδεχομένως με επιβλαβείς επιπτώσεις για το περιβάλλον και σημαντικές οικονομικές απώλειες. Σήμερα ανακυκλώνεται μόνο το 40% περίπου των αποβλήτων που παράγουν τα νοικοκυριά στην Ε.Ε. και αυτό δεν ισχύει παντού, καθώς σε άλλες χώρες η ανακύκλωση φτάνει το 80% ενώ σε άλλες μόλις 5%.

Ανταγωνιστικές επιχειρήσεις σημαίνει επιχειρήσεις φιλικές προς το περιβάλλον. Η διαχείριση των αποβλήτων και η υιοθέτηση των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας θα πρέπει να αποτελέσουν κομμάτια της στρατηγικής των αγροτικών επιχειρήσεων, γιατί με αυτόν τον τρόπο θα παραμείνουν ανταγωνιστικές, θα αναπτυχθούν και μαζί τους θα αναπτυχθεί και η ελληνική οικονομία. Για να δημιουργήσουμε ένα νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης, πάνω στο οποίο θα αναπτύσσεται η κοινωνία μας, πρέπει να ενστερνιστούμε το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας ως μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης.

Ορθολογική διαχείριση κτηνοτροφικών αποβλήτων με στόχο την αύξηση της αειφορίας κτηνοτροφικών μονάδων

Σε παγκόσμιο επίπεδο το ενδιαφέρον της Βιομηχανίας Τροφίμων και άλλων πολιτικών και καταναλωτικών οργανισμών (ή οργανώσεων) για τη γνώση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή και την τροφοδοσία των προϊόντων τροφίμων ολοένα και αυξάνεται. Η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών προϊόντων τροφίμων συνδέεται άμεσα με τη διασφάλιση της βιωσιμότητας (αειφορίας) των αλυσίδων τροφοδοσίας τους, με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα να αποτελεί μία εκ των τριών συνιστωσών της βιώσιμης ανάπτυξης των αλυσίδων αυτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει απαιτητικούς στόχους ελάττωσης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις

οικονομικές της δραστηριότητες στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού για το Κλίμα και της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (τελευταία έκθεση - Δεκέμβριος 2019) να μην είναι ιδιαίτερα αισιόδοξος για την επίτευξη των στόχων αυτών για το 2030 και το 2050.

Ο κτηνοτροφικός τομέας αποτελεί βασικό πυλώνα της αγροδιατροφικής μας αλυσίδας και της εθνικής μας οικονομίας, καθώς παράγει τρόφιμα υψηλής θρεπτικής και βιολογικής αξίας. Η ζωική παραγωγή είναι ιδιαίτερης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξίας, καθώς αποτελεί μια πολυ-λειτουργική δραστηριότητα που αξιοποιεί ορεινές και μειονεκτικές περιοχές της χώρας, οι οποίες είναι ακατάλληλες για

Στην Ελλάδα βρισκόμαστε σε εμβρυακό στάδιο στην αποτίμηση της περιβαλλοντικής επίδρασης της κτηνοτροφικής παραγωγής αλλά και άλλων κλάδων της αγροδιατροφικής αλυσίδας

άλλες χρήσεις. Η διατήρηση και εκτροφή των αγροτικών ζώων κυρίως σε κτηνοτροφικά κτίρια έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή αποβλήτων που είναι αποτέλεσμα του μεταβολισμού των τροφών που παρέχονται σε αυτά, αλλά και των διαφυγών κατά τη διάρκεια διανομής της τροφής και του νερού, συνήθως μέσα ή κοντά στους χώρους εκτροφής. Η ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων είναι ανάλογη του βαθμού εντατικοποίησης της εκτροφής και της πυκνότητας των εκτρεφόμενων ζώων. Αποτέλεσμα αυτής της παραγωγής των αποβλήτων είναι η έκλυση ενοχλητικών οσμών και η μεταφορά προς το περιβάλλον οργανικής και ανόργανης μορφής ρύπων που μπορούν να υποβαθμίσουν γειτονικά εδάφη και ύδατα. Η μη ορθή διαχείρι-

ση των ζωικών αποβλήτων καθιστά την κτηνοτροφία έναν από τους κύριους ρυπαντές της υπαίθρου, προκαλώντας δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στο εσωτερικό περιβάλλον (μικροκλίμα) της κτηνοτροφικής κατασκευής όσο και στο περιβάλλον γύρω από αυτήν.

Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα διαχρονικά στηρίχθηκε σε εισαγόμενη τεχνολογία, ξένα πρότυπα σταβλικών εγκαταστάσεων και διαχείρισης των εκτροφών, ενώ, με εξαίρεση την αιγοπροβατοτροφία, το ζωικό υλικό είναι στο σύνολό του εισαγόμενο. Οι κτηριακές εγκαταστάσεις αποτελούν βασικό πρόβλημα και για τους υπόλοιπους κλάδους της κτηνοτροφίας, καθώς στην πλειοψηφία τους πρόκειται για βαριές, μη λειτουργικές κα-

ΓΡΑΦΕΙ Ο
Θωμάς Μπαρτζάνας

Αναπληρωτής Καθηγητής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Διευθυντής Εργαστηρίου Γεωργικών Κατασκευών

τασκευές, οι οποίες συνεπάγονται υψηλές ετήσιες δαπάνες (αποσβέσεις και συντήρηση). Αυτές οι κτηριακές εγκαταστάσεις, βασιζόμενες σε μοντέλα εκτροφών χωρών με διαφορετικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, δεν ικανοποιούν τις φυσιολογικές ανάγκες των ζώων ούτε τις σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με τη διαχείριση της εκτροφής τους (π.χ. δημιουργία ομοιογενών ομάδων και διατροφή προσαρμοσμένη στις ανάγκες κάθε ομάδας, συνθήκες ευζωίας, υγιεινή και διασφάλιση υψηλής ποιότητας παραγόμενων προϊόντων) και ούτε πληρούν στο συντριπτικό τους ποσοστό τα πρότυπα υγιεινής σταβλισμού και περιβαλλοντικής διαχείρισης αποβλήτων για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εγχώριων και διεθνών αγορών.

Είτε λόγω της Νομοθεσίας είτε λόγω της καθυστερημένης περιβαλλοντικής προστασίας, τα κτηνοτροφικά απόβλητα χρήζουν άμεσης διαχείρισης. Η σωστή διαχείριση των κτηνοτροφικών αποβλήτων αποτελεί κύρια ευθύνη του ιδιοκτήτη κάθε κτηνοτροφικής εγκατάστασης, όχι μόνο για λόγους υγιεινής αλλά γενικότερα για την προστασία του περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής. Προτού επιλεγεί η μέθοδος με την οποία θα διαχειριστούν τα κτηνοτροφικά απόβλητα, θα πρέπει να μελετηθεί διεξοδικά η μονάδα παραγωγής των αποβλήτων αλλά και οι δυνατότητες του τελικού αποδέκτη που αναμένεται να δεχτεί το τελικό προϊόν.

Οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι μπορεί να επηρεάζονται από νομικούς, διοικητικούς, οικονομικούς και κοινωνικοπολιτικούς περιορισμούς, ανάλογα με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος σε κάθε περιοχή. Σύμφωνα με την υπάρχουσα τεχνολογία και τεχνολογία, η διαχείριση των κτηνοτροφικών αποβλήτων μπορεί να επιτευχθεί είτε φυσικοχημικά είτε βιολογικά. Η Ευρώπη και γενικά οι πιο προηγμένες τεχνολογικές χώρες τα τελευταία χρόνια εφαρμόζουν τη μέθοδο της αναερόβιας χώνευσης η οποία οδηγεί σε βιοαέριο και χωνεμένη οργανική ύλη (κομπόστ). Η χρησιμοποίηση των κτηνοτροφικών αποβλήτων ως εδαφοβελτιωτικό δύναται να εμπλουτίσει και να βελτιώσει τη σύσταση του εδάφους με τις οργανικές ουσίες και τα θρεπτικά στοιχεία που περιέχει.

Πέρα από τα υγρά και στερεά απόβλητα τα κτηνοτροφικά κτίρια συνδέονται και με σημαντικές περιβαλλοντικές οχλήσεις, κυρίως λόγω της έκλυσης σημαντικών τοξικών ρύπων κατά τη διάρκεια των διαφόρων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα εντός αυτών. Οι ρύποι αυτοί επιδρούν αρνητικά στην υγεία των κτηνοτρόφων αλλά και στο περιβάλλον γενικότερα

αφού εκλύονται στην ατμόσφαιρα κατά τον αερισμό του κτηνοτροφικού κτηρίου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η αμμωνία, το μεθάνιο, τα οξείδια του αζώτου και τα αιωρούμενα σωματίδια διαφόρων διαστάσεων. Τη μεγαλύτερη συνεισφορά παρουσιάζει η αμμωνία, η οποία ευθύνεται για την παραγωγή του 13% των δευτερογενών σωματιδίων.

Η νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια πιο φιλο-περιβαλλοντική παραγωγή αγροτικών προϊόντων εν όψει κλιματικής αλλαγής (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία - European Green Deal) θέτει πολύ αυστηρούς όρους σχετικά με τα όρια εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε όλη την αγροδιατροφική αλυσίδα. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος προτείνει ενίσχυση της εφαρμογής, της ολοκλήρωσης και της συνοχής των φιλο-περιβαλλοντικών πολιτικών. Η νέα ΚΑΠ θέτει εννιά βασικούς στόχους για τα γεωργικοκτηνοτροφικά συστήματα, τρεις εκ των οποίων σχετίζονται με τη βελτίωση της περιβαλλοντικής τους επίδρασης. Στην Ελλάδα βρισκόμαστε σε εμβρυακό στάδιο όσον αφορά στην αποτίμηση της περιβαλλοντικής επίδρασης της κτηνοτροφικής παραγωγής αλλά και άλλων κλάδων της αγροδιατροφικής αλυσίδας. Υπάρχει έλλειψη αντιπροσωπευτικών δεδομένων από τα βασικά στάδια της αλυσίδας τροφοδοσίας γεωργικοκτηνοτροφικών προϊόντων τα οποία θα μας επέτρεπαν να ορίσουμε περιβαλλοντικές επιδόσεις αναφοράς (περιβαλλοντικά αποτυπώματα) για τα συγκεκριμένα προϊόντα.

Καθίσταται, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη συντονισμένης προσπάθειας για τη διαμόρφωση μιας πιο ρεαλιστικής και εφικτής πρότασης στο πλαίσιο ενός νέου μοντέλου ολοκληρωμένης κτηνοτροφικής παραγωγής και διασφάλισης ποιότητας κτηνοτροφικών προϊόντων, προσανατολισμένου προς την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του καταναλωτή. Οι τρέχουσες μέθοδοι παραγωγής, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την άσκηση της «συμβατικής» αγροτικής παραγωγής που στηρίζεται σε μη ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και στην υπερβολική χρήση των εισροών, δεν ικανοποιούν τις παραπάνω συνθήκες και δέχονται έντονη κριτική. Η ορθολογική διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων, αλλά και η μείωση των εκπεμπόμενων ρύπων από τις κτηνοτροφικές μονάδες, μπορεί να οδηγήσει σε ένα νέο μοντέλο αειφορικής παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων μειωμένου περιβαλλοντικού αποτυπώματος με δική τους ταυτότητα (green labelling).

Καθίσταται επιτακτική η ανάγκη συντονισμένης προσπάθειας για την υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου ολοκληρωμένης κτηνοτροφικής παραγωγής και διασφάλισης ποιότητας κτηνοτροφικών προϊόντων, προσανατολισμένου στην αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του καταναλωτή

ΓΡΑΦΕΙ Η
**Δρ Ελπίδα
Κολοκυθά**

Καθηγήτρια Τμ. Πολιτικών
Μηχανικών, Πρόεδρος
του Κέντρου Ολοκληρω-
μένης και Διεπιστημονι-
κής Διαχείρισης Υδατικών
Πόρων (ΚΕΟΔΔΥΠ)

Ένα από τα 36 Κέντρα Υδάτων UNESCO παγκοσμίως στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το Κέντρο Ολοκληρωμένης και Διεπιστημονικής Διαχείρισης Υδατικών Πόρων (ΚΕΟΔΔΥΠ) είναι ένα από τα 36 Κέντρα Υδάτων κατηγορίας II της UNESCO στον κόσμο και το πρώτο που θεσμοθετείται και λειτουργεί στην Ελλάδα από το 2018. Το ΚΕΟΔΔΥΠ αποτελεί ουσιαστικά μετεξέλιξη του Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Υδάτων (ΚΕΟΔΥ), το οποίο ιδρύθηκε από τη Σύγκλητο του Α.Π.Θ. το 2011 και αποτελείται από εκπροσώπους 13 Τμημάτων που δραστηριοποιούνται στο γνωστικό αντικείμενο της διαχείρισης των υδατικών πόρων. Αυτό είναι το βασικό πλεονέκτημα του Α.Π.Θ. δίνοντας έμφαση στη διαχρονικότητα και τη διεπιστημονικότητα των ζητημάτων του νερού που για πρώτη φορά μπορεί να τα αντιμετωπίσει μέσα από τις διαφορετικές οπτικές γωνίες των διαφόρων Σχολών και Τμημάτων του όπως το Πολυτεχνείο, τη Γεωπονία, τις Θετικές Επιστήμες, τη Δασολογία, την Ιατρική και τη Νομική αλλά παράλληλα και μέσα από τις Πολιτικές Επιστήμες,

την Ιστορία και την Αρχαιολογία, τις Τέχνες και τη Δημοσιογραφία. Βασικό αντικείμενο του ΚΕΟΔΔΥΠ είναι η διεπιστημονικού χαρακτήρα μελέτη, εκπαίδευση και έρευνα σε διεθνή κλίμακα της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών, τεχνικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραμέτρων που σχετίζονται με το νερό.

Η επιστημονική περιοχή της ολοκληρωμένης διαχείρισης υδατικών πόρων αφορά, μεταξύ άλλων, σε θεμελιώδους σημασίας ζητήματα, όπως αυτά του σχεδιασμού υδραυλικών-αρδευτικών έργων και έργων αξιοποίησης υδατικών πόρων, της αντιμετώπισης της ξηρασίας, της προστασίας από τις πλημμύρες, της αντιμετώπισης έκτακτων κλιματικών συνθηκών, της εξοικονόμησης νερού, της ανάκτησης του κόστους του, της τιμολόγησής του, θέματα ποιότητας και επάρκειας νερού, θέματα διαχείρισης των διασυνორιακών λεκανών, της προστασίας και διαχείρισης των υδροτόπων και των οικοσυστημάτων, θέματα

ρύπανσης τα οποία απαιτούν συστηματική ανάπτυξη, επεξεργασία και αξιολόγηση έρευνας και μελέτης. Τα ζητήματα αυτά της ολοκληρωμένης διαχείρισης του νερού, στην εποχή της κλιματικής κρίσης και με τη γεωργία να αποτελεί τον κύριο χρήστη νερού -περίπου το 80% της κατανάλωσης- στην Ελλάδα, βρίσκονται στον πυρήνα της προοπτικής της βιώσιμης ανάπτυξης και αποτελούν ζητήματα αιχμής για τον τομέα της αειφορικής γεωργίας.

Η λειτουργία του Κέντρου Υδάτων της UNESCO στο Α.Π.Θ. δημιουργεί ευκαιρίες διεθνών συνεργασιών και ανταλλαγής τεχνογνωσίας που μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίλυση των κρίσιμων προβλημάτων του νερού για τις αναπτυξιακές δραστηριότητες με έμφαση σε εκείνες που προστατεύουν και αναβαθμίζουν το περιβάλλον και διασφαλίζουν την orthολογική χρήση και του αρδευτικού νερού. Η προοπτική της αειφορικής γεωργίας ως μία αναπτυξιακή δραστηριότητα σε αγροτικό περιβάλλον συναρτάται άμεσα με την εφαρμογή μεθόδων και τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών αποθεμάτων.

Ενδεικτικά παραδείγματα δράσεων του ΚΕΟΔΔΥΠ σχετικών με την αειφορική γεωργία αποτελούν σεμινάρια που γίνονται από καθηγητές και ερευνητές για σύγχρονες αρδευτικές μεθόδους με τη χρήση Η/Υ, πιλοτικές εφαρμογές για εξοικονόμηση αγροτικού νερού στον αγρό καθώς και υπηρεσίες συμβούλων σε θέματα χρήσης νέων τεχνολογιών, νέων Ευρωπαϊκών πολιτικών στο πλαίσιο της «Πράσινης Συμφωνίας», όπως η Στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο». Το ΚΕΟΔΔΥΠ επιδιώκει συνεργασίες με Ελληνικά και Διεθνή Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα και Επιστημονικά Ινστιτούτα στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών Συμφωνιών και Διεθνών Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Προγραμμάτων του ΑΠΘ.

Παράλληλα, το ΚΕΟΔΔΥΠ στοχεύει και σε συνεργασίες με φορείς Τοπικής ή Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και με άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και Ιδρύματα της χώρας ή και του εξωτερικού στο πλαίσιο της ανάδειξης του επιστημονικού του έργου, μεταξύ άλλων, μέσω:

- παροχής υπηρεσιών συμβούλου σε εξειδικευμένα επιστημονικά ζητήματα
- προγραμμάτων κατάρτισης
- έκδοσης ειδικών εντύπων, βιβλίων, επιστημονικών εκδόσεων
- διεξαγωγής σεμιναρίων, διαλέξεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων
- πραγματοποίησης επιστημονικών συνεδρίων

Με τη γεωργία να αποτελεί τον κύριο χρήστη νερού -περίπου το 80% της κατανάλωσης- στην Ελλάδα, τα ζητήματα της ολοκληρωμένης διαχείρισης του νερού βρίσκονται στον πυρήνα της προοπτικής της βιώσιμης ανάπτυξης και αποτελούν ζητήματα αιχμής για τον τομέα της αειφορικής γεωργίας

Η ορθή διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελεί βασική παράμετρο της αειφόρου γεωργίας

Η κλιματική αλλαγή μας φέρνει αντιμέτωπους με το ευρύ θέμα των υδατικών πόρων και την αποτελεσματική προστασία τους.

Η προσαρμογή της αρδευόμενης γεωργίας στις νέες συνθήκες είναι εκ των ων ουκ άνευ, με στόχο να εξασφαλιστεί τόσο σήμερα όσο και στο μέλλον ότι θα υπάρχουν επαρκείς ποσότητες νερού κατάλληλης ποιότητας, για να υποστηρίξουν τις λειτουργίες του φυσικού περιβάλλοντος και τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Η Τράπεζα Πειραιώς, επιδιώκοντας τη διαρκή και ουσιαστική υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα, αναγνωρίζει ότι η διαχείριση των υδάτων στον αγροτικό τομέα είναι ένα σημαντικό και ταυτόχρονα πολυσύνθετο θέμα. Η ορθή διαχείριση του αρδευτικού νερού έχει άμεση επίπτωση στους παραγωγούς και συσχετίζεται άμεσα με το

κόστος παραγωγής, ενώ, την ίδια στιγμή, η μη ορθή χρήση του έχει σημαντικό περιβαλλοντικό κόστος.

Για το λόγο αυτό, υποστήριξε την έκδοση και την προώθηση του εξειδικευμένου πρωτότυπου οδηγού αρδύσεων του Ινστιτούτου Εδαφοϋδατικών Πόρων (ΙΕΥΠ) του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ: «**Χρήση του Αρδευτικού Νερού - Κλιματική Αλλαγή**». Το βιβλίο προσφέρθηκε δωρεάν σε 6.000 αντίτυπα και διατίθεται ελεύθερα και σε ηλεκτρονική μορφή από τους ιστότοπους του ΕΛΓΟ, του ΙΕΥΠ, της Τράπεζας Πειραιώς και σε μορφή e-book στη διεύθυνση: <https://issuu.com/swri-hao/docs>

Ο οδηγός είναι ένα εκλαϊκευμένο πόνημα που συγγράφηκε από τους ερευνητές Γ. Αραμπατζή, Α. Παναγόπουλο, Β. Πισινάρα και Ε. Χατζηγιαννάκη, του ΙΕΥΠ. Οι συγγραφείς διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και μακρά εμπειρία στα σχετικά θέματα. Αποτελεί προϊόν της σύγχρονης επι-

«Χρήση του Αρδευτικού Νερού - Κλιματική Αλλαγή», ο οδηγός άρδευσης του Ινστιτούτου Εδαφοϋδατικών Πόρων (ΙΕΥΠ) του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, με την υποστήριξη της Τράπεζας Πειραιώς

στημονικής γνώσης και των διεθνών πρακτικών και τάσεων. Μέσα από τις εκατό σελίδες των τεσσάρων δομημένων κεφαλαίων του, το βιβλίο αυτό φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα πολύτιμο βοήθημα για όσους δραστηριοποιούνται στο αντικείμενο των αρδύσεων και μάλιστα υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής.

Σημαντικό τμήμα του βιβλίου αφιερώνεται στην ανάπτυξη βασικών εννοιών διαχείρισης, συμβουλών εξοικονόμησης και θεμελιωδών αρχών ορθής άρδευσης. Οι πολύτιμες γνώσεις και πληροφορίες που συγκεντρώνονται στις σελίδες του οδηγού μπορεί να αξιοποιηθούν τόσο από τους γεωπόνους παραγωγής, προκειμένου να σχεδιάσουν τη γεωργία της επόμενης ημέρας, όσο και από όλους τους εμπλεκόμενους στον αγροτικό τομέα, προκειμένου να γίνει αντιληπτό ότι η μείωση των διαθέσιμων υδατικών αποθεμάτων και η ποιοτική τους υποβάθμιση ξεκινά από το επίπεδο αγρού του κάθε παραγωγού, όσο μικρός κι αν είναι αυτός, και τελικά αποτελεί υπόθεση όλων.

Για τη διαφύλαξη του νερού από εξάντληση ή/και ποιοτική υποβάθμιση, την εξασφάλιση της διαθεσιμότητάς του για ανταγωνιστικές χρήσεις, αλλά και εξαιτίας της ανάγκης περιορισμού του κόστους παραγωγής, απαιτείται η εφαρμογή orthολογικών λύσεων κατά την άρδευση. Έτσι, σημαντικό τμήμα του βιβλίου αφιερώνεται στην ανάπτυξη βασικών εννοιών διαχείρισης, συμβουλών εξοικονόμησης και θεμελιωδών αρχών ορθής άρδευσης.

Εκτός όμως από τη θεωρητική ανάλυση των υπολογισμών των αναγκών των καλλιεργειών σε νερό, παρουσιάζονται πρακτικοί κανόνες προστασίας και καλής-οικονομικής λειτουργίας των υδροληπτικών έργων, αλλά και ορθής εφαρμογής του αρδευτικού νερού στον αγρό. Αναδεικνύεται παράλληλα η σημασία της άρδευσης ενός μεμονωμένου αγροτεμαχίου για την εξασφάλιση συνθηκών αειφορίας των υδατικών πόρων μιας περιοχής και, μάλιστα, σε κλίμακα λεκάνης απορροής ποταμού. Καθώς η κλιματική αλλαγή επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη διαθεσιμότητα νερού, απαιτείται η προσαρμογή της αρδευόμενης γεωργίας στις νέες συνθήκες και, προς την κατεύθυνση αυτή, παρουσιάζονται βασικές αρχές και πρακτικές επίτευξης αυτού του στόχου. Όπως τονίζεται άλλωστε από τους συγγραφείς, επιτυχημένη θα είναι η προσαρμογή που θα εξασφαλίσει τροφική επάρκεια και διατήρηση της υψηλής ποιότητας της αγροτικής παραγωγής, διασφαλίζοντας παράλληλα την επάρκεια νερού στο μέλλον.

ΑΓΡΟΤΙΚΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Νέοι &
Νεοεισερχόμενοι
Αγρότες

Δίνουμε ζωή στα σχέδια των νέων αγροτών.

Σχεδιάστε το μέλλον σας και εμείς θα σας στηρίξουμε με τον ιδανικότερο τρόπο.

Δανειακό πρόγραμμα «**Νέοι & Νεοεισερχόμενοι**» με κυμαινόμενο επιτόκιο, δυνατότητα επιλογής στη συχνότητα πληρωμής των δόσεων και διάρκεια αποπληρωμής έως και 15 έτη, ανάλογα με το σκοπό του δανείου.

Μάθετε περισσότερα στα καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς.
T. 210 32 88 000, www.piraeusbank.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΑΘΕ ΑΥΡΙΟ

Χειμώνας 2021

Αειφορική αξιοποίηση των αυτοφυών ειδών για προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας

Το Ινστιτούτο Γενετικής Βελτίωσης και Φυτογενετικών Πόρων (ΙΓΒ&ΦΠ), που υπάγεται στον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, μέσω της στοχευμένης έρευνας που διεξάγει, παράγει και μεταφέρει γνώση για την ανάπτυξη της φυτικής παραγωγής και την επίλυση επίκαιρων αγροτικών προβλημάτων.

Κύριος στόχος της έρευνας είναι η διατήρηση, αξιολόγηση και αξιοποίηση των φυτογενετικών πόρων, καθώς και η δημιουργία - προώθηση νέων ποικιλιών και ειδών με βελτιωμένη απόδοση, ποιότητα και προσαρμοστικότητα.

Στο ΙΓΒ&ΦΠ ανήκουν η **Τράπεζα Διατήρησης Γενετικού Υλικού** και ο **Βαλκανικός Βοτανικός Κήπος Κρουσίων**.

Οι Βοτανικοί Κήποι είναι φορείς που διατηρούν τεκμηριωμένες συλλογές ζωντανών φυτών με στόχο την επιστημονική έρευνα, τη διατήρηση, την προβολή και την εκπαίδευση.

Οι φυτογενετικοί πόροι της Ελλάδας περιλαμβάνουν 6.600 αυτοφυή taxa (φυτικά είδη και υποείδη), τα οποία αποτελούν σχεδόν το 50% των αυτοφυών φυτών της Ευρώπης και 80% της αυτοφυούς χλωρίδας των Βαλκανίων, **καθιστώντας την ένα από τα «θερμά σημεία του πλανήτη».**

Ο Βαλκανικός Βοτανικός Κήπος Κρουσι-

σίων (ΒΒΚΚ) βρίσκεται στην Ποντοκερασιά του Νομού Κιλκίς μέσα σε δρυοδάσος της οροσειράς των Κρουσίων. Καταλαμβάνει συνολική έκταση 310 στρεμμάτων. Η δασική έκταση διαθέτει πλούσια χλωρίδα που περιλαμβάνει τουλάχιστον **1.072 φυτικά είδη και υποείδη** (*in situ* διατήρηση), ενώ σε ειδικά διαμορφωμένες θεματικές ενότητες διατηρούνται περισσότερα από 1.000 φυτικά είδη και υποείδη (*ex situ* διατήρηση) της ελληνικής χλωρίδας (Φωτογραφία 1).

Το Εργαστήριο Προστασίας και Αξιοποίησης Αυτοφυών και Ανθοκομικών Ειδών (ΕΠΑΑΑΕ) βρίσκεται στο αγρόκτημα του ΕΛΓΟ-«ΔΗΜΗΤΡΑ» στη Θέρμη της Θεσσαλονίκης και στους χώρους του περιλαμβάνονται περισσότερα από 3.000 πλήρως αναγνωρισμένα είδη και υποείδη της ελληνικής χλωρίδας (περίπου το 25% έχουν αρωματική ή φαρμακευτική χρήση), ενώ 909 κωδικοί από 544 είδη και υποείδη (12.000 άτομα) διατηρούνται σε ζωντανή συλλογή (Φωτογραφία 2).

Στο εργαστήριο, μέχρι σήμερα, αναπτύχθηκαν πρωτόκολλα αναπαραγωγής για περισσότερα από 300 είδη της ελληνικής χλωρίδας που μπορούν να αξιοποιηθούν ή αξιοποιούνται κυρίως ως αρωματικά-φαρμακευτικά αλλά και ως καλλυπιστικά είδη, ενώ οι ερευνητές του Ινστιτούτου

01 Αποψη του κήπου των αισθήσεων στον Βαλκανικό Βοτανικό Κήπο Κρουσίων
02 Μητρικές φυτείες Αρωματικών-φαρμακευτικών και ανθοκομικών ειδών στο φυτώριο του εργαστηρίου στη Θέρμη.

ΓΡΑΦΕΙ Η
Δρ Ελένη Μαλούπα

Διευθύντρια Ινστιτούτου Γενετικής Βελτίωσης & Φυτογενετικών Πόρων Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛΓΟ) - ΔΗΜΗΤΡΑ Θέρμη Θεσσαλονίκης

Ο χλωριδικός πλούτος της Ελλάδας μπορεί να αξιοποιηθεί αειφορικά και να μην εξαντλούνται τα φυσικά αποθέματα με την αλόγιστη και απρογραμματιστή συλλογή από τη φύση

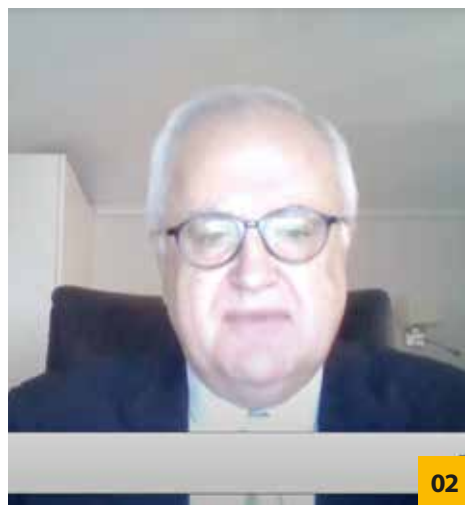
συνεργάζονται σε δράσεις έρευνας και ανάπτυξης, εκπαίδευσης και συμβουλευτικής σε επιχειρήσεις. Άλλωστε, η μοναδικότητα των ελληνικών ενδημικών φυτών και η πιθανή εμπορική τους αξία (φαρμακευτικά, αρωματικά, καλλυπιστικά κ.ά.) αποτελεί ανταγωνιστική επένδυση στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες αγορές.

Ο χλωριδικός πλούτος της Ελλάδας μπορεί να αξιοποιηθεί αειφορικά (δηλαδή να διασφαλίζεται η συνέχεια της παραγωγής αγαθών και προϊόντων χωρίς ωστόσο να μειώνεται η παραγωγική του δυνατότητα λόγω ελάττωσης των φυσικών αποθεμάτων) και να μην εξαντλούνται τα φυσικά αποθέματα με την αλόγιστη και απρογραμματιστή συλλογή από τη φύση. Σημαντικός αριθμός των ελληνικών φυτικών ειδών παρουσιάζουν πτητικά συστατικά, τα οποία κυρίως ανήκουν στην ομάδα των τερπενίων και φαινολικών και είναι υπεύθυνα για τις αρωματικές τους ιδιότητες. Φυτικά γέννη που αντιστοιχούν στα Lamiaceae (*Origanum*, *Mentha*, *Satureja*, *Salvia*, *Thymus* κ.ά.), στα Asteraceae (*Achillea*, *Helichrysum*, *Matricaria* κ.ά.), στα Umbelliferae (*Carum*, *Foeniculum*, *Seseli* κ.ά.), αλλά και γέννη σε μικρότερες οικογένειες φυτών, όπως η Primula veris, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τόσο ερευνητικό όσο και στον τομέα των εφαρμογών ή/και της αξιοποίησης. Όσον αφορά στις βιολογικές ιδιότητες, τόσο των Αρωματικών όσο και των Φαρμακευτικών Φυτών, αυτές οφείλονται, βάσει της χρήσης τους, κυρίως στα πτητικά (αιθέρια έλαια) και στα μη πτητικά συστατικά (μη πτητικά τερπένια και φαινολικά παράγωγα). Ιδιαίτερως για τα ενδημικά είδη της Ελλάδας (δεν υπάρχουν πουθενά αλλού στον πλανήτη) είναι αυτονόητο ότι οι μοναδικές αρωματικές και φαρμακευτικές ιδιότητές τους αποτελούν μοναδικό φυτογενετικό πόρο της Ελλάδας.

Τα κυριότερα είδη στα οποία γίνεται σήμερα εκμετάλλευση είναι η ρίγανη (*Origanum vulgare subsp. hirtum*), το τσάι του βουνού (*Sideritis spp.*), το φασκόμηλο (*Salvia fruticosa*), το ελίχρυσσο (*Helichrysum stoechas*), όπως επίσης και το μελισσόχορτο (*Melissa officinalis*), το κρίταμο (*Crithmum maritimum*), η μέντα (*Mentha spicata*) και άλλα είδη που είτε υπάρχουν σε καλλιέργειες είτε συλλέγονται από φυσικούς πληθυσμούς. Για να είναι επιτυχείς οι καλλιέργειες Αρωματικών και Φαρμακευτικών Φυτών μεγάλης κλίμακας, πρέπει τα παραγόμενα φυτικά προϊόντα να είναι υψηλής ποιότητας, με τις μικρότερες δυνατές εισροές. Για τον λόγο αυτό πρέπει να διερευνηθούν οι αντίστοιχοι τομείς, οι τάσεις και οι προδιαγραφές ποιότητας.

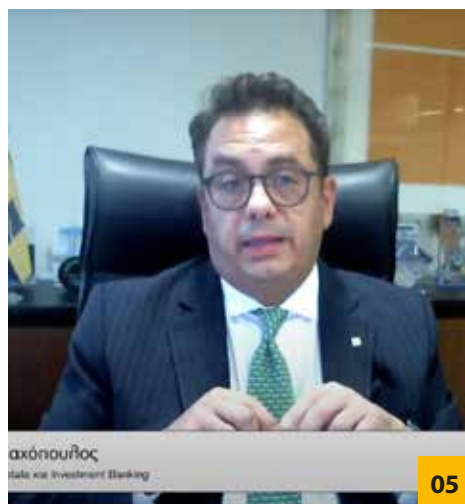
01

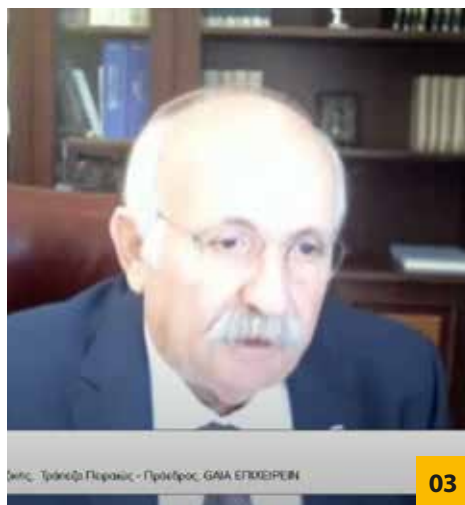
02

04

05

03

06

01 Ο πρώην Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων κ. Μαυρουδής Βορίδης
02 Ο πρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς κ. Γεώργιος Χαντζηνικολάου
03 Ο κ. Χριστόδουλος Αντωνιάδης, Πρόεδρος της Gaia Επιχειρείν και Σύμβουλος Διοίκησης Εμπορικής & Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς
04 Ο Γενικός Διευθυντής Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, κ. Αλκιβιάδης Αλεξάνδρου.
05 Ο Γενικός Διευθυντής Corporate & Investment Banking Τράπεζας Πειραιώς, κ. Θάνος Βλαχόπουλος
06 Ο Senior Director Ανάπτυξης Εργασιών Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς, κ. Γιάννης Χανιωτάκης

Για μία πράσινη και σύγχρονη τεχνολογικά αγροτική οικονομία

Ο αγροτικός τομέας αλλάζει. Υιοθετεί τη σύγχρονη τεχνολογία και βαδίζει το δρόμο της πράσινης ανάπτυξης.

Οι εξελίξεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο τέθηκαν εκτενώς στο **7ο Πανελλήνιο διαδικτυακό Συνέδριο «Η ΚΑΠ στην εποχή της Πράσινης Συμφωνίας: Η ευκαιρία του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας»**, που πραγματοποιήθηκε στις 6.11.2020.

Περισσότεροι από 1.000 συνδεδεμένοι σύνεδροι παρακολούθησαν 28 ομιλητές από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση να ανοίγουν τη «βεντάλια» των πιο κρίσιμων ζητημάτων που σχετίζονται με τον αγροδιατροφικό τομέα. Ζητημάτων που αφορούν στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και τον εθνικό σχεδιασμό για τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό της γεωργίας, το ρόλο της ευφυούς γεωργίας και της ευφυ-

ούς συμβουλευτικής, την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΟΣ-ΔΕ) της ΚΑΠ, για τον παραγωγό και τη δημόσια διοίκηση, αλλά και την υλοποίηση των αναγκαίων πράσινων και ψηφιακών επενδύσεων υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα της χώρας.

Στο στοίχημα της ανάπτυξης που μετατρέπεται την κλιματική και περιβαλλοντική πρόκληση σε ευκαιρία μετάλλαξης του αγροτικού τομέα σε μία σύγχρονη γεωργία, φιλική προς το σύστημα τροφίμων, και υλοποίησης της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» μέσα από τη συνένωση και συνεργασία των αγροτών, εστίασε ο πρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς κ. **Γεώργιος Χαντζηνικολάου**. Στον χαιρετισμό του στο 7ο Συνέδριο της Gaia είπε χαρακτηριστικά: «Το μέλλον είναι ήδη εδώ. Η πανδημία επιτάχυνε τις εξελίξεις. Ο αγροτικός κόσμος πρέπει λοιπόν να αδράξει την ευκαιρία.

Περισσότεροι από 1.000 συνδεδεμένοι σύνεδροι παρακολούθησαν στο Συνέδριο της Gaia Επιχειρείν 28 ομιλητές από την Ελλάδα και την Ε.Ε να ανοίγουν τη «βεντάλια» κρίσιμων ζητημάτων που σχετίζονται με τον αγροδιατροφικό τομέα

Πρέπει να αναλάβει ενεργό δράση μέσα από τον εκσυγχρονισμό των καλλιεργειών του. Να γίνει ανταγωνιστικός σε ένα διεθνές περιβάλλον που αυξάνει τις απαιτήσεις του, να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αγοράς, και έτσι να μπορέσει να καρπωθεί την υπεραξία των προϊόντων που παράγει». Θέτοντας το ζήτημα της υιοθέτησης της σύγχρονης τεχνολογίας (όπως ευφυής γεωργία, ορθολογική επιλογή μηχανημάτων, σωστή χρήση κεφαλαίου, πλήρης αξιοποίηση καλλιεργήσιμης γης, διατήρηση εδαφικών πόρων, αλλά και αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) κάλεσε τον αγροτικό κόσμο «να ανοίξει τις πόρτες του και να δει το μέλλον του, μέσα από συνεργατικά σχήματα που δημιουργούν οικονομίες κλίμακας, για να έχει πιο ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα». Καταλήγοντας τόνισε ότι: «Η Τράπεζα Πειραιώς, η Τράπεζα του Αγρο-διατροφικού Τομέα στην Ελλάδα, είναι εδώ σήμερα για να υποστηρίξει τη μετάβαση του αγροδια-

Οι ομιλητές του Συνεδρίου

Τις πολιτικές του σήμερα και του αύριο έθεσαν:

- ο πρώην Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων κ. **Μαυρουδής Βορίδης**,
- ο Υφυπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης κ. **Γεώργιος Γεωργαντάς**,
- ο Βουλευτής Π.Ε. Λάρισας ΣΥΡΙΖΑ και πρώην Υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων κ. **Βασίλειος Κόκκαλης**,
- ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Αγροτικών και Συνεταιριστικών Οργανώσεων & Επιχειρήσεων Ελλάδας (ΣΑΣΟΕΕ) και πρώην Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ. **Αλέξανδρος Κοντός**,
- ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιά και πρώην Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής κ. **Γιάννης Μανιάτης**,
- ο Πρόεδρος της Αγροδιατροφικής Σύμπραξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και πρώην Υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ. **Κωνσταντίνος Κιλιτζίδης**,
- ο Πρόεδρος της μεγαλύτερης συνεταιριστικής τράπεζας της Ισπανίας Cajamar Caja Rural κ. **Eduardo Baamonde Noche**,
- η Επικεφαλής Οικονομολόγος Αγροτικού Τομέα της Παγκόσμιας Τράπεζας κυρία **Svetlana Edmeades**,
- ο Διευθυντής Στρατηγικής, Απλοποίησης και Αναλύσεων Πολιτικής της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. **Τάσος Χανιώτης**,
- Χαιρετισμούς απηύθυναν οι επικεφαλής των αγροτών και συνεταιρισμών της Ε.Ε. κ.κ. **Christiane Lambert**, Πρόεδρος της Επιτροπής Επαγγελματικών Αγροτικών Οργανώσεων (COPA), και **Ramon Armengol**, Πρόεδρος της Γενικής Επιτροπής Αγροτικού Συνεργατισμού (COGECA).

Μετά από επτά χρόνια δυναμικής και επιτυχημένης πορείας στα δρώμενα του εθνικού αγροδιατροφικού τομέα, δεν θα ήταν υπερβολικό να ειπωθεί ότι η GAIA Επιχειρείν ηγείται της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης γεωργίας, τόνισε μεταξύ άλλων ο κ. Χριστόδουλος Αντωνιάδης, Πρόεδρος της GAIA Επιχειρείν και Σύμβουλος Διοίκησης Εμπορικής & Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς

τροφικού τομέα στο αύριο ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητά του».

Κηρύσσοντας την έναρξη του Συνεδρίου, ο κ. **Χριστόδουλος Αντωνιάδης**, Πρόεδρος της Gaia Επιχειρείν και Σύμβουλος Διοίκησης Εμπορικής & Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, τόνισε μεταξύ άλλων ότι: «Η μελλοντική ΚΑΠ όπως και το ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας απαιτούν να τεθεί στο επίκεντρο των εθνικών σχεδιασμών η διδύμη πρόκληση και ευκαιρία της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και το 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο φιλοδοξεί να αποτελέσει μία πλατφόρμα διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων που θα συμβάλει σε αυτή την κατεύθυνση. Μετά από επτά χρόνια δυναμικής και επιτυχημένης πορείας στα δρώμενα του εθνικού αγροδιατροφικού τομέα, νομίζω ότι δεν θα ήταν υπερβολικό να ειπωθεί ότι η Gaia Επιχειρείν ηγείται της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης της ελληνικής γεωργίας. Ήμασταν οι πρώτοι που όχι μόνο θέσαμε στην εθνική ατζέντα τη στρατηγική προτεραιότητα του ψηφιακού μετασχηματισμού του πρωτογενούς τομέα, αλλά τον εφαρμόζουμε στην πράξη από την αρχή του εγχειρήματος, μέσα από τη μεγάλη βεντάλια των υπηρεσιών και της υποστήριξης που παρέχουμε στους Έλληνες παραγωγούς και τα συλλογικά τους σχήματα, πάντοτε με γνώμονα τη γνώση και την τεχνολογική καινοτομία».

Την επιτακτική ανάγκη υιοθέτησης των τεχνολογικών λύσεων στην εποχή της Πράσινης Συμφωνίας έθεσε ο Διευθύνων Σύμβουλος της Gaia Επιχειρείν κ. **Ιωάννης Μαυρουδής** σημειώνοντας ότι μέσω αυτών «Θα πετύχει τη ζητούμενη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα. Είναι μία εποχή σύνθετων προκλήσεων, όπου ο αγρότης έχει ανάγκη περισσότερο από ποτέ ψηφιακές υπηρεσίες υψηλής αποτελεσματικότητας που να του δίνουν λύσεις και ως επαγγελματία αλλά και ως πολίτη της υπαίθρου».

Για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τη νέα ΚΑΠ 2021-2027 μίλησε ο Γενικός Διευθυντής Αγροτικής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς, κ. **Αλκιβιάδης Αλεξάνδρου**. Τονίζοντας ότι σε επίπεδο Ε.Ε. πρωταγωνιστεί πλέον ο στόχος του 25% του συνολικού προϋπολογισμού, που θα κατευθυνθεί σε δράσεις για το κλίμα, έθεσε τις ενέργειες που πρέπει να αναλάβει ο ιδιωτικός τομέας:

«Ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να ενισχύσει τα θεμέλια για βιώσιμες επενδύσεις, να προσφέρει αυξημένες ευκαιρίες στους αγρότες και τις επιχειρήσεις, που θα διασφαλίζουν το μέλλον τους, ενώ οι κίνδυνοι για το κλίμα και το περιβάλλον θα αντιμετω-

πίζονται και θα ενσωματώνονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα».

Ειδικά για τη νέα ΚΑΠ αναφέρθηκε στο νέο μοντέλο λειτουργίας που εισάγει, την αξιοποίηση της ψηφιακής γεωργίας, την ευρεία χρήση συστημάτων γεωργικής γνώσης και καινοτομίας και την αυξημένη περιβαλλοντική φιλοδοξία. Έκλεισε λέγοντας: «Η Τράπεζα Πειραιώς θα είναι εδώ και την επόμενη ημέρα του αγροδιατροφικού τομέα, με τη στήριξη έργων στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης» και περιέγραψε τις «10» βασικές δράσεις- προτάσεις.

Εκτενή αναφορά στο Ταμείο Ανάκαμψης έκανε ο Γενικός Διευθυντής Corporate & Investment Banking Τράπεζας Πειραιώς, κ. **Θάνος Βλαχόπουλος**, σημειώνοντας μεταξύ άλλων ότι «Η Τράπεζα Πειραιώς, με απόλυτη επίγνωση του ρόλου της στην προώθηση ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο, στηρίζει τις επιχειρήσεις, που παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προάγουν την εξωστρέφεια και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Πρωταρχικός μας στόχος είναι να αξιοποιήσουμε αποτελεσματικά τον νέο ευρωπαϊκό μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, τα ήδη υπάρχοντα ευρωπαϊκά προγράμματα και τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία που σχετίζονται με την «πράσινη οικονομία» και έκλεισε την ομιλία του αναφερόμενος στα κεφάλαια 32 δισ. ευρώ (1.718% του ΑΕΠ) του Ταμείου Ανάκαμψης, που θα ενισχύσουν τις επενδύσεις.

Στο αν μπορεί ο Έλληνας παραγωγός να επωφεληθεί της σύγχρονης τεχνολογίας στάθηκε ο Senior Director Ανάπτυξης Εργασιών Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς, κ. **Γιάννης Χανιωτάκης**, λέγοντας μεταξύ άλλων ότι, σήμερα, ο Έλληνας παραγωγός μπορεί να έχει στη διάθεσή του την ίδια τεχνολογία και τις συμβουλές, όπως και ο Ευρωπαίος συνάδελφός του, αλλά μέσω ενός εναλλακτικού δρόμου, της «ευφυούς γεωργίας ως υπηρεσία». Τα οφέλη θα είναι σημαντικά για τον αγρότη, καθώς δεν απαιτούνται επενδύσεις που θα υπο-αξιοποιούνται, δεν θα χρειάζονται έξοδα συντήρησης, οι γεωτεχνικές συμβουλές θα προσφέρονται εντός της υπηρεσίας και το κόστος θα είναι προσαρμοσμένο στο μέγεθος και τη φύση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

«Στην Τράπεζα Πειραιώς πιστεύουμε ότι είναι εξαιρετικής σημασίας η αξιοποίηση των υπηρεσιών ψηφιακής γεωργίας από τους αγρότες και τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και εξετάζουμε την προσφορά εξειδικευμένων χρηματοδοτικών λύσεων, ακόμα και με την ένταξη των υπηρεσιών ευφυούς γεωργίας στο Πρόγραμμα Συμβολαϊκής».

Αειφορία ή Ευφορία;

Το δίλημμα αυτό θα ήταν παράδοξο πριν από μια εικοσαετία, πριν δηλαδή από τη θέσπιση της αειφορίας (βιωσιμότητας) ως θεμελιώδους αναπτυξιακής κατεύθυνσης της Ε.Ε.. Η αειφορία λοιπόν αποτελεί πλέον δόκιμο αναπτυξιακό όρο, ενώ η ευφορία θα πρέπει να ερμηνευθεί εξ ανάγκης ετυμολογικά ως γονιμότητα, πλούσια παραγωγή, όταν αναφέρεται στη γη. Η σημειολογία των όρων του διλήμματος αποκαλύπτει ότι το ερώτημα αφορά την επιλογή μεταξύ της διατήρησης ή της επαύξεσης των φυσικών πόρων και της δυναμικής των. Η γεωργία, αναγκασμένη για χιλιετίες να αποτελεί παρακολούθημα της φύσης εξαρτημένη αποκλειστικά από τα καπρίσια της, εξέλιξε την αειφορία ως δομικό συστατικό και την ευφορία ως στόχο. Οι παραδοσιακές αγροτικές πρακτικές προσέγγισαν τον στόχο αυτό με γνώμονα την αξιοποίηση ευνοϊκών συνθηκών για την εκτέλεση της κάθε αγροτικής εργασίας αλλά και τον συγχρονισμό των απαιτήσεων των καλλιεργούμενων φυτών με τις περιβαλλοντικές συνθήκες και των αναγκών των εκτρεφόμενων ζώων με την κατάσταση των οικοσυστημάτων, έως και τα μέσα του 20ού αιώνα.

Οι αυξημένες διατροφικές ανάγκες που προέκυψαν μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο οδήγησαν στον στόχο για αύξηση των αποδόσεων της γεωργίας. Η αύξηση αυτή επιδιώχθηκε και επιτεύχθηκε με αύξηση των αγροτικών εισροών, εκμηχάνιση

και μεγέθυνση των αγρών δημιουργώντας την ψευδαίσθηση της δυνατότητας επίστασης της γεωργίας επί της φύσης. Αυτή η ψευδαίσθηση ωστόσο δεν κράτησε πολύ, αφού το διεθνές οικονομικό και ενεργειακό περιβάλλον του εβδομήντα έβαλε τα θεμέλια για την ανάπτυξη της Αναφοράς της Χιλιετίας, η οποία εισήγαγε την έννοια των οικοσυστημικών υπηρεσιών, με σκοπό την αποτίμηση της συμβολής της φύσης στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, και θέσπισε αντιστοίχως τους Στόχους της Χιλιετίας. Κάπως έτσι διαμορφώθηκαν και οι τρεις πυλώνες της αειφορίας, η φύση, η κοινωνία και η οικονομία. Είναι όμως αρκετοί αυτοί για την περίπτωση της Ελλάδας;

Η απάντηση είναι όχι! Στη χώρα μας υπάρχει και ένας τέταρτος πυλώνας, αυτός του πολιτισμού. Η ανθρώπινη τεχνολογία που με το πέρασμα των αιώνων ενσωματώνεται στο πολιτισμικό απόθεμα του έθνους αποτελεί πολύτιμο θεμέλιο για την ευφορία. Αυτό γίνεται πρόδηλο όταν θεωρήσει κανείς τις βασικές οικοσυστημικές υπηρεσίες στην παραδοσιακή γεωργική πρακτική της Ελλάδας. Πρώτες ανάμεσα στις οικοσυστημικές υπηρεσίες αναγνωρίστηκαν οι ρυθμιστικές με πλέον ση-

μαντική ανάμεσά τους την απορρόφηση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα της ατμόσφαιρας, η οποία έχει καταλήξει στο Σύστημα Ανταλλαγής Εκπομπών. Προσφάτως, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE CLIMATREE εκτιμήθηκε το ισοζύγιο εκπομπών αερίων του Θερμοκηπίου για τις δενδρώδεις καλλιέργειες σε Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία, στο σύνολο των 4 περίπου τόνων ισοδύναμων CO₂ ανά εκτάριο οπωρώνων καταδεικνύοντας το δυναμικό συμμετοχής της γεωργίας στις ρυθμιστικές οικοσυστημικές υπηρεσίες. Αντίστοιχη συμμετοχή παρουσιάζουν και οι παραδοσιακές αναβαθμίδες, οι οποίες έχει διαπιστωθεί ότι συνεισφέρουν σημαντικά στη διατήρηση των εδαφικών και υδάτινων πόρων των μεσογειακών περιοχών. Αντίστοιχη είναι η συμβολή γεωργίας στις υποστηρικτικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, με τις αναβαθμίδες και τους οπωρώνες να αποτελούν επίκεντρα βιοποικιλότητας. Στις υπηρεσίες αυτές συμβάλλει και ένα δαιμονοποιημένο χαρακτηριστικό της ελληνικής γεωργίας, το οποίο δεν είναι άλλο από τα μικρού μεγέθους αγροτεμάχια. Πρόσφατα, διαπιστώθηκε συσχέτιση του χαρακτηριστικού αυτού με αυξημένο πληθυσμό επικονιαστών, καταδεικνύοντας πολύτιμους συσχετισμούς μεταξύ της αγροτικής παράδοσης και της διατήρησης των οικοσυστημάτων.

Η επέκταση της έννοιας της αειφορίας σε ευφορία απαιτεί αντίστοιχη επέκταση του λειτουργικού πλαισίου ερμηνείας και διαχείρισης, με τη διαφορά ότι στην παρούσα περίπτωση οδηγός είναι η αγροτική παράδοση. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι η επιστροφή στη γεωργία του παρελθόντος μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη εύφορης γεωργίας. Το ζητούμενο της ευφορίας είναι η ανάπτυξη της γεωργίας σε μια πορεία, αν όχι παράλληλη, τουλάχιστον συμπορευόμενη με τις φυσικές διαδικασίες. Μια θεώρηση δηλαδή επαυξημένης βιωσιμότητας. Η προσέγγιση αυτή αφορά τη συνδυαστική θεώρηση και εξυπηρέτηση όλων των προηγούμενων προτεραιοτήτων. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι η διεπιστημονικότητα, ενώ διαχειριστική της ανάγκη είναι νέες «μεθοριακές» λειτουργικές δομές, στις οποίες συγκεντρώνονται αρμοδιότητες που σήμερα είναι κατακερματισμένες μεταξύ πολλών και διαφορετικών φορέων. Η απάντηση λοιπόν στο πρωταρχικό ερώτημα σκιαγραφείται στην προσαρμογή της μεθοδολογικής και τεχνολογικής καινοτομίας του 21ου αιώνα στις λειτουργίες των παραδοσιακών αγροτικών πρακτικών που αριθμούν χιλιετίες ζωής.

ΓΡΑΦΕΙ Ο
**Ευργέτης
Επαμεινώνδας**

Ερευνητικός & Διδακτικός
Συνεργάτης Γεωπονικό
Πανεπιστήμιο Αθηνών,
eraev@aaua.gr

Το ζητούμενο της ευφορίας είναι η ανάπτυξη της γεωργίας σε μια πορεία, αν όχι παράλληλη, τουλάχιστον συμπορευόμενη με τις φυσικές διαδικασίες. Μια θεώρηση δηλαδή επαυξημένης βιωσιμότητας

Project Future Επενδύει στη νέα γενιά

υναμικά και με ψηφιακό τρόπο πραγματοποιήθηκε ο 5ος κύκλος του Project Future, του προγράμματος εταιρικής υπευθυνότητας της Τράπεζας Πειραιώς, το οποίο έχει ως στόχο να συνδέσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση με την αγορά εργασίας, παρέχοντας σε νέους πτυχιούχους εξειδικευμένη εκπαίδευση σε τομείς αιχμής.

Ενδεικτική της επιτυχίας που έχει το πρόγραμμα είναι η απήχρησή του στην αγορά εργασίας. Μάλιστα, από τον φετινό Μάρτιο και παρά τις δύσκολες συνθήκες της πανδημίας, καταγράφηκε αύξηση κατά 30% των προσλήψεων αποφοίτων από το Project Future και το ReGeneration, ενώ μόνο τους τελευταίους τρεις μήνες έγιναν περισσότερες από 150 προσλήψεις.

Το πρόγραμμα συγκέντρωσε σε αυτόν τον κύκλο αιτήσεις-ρεκόρ, που υπερέβησαν τις 5.900, ενώ οι 250 επιτυχόντες που συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές παρακολούθησαν το 3day training, με το οποίο ξεκινά κάθε κύκλος. Είχαν και την ευκαιρία να αποκτήσουν χρήσιμες γνώσεις, μεταξύ άλλων, ώστε να προετοιμαστούν για μια επιτυχημένη συνέντευξη, να διαμορφώσουν το βιογραφικό τους και να συνομιλήσουν με κορυφαία στελέχη της αγοράς.

Όπως τόνισε ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας Πειραιώς Χρήστος Μεγά-

λου, μιλώντας στα παιδιά του Project Future, η Τράπεζα έχει σταθερή δέσμευση να ενισχύει και να διευρύνει το πρόγραμμα, δίνοντας ευκαιρία σε περισσότερους νέους να συμμετάσχουν. Τόνισε, δε, ότι η Τράπεζα Πειραιώς θεωρεί πως η ποιοτική εκπαίδευση είναι θεμελιώδης παράγοντας για τη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Σε αυτή την κατεύθυνση και αξιοποιώντας τις ψηφιακές δυνατότητες, μετείχαν για πρώτη φορά σε αυτόν τον κύκλο νέοι από όλη την Ελλάδα, ενώ οι συνεργασίες του Project Future ενισχύθηκαν περαιτέρω μέσω της στρατηγικής σύμπραξης με το Coursera, την κυρίαρχη παγκοσμίως online πλατφόρμα εκπαίδευσης που δίνει τη δυνατότητα σε όσους υπέβαλαν αίτηση συμμετοχής στο Project Future να λάβουν δωρεάν εκπαίδευση και πιστοποίηση από κορυφαία πανεπιστήμια παγκοσμίως (Columbia University, Duke University, Imperial College London, INSEAD, Johns Hopkins University, Yale University, Harvard University κ.λπ.), με πρόσβαση σε 3.800 online μαθήματα και 400 εξειδικεύσεις.

Ο 5ος κύκλος του Project Future εμπλουτίστηκε, ακόμη, με την online εκπαιδευτική πλατφόρμα LinkedIn Learning, που δίνει την ευκαιρία σε επαγγελματίες να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στους τομείς Business, Τεχνολογίας

Το πρόγραμμα Project Future συγκέντρωσε στον 5ο του κύκλο αιτήσεις-ρεκόρ, που υπερέβησαν τις 5.900, ενώ οι 250 επιτυχόντες οι οποίοι συμμετείχαν στις εκπαιδευτικές παρακολούθησαν το 3day training

και Creative μέσα από περισσότερα από 8.500 μαθήματα από ειδικούς.

Οι εξειδικευμένες εκπαιδευσεις πραγματοποιήθηκαν στους τομείς Digital Marketing Young Practitioners, Project Management with Agile Specialization, Business Intelligence & Analytics, Front-End Web Development, Java & Spring.

Το Project Future πραγματοποιείται κάθε χρόνο σε συνεργασία με το ReGeneration, το μεγαλύτερο πρόγραμμα εκπαίδευσης και αμειβόμενης απασχόλησης στην Ελλάδα, και η ομάδα των συνεργατών του περιλαμβάνει τις Google, Facebook, Coursera, LinkedIn Learning, Code.Hub, Convert Group, Εταιρεία Ανωτάτων Στελεχών Επιχειρήσεων (ΕΑΣΕ), Πανεπιστήμιο Κρήτης και τον ΣΕΒ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών). Ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2018 και γίνεται δύο φορές το χρόνο, τον Οκτώβριο και το Μάρτιο.

Στους 4 πρώτους κύκλους του προγράμματος, που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα, 2.041 νέοι πτυχιούχοι έχουν εκπαιδευτεί μέσω του Project Future και του ReGeneration και 691 νέοι πτυχιούχοι έχουν εξειδικευτεί μέσω του Project Future σε τομείς αιχμής.

Με το πρόγραμμα συνεργάζονται περισσότερες από 650 εταιρείες και έως σήμερα 429 νέοι πτυχιούχοι που συμμετείχαν σε αυτό έχουν προσληφθεί, ενώ το 70% των νέων κατά τους 3 πρώτους κύκλους του Project Future έχει ήδη βρει μία θέση στην αγορά εργασίας.

Απευθύνεται σε νέους πτυχιούχους έως 29 ετών, με καθόλου ή έως τρία χρόνια εργασιακή εμπειρία. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, τα βιογραφικά των συμμετεχόντων αναρτώνται στην πλατφόρμα του ReGeneration και παραμένουν διαθέσιμα στις περισσότερες από 600 συνεργαζόμενες με το πρόγραμμα επιχειρήσεις για ένα χρόνο, με στόχο την απορρόφησή τους σε θέσεις εργασίας, με τουλάχιστον εξαμήνη σύμβαση και ελάχιστο μισθό €750 μεικτά.

Στόχος της Τράπεζας Πειραιώς μέσα από το πρωτοποριακό πρόγραμμα Project Future είναι:

- Να κάνει τους νέους ακόμα πιο ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας, προσφέροντάς τους εξειδικευμένες εκπαιδευσεις σε τομείς αιχμής.
- Να καλύψει την ανάγκη των επιχειρήσεων για ανεύρεση ταλαντούχων νέων που θα προσφέρουν υπεραξία στο δυναμικό τους.
- Να συμβάλει ουσιαστικά στην καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση της εκπαίδευσης.

Η ανάπτυξη πρέπει να είναι και βιώσιμη

Ιωάννης Χανιωτάκης,
Senior Director Ανάπτυξης Εργασιών
Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς

Το περιβάλλον του αγροδιατροφικού τομέα βιώνει ταχείες πολυδιάστατες αλλαγές, που είναι ανατρεπτικές και απρόβλεπτες και έχουν οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση.

«Για να μπορέσει να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε ένα τέτοιο σύνθετο περιβάλλον, ο αγροδιατροφικός τομέας χρειάζεται συνεργασία, όραμα, σαφές και ευέλικτο σχέδιο, συνεχή παρακολούθηση των εξελίξεων, προσαρμογή και συντονισμό. Παράλληλα, η «ανάπτυξη» δεν αρκεί. Χρειάζεται να είναι και «βιώσιμη». Στη φράση αυτή συνόψισε τη μεγάλη πρό-

κληση για το μέλλον του αγροδιατροφικού τομέα ο κ. Ιωάννης Χανιωτάκης, Senior Director Ανάπτυξης Εργασιών Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς, μιλώντας στο 5ο Αγροδιατροφικό Συνέδριο του Economist, για τη βιωσιμότητα και την αειφορία.

Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος της χρηματοδότησης στην επόμενη ημέρα του αγροδιατροφικού τομέα;

Η χρηματοδότηση πρέπει να έχει στόχο την υποστήριξη των υγιών επενδυτικών σχεδίων των μελών της αγρο-διατροφικής αλυσίδας και υποδομών, που συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη της, επισήμανε ο κ. Χανιωτάκης. Τέτοιες επενδύσεις, ενδεικτι-

κά, μπορεί να συνδέονται με:

- την υιοθέτηση της ευφυούς γεωργίας,
- την αποτελεσματικότερη διαχείριση υδάτινων πόρων,
- τη μείωση του αποτυπώματος διοξειδίου του άνθρακα,
- την κυκλική οικονομία με τον περιορισμό των εκπομπών ρύπων ή διαχείρισης αποβλήτων στη μεταποίηση,
- τη μείωση των απωλειών τροφίμων,
- την αλλαγή των συσκευασιών στο πλαίσιο της αποπλαστικοποίησης.

Στην πράξη είναι βοηθητική η παροχή τιμολογιακών κινήτρων για υλοποίηση βιώσιμων επενδύσεων, όπως το καινοτόμο Sustainability Linked Loan της Τράπεζας Πειραιώς, που διατηρεί προνομιακή τιμολόγηση, εφόσον οι δείκτες βιωσιμότητας τηρούνται κατά τη διάρκεια του δανείου.

Η ουσιαστική συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας είναι στρατηγική επιλογή για την Τράπεζα Πειραιώς, η οποία παρακολουθεί και συμμετέχει ενεργά στις εξελίξεις, ενώ διαθέτει την εμπειρία, την τεχνογνωσία και τη βούληση να στηρίξει τον αγροδιατροφικό τομέα της χώρας, με χρηματοδότηση και εξειδικευμένες πρωτοβουλίες, ώστε να αποκτήσει μια αειφόρο προοπτική.

9ο Συνέδριο Αγροτεχνολογίας του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου

Αλέξης Πολυτάκης,
Director Ανάπτυξης Εργασιών Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς

«Η τραπεζική χρηματοδότηση πρέπει να πραγματοποιείται με το βλέμμα σε όλη την αλυσίδα αξίας. Τρανό παράδειγμα το Πρόγραμμα της Συμβολαιακής Τραπεζικής της Τράπεζας Πειραιώς. Πέραν της συμβολής της στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, στην επίλυση δομικών προβλημάτων και στην υποστήριξη της εξωστρέφειας,

μπορεί να διευκολύνει και την οριζόντια ενσωμάτωση των όρων αειφορίας σε όλα τα στάδια παραγωγής και εμπορίας».

Στη φράση αυτή συνόψισε το ρόλο της χρηματοδότησης την επόμενη ημέρα του αγροδιατροφικού τομέα ο Director του Κέντρου Εργασιών Αγροτικού Τομέα της Τράπεζας Πειραιώς, κ. Αλέξης Θ. Πολυτάκης, μιλώντας στο 9ο διαδικτυακό Συνέδριο Αγροτεχνολογίας του Ελληνοαμερι-

κανού Επιμελητηρίου, που πραγματοποιήθηκε στις 18.12.2020.

Αναφερόμενος στις πρωτοβουλίες της Τράπεζας Πειραιώς στο σημερινό ασταθές, αβέβαιο, πολύπλοκο και ασαφές περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί ο αγροδιατροφικός τομέας, ο κ. Πολυτάκης είπε ότι, επί της αρχής, αφορούν:

1. Στη στήριξη της αγροτικής παραγωγής ως τον πρώτο και βασικό κρίκο της αλυσίδας.
2. Στη στήριξη των νέων ανθρώπων που ασχολούνται ή θέλουν να ασχοληθούν επαγγελματικά με τον πρωτογενή τομέα.
3. Στη στήριξη των επενδυτικών έργων τα οποία θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής γεωργίας.

Η πολύπλευρη στήριξη του αγροδιατροφικού τομέα αποτελεί κορυφαία στρατηγική επιλογή της Τράπεζας Πειραιώς και εναρμονίζεται πλήρως με την ευρύτερη δέσμευση του Ομίλου να έχει έναν κεντρικό δυναμικό ρόλο στη μεγάλη προσπάθεια επανεκκίνησης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, υποστηρίζοντας τις υγιείς παραγωγικές δυνάμεις της χώρας, οι οποίες μπορούν να αξιοποιήσουν το πλούσιο αναπτυξιακό της απόθεμα.

Η υγειονομική κρίση αναδεικνύει την αξία των ελληνικών φρούτων

Η υγειονομική κρίση στρέφει όλο και περισσότερο τους Ευρωπαίους καταναλωτές στην υγιεινή διατροφή, με τα φρούτα να έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση. Η σπουδαιότητα του κλάδου των φρούτων αναδείχθηκε στο 7ο Ελληνογερμανικό Φόρουμ Τροφίμων, με τίτλο «Η πανδημική κρίση ευκαιρία αύξησης των ελληνικών εξαγωγών φρούτων στη Γερμανία», που πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 26 και 27 Νοεμβρίου 2020. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, την BASF Ελλάς ABEE, την Τράπεζα Πειραιώς, το Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Πρεσβείας της Ελλάδας στο Βερολίνο και την Enterprise Greece Invest & Trade, υπό την αι-

γίδα των Υπουργείων Εξωτερικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και με την υποστήριξη του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας στο Μόναχο και του Διτύου Ελλήνων Επιχειρηματιών και Στελεχών Επιχειρήσεων της Βαυαρίας (HNBB).

Τις δυνατότητες του αγροτικού τομέα να καταστεί «καθαρός φορέας συνεισφοράς στην οικονομία», με πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο, ενισχυμένη εξωστρέφεια και με τη Γερμανία να αποτελεί βασικό εξαγωγικό στόχο για τον Έλληνα παραγωγό επισήμανε μεταξύ άλλων ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ. **Μαυρουδής Βορίδης**. Στην ελληνογερμανική συνεργασία αναφέρθηκε ο Πρέσβης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας **Δρ Ερνστ Ράιχελ**, τονίζοντας ότι «Μόνο να κερδίσουν

Η Τράπεζα Πειραιώς, κατέχοντας την έδρα της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης του Τραπεζικού Συμβουλίου της Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας του UNEP FI, στηρίζει -όπως υπογράμμισε μεταξύ άλλων στην εκδήλωση- ο Πρόεδρος του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, κ. **Γεώργιος Χαντζηνικολάου**, τη μετάβαση στην αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον αγροδιατροφικό τομέα.

Γεώργιος Χαντζηνικολάου, Πρόεδρος του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς

μπορούν οι δυο χώρες μας».

Ο Πρόεδρος του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, κ. **Γεώργιος Χαντζηνικολάου**, υπογράμμισε μεταξύ άλλων ότι «Η Τράπεζα Πειραιώς, κατέχοντας την έδρα της Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης του Τραπεζικού Συμβουλίου της Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας του UNEP FI, στηρίζει τη μετάβαση στην αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον αγροδιατροφικό τομέα».

Στο γενικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον της Γερμανίας για την Ελλάδα στάθηκαν κατά τις ομιλίες τους οι κ.κ.: **Γιάννης Σμυρλής**, Γενικός Γραμματέας Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Εξωστρέφειας του Υπουργείου Εξωτερικών και Πρόεδρος της Enterprise Greece, **Κωνσταντίνος Μαραγκός**, Πρόεδρος του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, **Βασίλης Γούναρης**, Διευθύνων Σύμβουλος BASF Ελλάς ABEE και Μέλος Δ.Σ. του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, **Χαράλαμπος Κουναλάκης**, Γενικός Σύμβουλος Α' Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Ελληνικής Πρεσβείας στο Βερολίνο και **Μπέττυ Αλεξανδροπούλου**, Εντεταλμένη Σύμβουλος και Μέλος του Δ.Σ., Enterprise Greece.

Οι εργασίες του **ε-Φόρουμ Τροφίμων** ολοκληρώθηκαν με 103 διαδικτυακές B2B συσάντησεις. Οι 63 εκπρόσωποι των ελληνικών εταιρειών διαπραγματεύθηκαν με οκτώ μεγάλες γερμανικές επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων οι: METRO, LIDL, EftiFrucht και ExpaFrucht.

Η εκδήλωση διοργανώθηκε από το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, την BASF Ελλάς ABEE, την Τράπεζα Πειραιώς, το Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Πρεσβείας της Ελλάδας στο Βερολίνο και την Enterprise Greece Invest & Trade

Σαντορίνη 2020

Αειφορική καλλιέργεια του Ασύρτικου κι επιστροφή σε μία πολύπλευρη κανονικότητα

Η Σαντορίνη είναι μοναδική από μόνη της. Η αμπελοργία και κάποιες άλλες μονοετείς καλλιέργειες (τοματάκι, φάβα, κριθάρι, κάπαρη, λευκή μελιτζάνα) βιώνουν παράλληλα τη μοναδικότητα αυτή που οφείλεται στη μορφολογία του νησιού, στο ηφαιστειογενές έδαφος και στο μικροκλίμα της περιοχής. Η για πολλούς αιώνες παρατηρητικότητα του ανθρώπου και η εφαρμογή καλλιεργητικών τεχνικών εκ μέρους του, προσαρμοσμένη στο περιβάλλον, μαζί με την ευγενή ποικιλία της αμπέλου περιγράφουν τον όρο «οιονέδιον», με άλλα λόγια τους παραγωγικούς συντελεστές και τον άνθρωπο οι οποίοι αλληλεπιδρούν για να δώσουν θαυμαστά αποτελέσματα. Η ποικιλία Ασύρτικο, προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες συνθήκες του νησιού διαμορφωμένη σε σχήμα καλαθιού, τρόπος μοναδικός παγκοσμίως, προστατεύει τον καρπό στο κρίσιμο διάστημα της άνοιξης, για να μπορέσει με υπομονή και επιμονή να ωριμάσει τον πολυπόθητο καρπό.

Στον οινικό κόσμο είναι γνωστή η ξέφρενη πορεία τιμών σταφυλιού και οίνου που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στα αμπελοτόπια της Σαντορίνης. Ο αμπελώνας, γηρασμένος και πλημμελώς σε αρκετές περιπτώσεις καλλιεργημένος, αδυνατεί

να καλύψει την αυξημένη ζήτηση των τελευταίων ετών με αποτέλεσμα οι τιμές σταφυλιού να πιέζονται προς τα επάνω, συμπαρασύροντας πάραυτα και το κρασί.

Ξαφνικά ένα τρίτο πρόσωπο κάνει την εμφάνισή του απρόσμενα στον μικρόκοσμο του δημοφιλούς αιγαιοπελαγίτικου νησιού και το όνομα αυτό «πανδημία». Μέχρι να γίνουν οι απαραίτητες συστάσεις και να καταλάβουν οι εμπλεκόμενοι ποιος είναι ποιος, άξαφνα όλα σταματούν. Ένα αναπάντεχο «αναγκαστικό» διάλειμμα σε επιχειρηματίες και ανθρώπινο δυναμικό, γιατί ο Covid παρελαύνει αδιάστατα κι επικίνδυνα.

Έρχεται μία διαφορετική άνοιξη όπου ο κόσμος κυκλοφορεί με το δελτίο, τα μέσα μαζικής μεταφοράς υπολειπονται, πολλές δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα με ηλεκτρονικά μέσα, ο τουρίστας στη Σαντορίνη είναι ανέκδοτο και μόνο το αμπελάκι συνεχίζει ακάθεκτο αυτό που απρόσκοπτα όλα αυτά τα χρόνια γνωρίζει να κάνει.

Είναι η ίδια η φύση που προστάζει επιστροφή στην κανονικότητα. Τα κρασιά της προηγούμενης χρονιάς δεν πουλήθηκαν. Ήταν και λίγο ακριβότερα από αυτά άλλων πιο μειονεκτικών περιοχών και τα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία άργησαν να ανοίξουν φέτος και ο τουρίστας γευσινώστης ίσως να προτίμησε κοντινότερους προορί-

ΓΡΑΦΕΙ Η
**Μυλωνά
Αντωνία**

Οινολόγος, στέλεχος της
Τράπεζας Πειραιώς

Τα μελέμια του καλοκαιριού ήταν ευεργετικά στην υγιή ωρίμανση του καρπού και ένας ακόμη λόγος τα οιονοποιεία να λιάσουν το σταφύλι για να γίνει ο επώνυμος γλυκός οίνος παλαιώσης «Vinsanto»

σμούς. Τελικά η φύση είναι εκείνη που κερδίζει: λιγότεροι επισκέπτες, λιγότεροι ρύποι, καθαρότερες ακτές, περισσότερος χρόνος για ενδοσκόπηση και περισυλλογή.

Το καλοκαίρι ήρθε και μαζί ο Αύγουστος, ο τρυγητής. Περισσότερο από κάθε άλλη φορά σταφύλι, η ζήτηση από τα οιονοποιεία μικρότερη και η ισορροπία στην τιμή άκρως επιτακτική, διότι ο καρπός πρέπει να απορροφηθεί, ο οιονοποιός πρέπει να κινητοποιηθεί και ο αμπελογρόγος πρέπει να ικανοποιηθεί. Θέρος, Τρύγος, Πόλεμος και όλα παίρνουν ξαφνικά μπροστά, με τους εργάτες στα αμπελία να τρυγούν και τα οιονοποιεία να πατούν τον ευλογημένο καρπό.

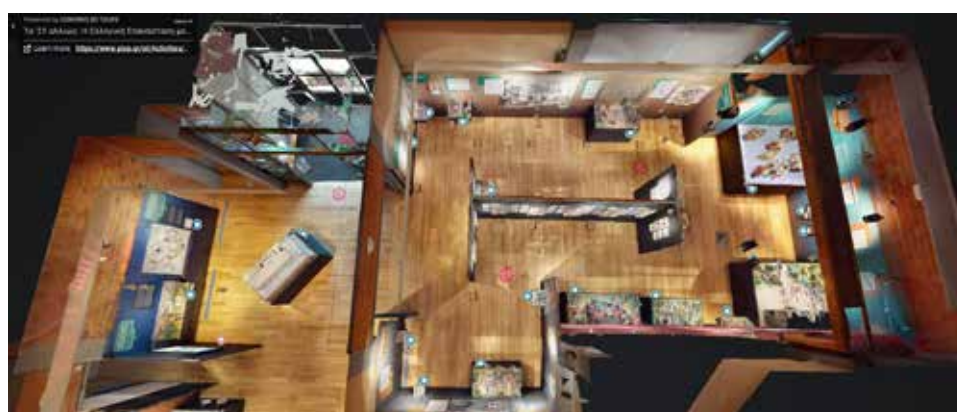
Η ποιότητα του σταφυλιού εξαιρετική! Τα μελέμια ήταν ευεργετικά στην υγιή ωρίμανση του καρπού κι ένας ακόμη λόγος τα οιονοποιεία να λιάσουν το σταφύλι, για τον επώνυμο γλυκό οίνο παλαιώσης «Vinsanto». Τα τελευταία χρόνια λόγω των χαμηλών στρεμματικών αποδόσεων δεν περίσσευε σταφύλι για τον ήλιο, έτσι φέτος οι τάρτσες και οι αυλές των οιονοποιείων γέμισαν σταφύλια με γλυκά μεθυστικά αρώματα αλλά και χρώματα, που έκαναν αντίθεση με το λευκό και το γαλάζιο του νησιού!

Ως εκ θαύματος, οι τιμές του σταφυλιού οδηγήθηκαν εκεί που έπρεπε να βρίσκονται, αποζημιώνοντας τον μόχθο του αμπελογρόγου και ενισχύοντας τον πολυπόκιλο ρόλο της μεταποίησης.

Κάποτε ακούγονταν τραγούδια στους αγρούς, γλέντια στις κάναβες για την καλή αρχή και υποζύγια με πλουμιστά σαμάρια και χάντρες, να μεταφέρουν τα γεμάτα κοφίνια μέσα από στενούς χωμάτινους δρόμους με τα κουδουνάκια τους να χτυπούν σε κάθε βήμα. «Βεντέμα» το έλεγαν πιο συχνά οι παλαιότεροι και ήταν θέμα καθημερινής συζήτησης για αρκετές ημέρες μετά το πώς, το πόσο και το ποιος...

Τώρα όλα γίνονται γρήγορα, χωρίς τραγούδια, γιορτές και ήχους. Όλα άλλαξαν και όσα χάθηκαν έμειναν απλά στη μνήμη των ανθρώπων που τα έζησαν. Ίσως και πάλι να αλλάξουν κάποια ημέρα, σε κάποιους άλλους καιρούς...

Στην εποχή του κορωνοϊού και στο εύθραυστο περιβάλλον του νησιωτικού συμπλέγματος της Σαντορίνης, η ιδιαίτερη αμπελοργία και η διαχείριση του μοναδικού καρπού της αμπέλου στο οιονοποιείο αποδεικνύει περίτρανα ότι η αειφορία αποκτά ένα εξαιρετικό παράδειγμα προς μίμηση, αφού όλοι συντελούν σε έναν κύκλο εργασίας έντασης κεφαλαίου που όχι μόνο σέβεται το περιβάλλον, αλλά συντελεί αποτελεσματικά στην ορθή εκμετάλλευση και προστασία του.

Η Επανάσταση του 1821 γίνεται... Playmobil και ζωντανεύει στις οθόνες μας!

Εξι μήνες διήρκεσε η πολιορκία της Τριπολιτσάς, η μεγαλύτερη πολεμική επιχείρηση των Ελλήνων τον πρώτο χρόνο της Επανάστασης του 1821.

Εκεί είχαν συγκεντρωθεί οι σημαντικότεροι Τούρκοι του Μοριά. Οι Έλληνες κατάφεραν να την αλώσουν κάνοντας έφοδο στα τέλη Σεπτεμβρίου. Εκείνη την εποχή η Τριπολιτσά ήταν το διοικητικό, στρατιωτικό και οικονομικό κέντρο της Πελοποννήσου με ιδιαίτερη στρατηγική σημασία. Αυτός ο καθοριστικός σταθμός στην πορεία της Ελληνικής Επανάστασης αλλά και πολλά ακόμα σημαντικά γεγονότα όπως ο Όρκος των Φιλικών, η Έξοδος του Μεσολογγίου, η Φυγή των Παργινών ζωντανεύουν μέσα από την οθόνη του υπολογιστή με ένα κλικ. Σε μια δύσκολη χρονιά για τον πολιτισμό και στη νέα συνθήκη του lockdown λόγω πανδημίας, το Πολιτιστι-

κό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) παρουσιάζει μια εντυπωσιακή εικονική περιήγηση στην έκθεση «Το '21 αλλιώς: Η Ελληνική Επανάσταση με φιγούρες και διαγράμματα PLAYMOBIL».

Πρόκειται για την έκθεση που άνοιξε για το κοινό τον Οκτώβριο του 2020, στη Σπάρτη και στο Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού ΠΙΟΠ, έκθεση που στο σύντομο διάστημα που παρέμεινε ανοιχτή κατάφερε να ενθουσιάσει μικρούς αλλά και μεγάλους επισκέπτες. Η έκθεση αποτελεί μια πρωτότυπη και ιστορικά τεκμηριωμένη προσέγγιση όλων όσων διαδραματίστηκαν, από τους προεπαναστατικούς χρόνους μέχρι και την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους. Μικρόσωμες πολύχρωμες φιγούρες PLAYMOBIL «συνθέτουν» πεδία μαχών, αναπαριστούν ιστορικά γεγονότα, περιγράφουν σκηνές καθημερινότητας, απεικονίζουν σημαίνουσες μορ-

**Σχεδιασμός-υλοποίηση
διοραμάτων:** Γιώργος
Αγγελίδης, Ντέννης Βα-
γούπουλος, Άγγελος Για-
κουμάτος, Βασιλική
Φαττή.
**Σχεδιασμός-υλοποίηση
μεμονωμένων φιγού-
ρων ειδικής κατασκευ-
ής:** Στέλιος Μυλωνάς.

Αναζητήστε την εικονική
περιήγηση
στο www.pio-p.gr

* Η περιοδική έκθεση στο
Μουσείο Ελιάς και Ελλη-
νικού Λαδιού, στη Σπάρ-
τη, θα επαναλειτούργη-
σει όταν το επιτρέψουν οι
επιδημιολογικές
συνθήκες.

φές του Αγώνα. Μέσω της εικονικής περιήγησης, έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε κάποιους από τους πρωταγωνιστές της εποχής, Έλληνες, Φιλέλληνες και Οθωμανούς, άντρες και γυναίκες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των γεγονότων. Η Μπουμπουλίνα, ο Κολοκοτρώνης, η Μαντώ Μαυρογένους, ο Κανάρης και πολλοί άλλοι ζωντανεύουν στην οθόνη και μας ξεναγούν σε ένα μοναδικό ταξίδι στην Ιστορία.

Η έκθεση, καρπός συνεργασίας του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς με το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (ΕΙΜ), στο πλαίσιο των Επετειακών Δράσεων της Τράπεζας Πειραιώς για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, σχεδιάστηκε από το ΕΙΜ, όπου και παρουσιάστηκε πρώτη φορά (13.10.2019-13.9.2020), σε συνεργασία με ομάδα συλλεκτών και με τη στήριξη της PLAYMOBIL Hellas.

Δράσεις για την ανάδειξη του μαλλιού από εγχώριες φυλές προβάτων

Στη χώρα μας εκτρέφονται γύρω στα 9 εκατομμύρια πρόβατα παρέχοντας ικανοποιητικό εισόδημα σε ένα μεγάλο αριθμό οικογενειών. Ως κύρια παραγωγική τους κατεύθυνση είναι η παραγωγή γάλακτος και ως δευτερεύουσα η παραγωγή κρέατος. Ωστόσο αναπόφευκτα παράγεται και ένα ακόμη προϊόν, το μαλλί, που προέρχεται από την ετήσια κουρά των προβάτων προς το τέλος της άνοιξης και το οποίο τα τελευταία χρόνια αποδίδει πολύ μικρό όφελος για τον παραγωγό. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα δεν υπάρχει καθόλου ζήτηση για μαλλί ή, όταν υπάρχει, τα έσοδα από την πώλησή του δεν καλύπτουν ούτε το κόστος της κουράς των προβάτων. Έτσι, πολλοί παραγωγοί το αντιμετωπίζουν ως «κτηνοτροφικό απόβλητο». Για να απαλλαγούν μάλιστα από τον μεγάλο του όγκο, πολλές φορές βρίσκουν ως εύκολη λύση να το απορρίπτουν στη φύση ή και να το καίνε επιβαρύνοντας έτσι το περιβάλλον.

Ωστόσο, ανατρέχοντας στο παρελθόν, διαπιστώνουμε ότι το πρόβειο μαλλί κατείχε κυρίαρχη θέση στην παραδοσιακή ελληνική κοινωνία τόσο σε οικιακό επίπεδο όσο και στις ευρύτερες εμπορικές συναλλαγές. Τα κύρια προϊόντα που παράγονταν, χρησιμοποιούνταν ή/και εξαγόταν από τον 18ο έως και τις αρχές του 20ού αιώνα ήταν φλοκάτες, βελόντζες, χαλιά, υφαντά για τις πόρτες ή τον τοίχο, κουβέρτες, παπλώματα, κάπες και άλλα χρηστικά αντικείμενα (όπως κάλτσες, ταγάρια, καλύμματα για μαξιλάρια, διακοσμητικά κ.ά.). Παράλληλα δημιουργήθηκαν πλούσιες παραδόσεις όπως τα αυθόρμητα γλέντια που ακολουθούσαν το κουραστικό κούρεμα των μεγάλων κοπαδιών και η επιβίωση πληθώρας παραστάσεων λαϊκής τέχνης που διακοσμούσαν τα μάλλινα υφαντά.

Οι κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στη συνέχεια, σε συνδυασμό με

ΓΡΑΦΕΙ Ο

Δρ Γεώργιος Κ. Μπέλλος

Κέντρο Ζωικών Γενετικών Πόρων Ιωαννίνων, ΥΠΑΑΤ

Πολλοί παραγωγοί αντιμετωπίζουν το πρόβειο μαλλί ως «κτηνοτροφικό απόβλητο». Για να απαλλαγούν μάλιστα από τον μεγάλο του όγκο, πολλές φορές βρίσκουν ως εύκολη λύση να το απορρίπτουν στη φύση ή και να το καίνε επιβαρύνοντας έτσι το περιβάλλον

01

02

01 Σωματομέτρηση και δειγματοληψία μαλλιού σε πρόβατα Καλαρρύτερης φυλής
02 Η χρήση του μαλλιού στην παραδοσιακή κοινωνία (φωτογραφία Δ. Χαρισιάδης 1930)
03 Μάλλινη δημιουργία από μαλλί φυλής Κατσικάς

03

την είσοδο στην κλωστοϋφαντουργία φθινότερον (φυσικών ή και συνθετικών) ινών, είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή απαξίωση της χρήσης του μαλλιού, από τους καταναλωτές και ακολούθως από τις βιοτεχνίες & τις βιομηχανίες που το χρησιμοποιούσαν ως πρώτη ύλη. Διαπιστώνοντας τις παραπάνω αδυναμίες, ορισμένοι φορείς που έχουν ως κύριο αντικείμενο τη στήριξη της κτηνοτροφίας, με την έμπρακτη συμπαράσταση και την παρακίνηση ενός ευρωπαϊκού οργανισμού, εξειδικευμένου στο μαλλί, ανέλαβαν την πραγματοποίηση μιας σειράς δράσεων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2010, που σκοπό είχαν την ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών του πρόβειου μαλλιού και την εξεύρεση διεξόδων εκμετάλλευσης της εγχώριας παραγόμενης ποσότητας μαλλιού, που ανέρχεται ετησίως περίπου στους 7.600 τόνους. Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να παρουσιάσει συνοπτικά στο ευρύ κοινό αυτές τις δράσεις που έλαβαν χώρα στη χώρα μας, από το 2014 έως το 2020.

1. Συνεργασία μεταξύ ελληνικών φορέων και ATELIER-Wools of Europe
Το 2014 ξεκίνησε η συνεργασία του Κέντρου Ζωικών Γενετικών Πόρων Ιωαννίνων (Υπη-

ρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, που ασχολείται με δράσεις διατήρησης και βελτίωσης εγχώριων φυλών αγροτικών ζώων), της Ένωσης Μετακινούμενων Κτηνοτρόφων Ηπείρου (ΕΜΚΗ, οργάνωση κτηνοτρόφων που αξιοποιούν ορεινούς βοσκοτόπους της Ηπείρου) και του ATELIER-Wools of Europe (επικεφαλής οργανισμός ενός ευρωπαϊκού δικτύου για την προώθηση της χρήσης μάλλινων προϊόντων). Μέχρι το 2020, πραγματοποιήθηκαν επαναλαμβανόμενες (1-2 ετησίως) συναντήσεις των τριών πλευρών όπου σχεδιάστηκαν συγκεκριμένες δράσεις και αντιπλάγησαν απόψεις σχετικά με την εξέλιξη της υλοποίησής τους. Στην πορεία σημαντική βοήθεια συνεισέφεραν Εργαστήρια του Γ.Π.Α. και του Ε.Μ.Π.

2. Εκτίμηση της ποιότητας του μαλλιού τριών ελληνικών φυλών προβάτων
Την άνοιξη του 2016, πραγματοποιήθηκαν σωματομετρήσεις σε ζώα, δειγματοληψίες και αναλύσεις σε μαλλί τριών ελληνικών φυλών προβάτων (σε 159 ζώα, των φυλών Κατσικάς, Καλαρρύτερη και Φριζάρτα, από 13 εκτροφείς της Ηπείρου και της Αιτωλοακαρνανίας). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το κύ-

ριο χαρακτηριστικό του μαλλιού των δύο πρώτων φυλών ήταν η μακριά τρίχα που το κάνει ιδανικό για ταπητουργία και υφαντουργία (κατασκευή χαλιών, κιλιμιών, φλοκατών και κουβερτών) και σχεδόν ακατάλληλο για ύφανση λεπτών υφασμάτων καθώς θα έδιναν αίσθηση τραχύτητας ερχόμενα σε επαφή με το δέρμα. Για τη φυλή Φριζάρτα, οι αναλύσεις βρίσκονται στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

3. Εναλλακτικές χρήσεις μαλλιού
Σε δείγματα μαλλιού προβάτων των φυλών Κατσικάς και Καλαρρύτερη, διερευνήθηκε η δυνατότητα αξιοποίησης του μαλλιού για την κατασκευή σύνθετων δομικών υλικών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μαλλί μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δομικό υλικό καθώς συμβάλλει στην αύξηση της αντοχής σε κάμψη του υλικού και στην ενίσχυση της θερμομονωτικής συμπεριφοράς των σύνθετων υλικών. Παράλληλα, άρχισε να διερευνάται η δυνατότητα χρήσης του μαλλιού των προβάτων ως εδαφοβελτιωτικό υλικό.

4. Δοκιμαστική χρήση μαλλιού στη χειροτεχνία από πρόβατα τοπικής φυλής
Με μαλλί από 800 πρόβατα της φυλής Κα-

τσικάς, που διατέθηκε δωρεάν από κτηνοτρόφους της ΕΜΚΗ, κατασκευάστηκαν λαναρισμένο μαλλί για felt και νήματα για στημόνι & υφάδι που ξεκίνησε να διατίθεται σε ενδιαφερόμενους χειροτέχνες. Με το μαλλί αυτό δημιουργήθηκαν κάποια δείγματα παραδοσιακών υφαντών και σύγχρονων ενδυμάτων. Ακολούθως, η Φριζάρτα Χειροτεχνική Σχολή στο Μονοδένδρι Ιωαννίνων (στην οποία νεαρές γυναίκες καταρτίζονται επαγγελματικά στις τέχνες της υφαντικής και της ταπητουργίας με παραδοσιακούς αργαλειούς) έδειξε ενδιαφέρον και ξεκίνησε να το χρησιμοποιεί στις εκπαιδευτικές της δραστηριότητες.

5. Εκπαιδευτική επίσκεψη Ελλήνων κτηνοτρόφων στη Νότια Γαλλία
Τον Σεπτέμβριο 2018, συνολικά δεκαπέντε Έλληνες κτηνοτρόφοι πραγματοποίησαν εκπαιδευτική επίσκεψη στη Νότια Γαλλία με χρηματοδότηση από το Erasmus plus. Φορέας υποδοχής ήταν το ATELIER-Wools of Europe. Η εκπαίδευση περιλάμβανε παρουσιάσεις και κυρίως επιτόπιες επισκέψεις σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις και χώρους μεταποίησης αγροτικών προϊό-

ντων με έμφαση στον τρόπο άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας και την αξιοποίηση του μαλλιού.

6. Δράσεις δημοσιοποίησης
Έπειτα από δεκαετίες στη χώρα μας, κατά την τριετία 2017-2020, έλαβαν χώρα μια σειρά από ενημερωτικές εκδηλώσεις και δημοσιεύσεις με σκοπό να γίνει γνωστή η σημασία του πρόβειου μαλλιού στο ευρύ κοινό. Μεταξύ αυτών, εκδήλωση-σταθμός θεωρήθηκε η ολόημερη εκδήλωση με θέμα «Ημέρα Μαλλιού Προβάτου, Παράγουμε, Θυμόμαστε, Δημιουργούμε» στο ακριτικό Δολό Πωγωνίου, το 2017. Η εκδήλωση που τέθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων περιλάμβανε: 1) επιστημονική ημερίδα με θέμα: «Το μαλλί των προβάτων από την παραδοσιακή στη σύγχρονη κοινωνία», 2) ζωντανή επίδειξη της διαδρομής του μαλλιού, 3) βιωματικά εκπαιδευτικά εργαστήρια για τα παιδιά και 4) εκθέσεις: α) παραδοσιακών & σύγχρονων χειροτεχνημάτων, β) εργαλείων & μηχανημάτων και γ) φωτογραφιών και βιβλίων που σχετίζονται με την παραδοσιακή κτηνοτροφία, την επεξεργασία του μαλλιού και τα προϊόντα του.

Αντί επιλόγου
Η προβολή των καινοτόμων δράσεων για το μαλλί των προβάτων προέκρινε το ενδιαφέρον του ευρέος κοινού. Ως αποτέλεσμα έπειτα από δεκαετίες, ήταν να επανέλθουν σχετικές συζητήσεις & προβληματισμοί τόσο στην επιστημονική κοινότητα όσο και στην κοινωνία γενικότερα.

Η υλοποίηση της πλειονότητας των δράσεων βασίστηκε στο μεράκι και στην εθελοντική-ανιδιοτελή συνεισφορά των εμπλεκόμενων πλευρών. Αξιοσημείωτο, δε, είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του κόστους καλύφθηκε με αυτοχρηματοδότηση, σε αντίθεση με ανάλογες πρωτοβουλίες που συχνά τυγχάνουν πλουσιοπάροχων χρηματοδοτήσεων με αμφίβολα αποτελέσματα σε αρκετές περιπτώσεις.

Διαπιστώνοντας την απουσία ενός εξειδικευμένου φορέα για το μαλλί του προβάτου στη χώρα μας αλλά και το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον ενός μέρους της κοινωνίας για χρήση μάλλινων προϊόντων, το προσεχές διάστημα σχεδιάζεται η σύσταση ενός αυτόνομου φορέα που θα αναλάβει, σε επαγγελματική βάση, το συντονισμό όλων των ενεργειών γύρω από τον ετήσιο κύκλο του μαλλιού και θα παράγει & θα διαθέτει στους ενδιαφερόμενους προϊόντα ποιότητας από μαλλί εγχώριων φυλών προβάτων. Ως χρήσιμη παρακαταθήκη θα έχει την πλούσια εμπειρία που αποκτήθηκε το προηγούμενο διάστημα.

Φορείς της κτηνοτροφίας σε συνεργασία με τον ευρωπαϊκό οργανισμό ATELIER-Wools of Europe ανέλαβαν δράσεις για την εξεύρεση διεξόδων εκμετάλλευσης της εγχώριας παραγόμενης ποσότητας μαλλιού, που ανέρχεται ετησίως περίπου στους 7.600 τόνους

winbank mobile app

Πραγματοποιήστε τις πληρωμές σας προς ΕΛΓΑ & ΕΦΚΑ/ΟΓΑ εύκολα και γρήγορα όπου κι αν βρίσκεστε

Πλέον, μέσω της winbank mobile εφαρμογής μπορείτε να πραγματοποιήσετε τις παρακάτω νέες πληρωμές, εύκολα και γρήγορα από το κινητό σας:

**ΕΛΓΑ - Καταβολή Τελών Εκτίμησης
ΕΛΓΑ - Ασφαλιστική Εισφορά 2020
ΕΦΚΑ/ΟΓΑ - Ασφαλισμένοι
ΕΦΚΑ/ΟΓΑ - Εργοδότες**

Δείτε πώς να κάνετε την πληρωμή σας μέσα σε λίγα λεπτά:

1. Αφού ολοκληρώσετε την είσοδό σας στην εφαρμογή, από την αρχική οθόνη επιλέγετε το κουμπί ΝΕΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ και στη συνέχεια «Για εξόφληση λογαριασμού». Από την στήλη «Ανά κατηγορία» επιλέγετε την κατηγορία «Δημόσιο-Δήμοι-Ασφαλιστικά Ταμεία» και στη συνέχεια τον οργανισμό που θέλετε να πληρώσετε, για παράδειγμα «ΕΛΓΑ Καταβολή Τελών Εκτίμησης».

2. Επιλέγετε τον λογαριασμό από τον οποίο θα γίνει η χρέωση της πληρωμής. Στη συνέχεια συμπληρώνετε τα απαραίτητα πεδία, όπως π.χ. τον κωδικό πληρωμής, το ποσό που θέλετε να καταβάλετε και τον χρόνο εκτέλεσης της συναλλαγής.

3. Ελέγχετε τα στοιχεία που συμπληρώσατε και σε περίπτωση που θέλετε να διορθώσετε κάποια στοιχεία επιλέγετε «ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ». Αφού κάνετε τις απαραίτητες διορθώσεις πατάτε «ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ». Για την ολοκλήρωση απαιτείται ταυτοποίηση με quick login (δακτυλικό αποτύπωμα ή 4ψήφιος κωδικός ή Face ID).

Εάν δεν έχετε ήδη αποκτήσει την Ηλεκτρονική Τραπεζική winbank web banking, μπορείτε να εγγραφείτε εύκολα, γρήγορα και δωρεάν χωρίς επίσκεψη σε κάποιο κατάστημα, μέσω online

Στην Τράπεζα Πειραιώς έχουμε υιοθετήσει μια στρατηγική ανάπτυξης νέων δυνατοτήτων στα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης, η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών όσο και τις εξειδικευμένες ανάγκες των πελατών μας

registration στη διεύθυνση www.winbank.gr. Το μόνο που χρειάζεστε είναι να έχετε χρεωστική κάρτα της Τράπεζας Πειραιώς και να έχετε δηλώσει ένα κινητό επικοινωνίας στην Τράπεζα.

Στην Τράπεζα Πειραιώς έχουμε υιοθετήσει μια στρατηγική ανάπτυξης νέων δυνατοτήτων στα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης, και ειδικότερα στην υπηρεσία winbank web banking και winbank mobile εφαρμογή, η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών όσο και τις εξειδικευμένες ανάγκες των πελατών μας.

Στόχος αυτής της στρατηγικής είναι όλο και περισσότεροι πελάτες, όλο και πιο συχνά να χρησιμοποιούν τα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης, και ειδικότερα την υπηρεσία winbank web banking και winbank mobile εφαρμογή για τις καθημερινές και εξειδικευμένες ανάγκες τους.

Πώς αλλάζει ο τρόπος που κάνουμε συναλλαγές στο Internet με την εφαρμογή της οδηγίας PSD2;

Μεγαλύτερη ασφάλεια στις συναλλαγές μέσω Internet τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους ηλεκτρονικούς εμπόρους παρέχει η Ισχυρή Ταυτοποίηση Πελάτη (Strong Customer Authentication - SCA), που πλέον γίνεται υποχρεωτική για όλους από την 1η Ιανουαρίου 2021.

Η νέα αυτή υποχρέωση, η οποία έρχεται σε μια στιγμή που λόγω των συνεχιζόμενων πανδημίας σημειώνεται εκρηκτική αύξηση στις συναλλαγές μέσω Internet, απορρέει από τη νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία Payment Services Directive (PSD2) για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Βάσει της Οδηγίας, όλες οι συναλλαγές με κάρτα σε ηλεκτρονικά καταστήματα (e-shops), εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), πρέπει να περιέχουν τη λεγόμενη Ισχυρή Ταυτοποίηση Πελάτη (Strong Customer Authentication - SCA). Με αυτό τον τρόπο, η Ευρωπαϊκή Οδηγία επιβάλλει την ταυτοποίηση του χρήστη, τη στιγμή που πραγματοποιεί την αγορά. Όσοι είχαμε συνηθίσει, λοιπόν, να ψωνίζουμε πληκτρολογώντας μόνο τα στοιχεία της κάρτας μας φαίνεται ότι θα πρέπει να υιοθετήσουμε πλέον έναν ασφαλέστερο τρόπο να πληρώνουμε, όπως γίνεται και στις αγορές στα φυσικά καταστήματα όπου πληκτρολογούμε το PIN της κάρτας.

Τι σημαίνει αυτό για τις online αγορές;

Καθώς οι τράπεζες είναι οι βασικοί διαμεσολαβητές για τις online συναλλαγές, έχουν ήδη αρχίσει να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα επιλέγοντας τους καταλληλότερους τρόπους για την ασφαλή ολοκλήρωση της συναλλαγής. Επικρατέστεροι τρόποι είναι είτε μέσω του mobile banking, με το δακτυλικό αποτύπωμα ή την πληκτρολόγηση του 4ψήφιου κωδικού, ή ακόμα και με τη χρήση κάποιας άλλης εφαρμογής στο κινητό, όπου θα ταυτοποιείται ο πελάτης. Εναλλακτικά, η συναλλαγή μπορεί να ολοκληρωθεί μέσω χρήσης των κωδικών εισαγωγής του internet banking ή κάποιο άλλο στοιχείο που γνωρίζει ο πελάτης συνδυαστικά με κωδικό μιας χρήσης, τα οποία αποστέλλο-

Όλες οι συναλλαγές με κάρτα σε ηλεκτρονικά καταστήματα εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου πρέπει να περιέχουν τη λεγόμενη Ισχυρή Ταυτοποίηση Πελάτη (Strong Customer Authentication - SCA)

νται αυτόματα από την τράπεζα στο κινητό του χρήστη.

Από την πλευρά τους και οι e-shoppers θα πρέπει να προσαρμοστούν άμεσα, για να εξασφαλίσουν την απαραίτητη αυξημένη ασφάλεια, να διευκολύνουν τις καθημερινές τους συναλλαγές και να μην αποκλειστούν από τον κόσμο των online αγορών στις οποίες δείχνουν όλο και μεγαλύτερη προτίμηση που σύμφωνα με τις έρευνες δεν θα υποχωρήσει αισθητά στη μετά καραντίνα εποχή. Οι προσαρμογές που πρέπει να κάνουν είναι απλές και συγκεκριμένα θα πρέπει:

- Να εγγραφούν στο internet banking των τραπεζών από τις οποίες έχουν κάρτα πληρωμών.
- Να δηλώσουν το κινητό τηλέφωνο επικοινωνίας τους στις τράπεζές τους.
- Για μεγαλύτερη ευκολία να εγκαταστήσουν το mobile app ή όποιο άλλο app της τράπεζάς τους χρειάζεται για την ταυτοποίηση.
- Να έχουν μαζί με την κάρτα τους και το κινητό τους τηλέφωνο όταν κάνουν online συναλλαγές.

Τι κάνει η Τράπεζα Πειραιώς στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας PSD2;

Η Τράπεζα Πειραιώς έχει ήδη υιοθετήσει ως μέθοδο ταυτοποίησης τη χρήση της ηλεκτρονικής τραπεζικής winbank. Αυτό

σημαίνει ότι ένας πελάτης της Τράπεζας Πειραιώς που επιθυμεί να κάνει αγορά με την κάρτα του σε e-shop χρειάζεται να έχει ενεργοποιημένο το winbank mobile ή/και web banking.

Πιο συγκεκριμένα, μετά την καταχώριση των στοιχείων της κάρτας του στην ιστοσελίδα του εμπόρου, στην περίπτωση που ο συναλλασσόμενος χρησιμοποιεί το winbank mobile app, του ζητείται να αποδεχτεί τη συναλλαγή μέσω ενός push notification που λαμβάνει στο κινητό του χρησιμοποιώντας τον κωδικό πρόσβασης του στην υπηρεσία (4ψήφιο κωδικό ή δακτυλικό αποτύπωμα σε συμβατές συσκευές).

Εναλλακτικά, στην περίπτωση που ο συναλλασσόμενος χρησιμοποιεί το winbank web banking, του ζητείται από την Τράπεζα να καταχωρίσει τους προσωπικούς κωδικούς πρόσβασης του στην υπηρεσία, σε συνδυασμό με έναν μοναδικό κωδικό extraPIN που λαμβάνει με SMS στο κινητό τηλέφωνο που έχει δηλώσει.

Σε κάθε περίπτωση οι πελάτες θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι η Τράπεζα έχει τα σωστά στοιχεία επικοινωνίας τους, κάτι που μπορεί να γίνει εύκολα χωρίς τη μετάβασή τους σε κατάσταση μέσω της υπηρεσίας winbank web banking, έτσι ώστε να μην αντιμετωπίσουν προβλήματα στις online συναλλαγές τους.

Περισσότερες πληροφορίες για την PSD2 μπορείτε να δείτε στο <https://www.piraeusbank.gr/el/idiwttes/Epikoinonia-Eksyphiretisi-Pelaton/psd2/ypiresies-plhrwmwn-psd2>

ΑΓΡΟΤΙΚΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Χρηματοδότηση
Αγροτικών
Φωτοβολταϊκών

Για να «κρατήσετε» τον ήλιο χρειάζεστε νέα τεχνολογία.

Χρειάζεστε την Τράπεζα Πειραιώς.

Για όσους αγρότες σχεδιάζουν να επενδύσουν σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς και στην ενεργειακή αναβάθμιση της εκμετάλλευσής τους, η Τράπεζα Πειραιώς, πρωτοπόρος στη στήριξη της Αγροτικής και της Πράσινης Οικονομίας, προσφέρει ολοκληρωμένες λύσεις. Με την εμπειρία και την τεχνογνωσία που διαθέτει έχει διαμορφώσει εξειδικευμένα χρηματοδοτικά προγράμματα για:

- Την εγκατάσταση νέων φωτοβολταϊκών σταθμών
- Τον ενεργειακό συμψηφισμό (Net Metering)
- Την αναβάθμισή του εξοπλισμού υφιστάμενων φωτοβολταϊκών σταθμών

Επισκεφθείτε ένα από τα Καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς, ενημερωθείτε για τα νέα Προγράμματα Αγροτικών Φωτοβολταϊκών και βρείτε την αποτελεσματικότερη λύση για τις ανάγκες σας.

T. 210 32 88 000, www.piraeusbank.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΑΘΕ ΑΥΡΙΟ